

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KOHEZIJO
IN REGIONALNI RAZVOJ**

**POROČILO
O REGIONALNEM
RAZVOJU
2018–2022**

Ljubljana, november 2023

POROČILO O REGIONALNEM RAZVOJU 2018–2022

<i>Naročnik:</i>	Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj
<i>Izvajalec:</i>	<i>Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta</i>
<i>Nosilec projektne naloge:</i>	dr. Simon Kušar
<i>Avtorji poročila:</i>	dr. Simon Kušar, Nejc Bobovnik, dr. Barbara Lampič
<i>Lektoriranje:</i>	Anja Muhvič
<i>Oblikovanje:</i>	Šubidu, Nina Malovrh Omahen s.p.

Ljubljana, november 2023

KAZALO

1. Uvod	6
2. Cilji regionalne politike 2021–2027	7
3. Sistem spremljanja regionalnega razvoja	9
4. Analiza regionalnega razvoja po ciljnih regionalne politike	14
4.1. Prvi splošni cilj regionalne politike: dvig kakovosti življenja v vseh regijah	14
4.1.1 Področje delo	14
4.1.2 Področje izobrazba	17
4.1.3 Področje dohodek	20
4.1.4 Področje socialna izključenost	22
4.1.5 Področje zdravje	25
4.1.6 Področje dostopnost	28
4.1.7 Področje prostor	31
4.1.8 Področje stanovanje	34
4.1.9 Področje okolje	36
4.1.10 Področje kultura	38
4.1.11 Področje upravljanje	41
4.1.12 Področje varnost	42
4.1.13 Področje podnebne spremembe	45
4.1.14 Področje digitalna preobrazba	48
4.1.15 Področje energetska samooskrba	50
4.2 Drugi splošni cilj regionalne politike: razvojno dohitevanje evropskih regij	52
4.2.1 Specifični cilj: hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij (NUTS 3) od povprečnega v EU	52
4.2.2 Specifični cilj: hitrejši razvoj kohezijske regije Vzhodna Slovenija od sosednjih regij	55
4.2.3 Specifični cilj: hitrejši razvoj kohezijske regije Zahodna Slovenija od sosednjih regij	58
4.3 Tretji splošni cilj regionalne politike: zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik	60
4.3.1 Razvojne razlike v Sloveniji glede na bruto domači proizvod na prebivalca	60
4.3.2 Razvojne razlike v Sloveniji glede na neto razpoložljivi dohodek na prebivalca	61
4.3.3 Razvojne razlike v Sloveniji glede na indeks delovne migracije	63
4.3.4 Razvojne razlike v Sloveniji med obmejnimi problemski območji in notranjostjo Slovenije	65
4.4 Četrty splošni cilj regionalne politike: uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem	67
5. Pregled doseganja ciljev regionalne politike po statističnih regijah	69
5.1 Gorenjska statistična regija	69
5.2 Goriška statistična regija	71
5.3 Statistična regija Jugovzhodna Slovenija	74
5.4 Koroška statistična regija	77
5.5 Obalno-kraška statistična regija	79

5.6 Osrednjeslovenska statistična regija	82
5.7 Podravska statistična regija	85
5.8 Pomurska statistična regija	87
5.9 Posavska statistična regija	90
5.10 Primorsko-notranjska statistična regija	92
5.11 Savinjska statistična regija	95
5.12 Zasavska statistična regija	97
5.13 Skupni pregled uvrstitve statističnih regij po področjih prvega splošnega cilja slovenske regionalne politike	100
6. Ključne ugotovitve	102
6.1 Doseganje ciljev regionalne politike 2021-2027 v obdobju 2018-2022	102
6.2 Ocena vpliva epidemije covid-19 na regionalni razvoj	105
6.3 Ocena energetske krize na regionalni razvoj	106
6.4 Ocena podnebnih sprememb na regionalni razvoj	106
6.5 Drugi izzivi, ki vplivajo na regionalni razvoj.....	107
7. Sklep	108
8. Viri in literatura	111
Literatura	111
Viri podatkov	112
Seznam slik	113
Seznam preglednic.....	114

POVZETEK

Poročilo o regionalnem razvoju je namenjeno preverjanju doseganja štirih splošnih ciljev regionalne politike v Sloveniji v obdobju 2018–2022 po kazalnikih na nacionalni ravni in ravni statističnih regij (NUTS 3). Prvi splošni cilj, ki se nanaša na dvig kakovosti življenja na 15 področjih, je bil v pomembni meri dosežen. Z analizo vodilnih kazalnikov smo potrdili napredek na šestih področjih, na štirih je prišlo do dviga kakovosti življenja le v nekaterih regijah, na dveh napredek ni bil zabeležen. Na treh področjih zaradi metodoloških omejitev doseganje cilja nismo mogli oceniti. Razmere na področju kakovosti življenja so najugodnejše v Gorenjski in najmanj v Posavski statistični regiji. Drugi splošni cilj se nanaša na razvojno dohitevanje evropskih regij. Hitrejši gospodarski razvoj od povprečnega v Evropski uniji je bil dosežen v Osrednjeslovenski, Podravski in Zasavski statistični regiji. Kohezijska regija Vzhodna Slovenija se je v analiziranem obdobju razvijala hitreje kot sosednje avstrijske in madžarski regiji na ravni NUTS 2. Kohezijska regija Zahodna Slovenija se je razvijala hitreje od vseh sosednjih regij na ravni NUTS 2. Tretji cilj se nanaša na zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik. V obdobju 2018–2022 je prišlo do delnega zmanjšanja razvojnih razlik med statističnimi regijami, razkorak med obmejnimi problemskimi območji in notranjostjo Slovenije se je povečeval manj izrazito kot pred letom 2018. Doseganje četrtega cilja, ki se nanaša na uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti, nismo mogli oceniti. Poročilo o regionalnem razvoju prinaša podroben vpogled v regionalne razvojne procese med letoma 2018 in 2022, služi pa tudi kot osnova za nadaljnji razvoj sistema vrednotenja regionalne politike v Sloveniji.

ABSTRACT

The Regional Development Report aims to monitor the achievement of the four general objectives of regional policy in Slovenia in the period 2018–2022 on the basis of indicators at national level and at the level of statistical regions (NUTS 3). The first general objective, which relates to improving the quality of life in 15 areas, was achieved to a considerable extent. When analysing the leading indicators, we confirmed progress in six areas, in four areas the quality of life only increased in some regions and in two areas no progress was recorded. In three areas, we were unable to assess the achievement of objectives due to methodological limitations. Quality of life is most favourable in Gorenjska statistical region and least favourable in Posavska statistical region. The second general objective concerns the development lag to the European regions. Faster economic development than the average in the European Union was achieved in Osrednjeslovenska, Podravska and Zasavska statistical regions. During the period under review, the cohesion region of Eastern Slovenia developed faster than the neighbouring Austrian and Hungarian regions at NUTS 2 level. The cohesion region of Western Slovenia developed faster than all neighbouring regions at NUTS 2 level. The third objective relates to the reduction of regional development disparities. In the period 2018–2022, there was a partial reduction in development disparities between the statistical regions, and the gap between the border problem areas and the interior of Slovenia widened less than before 2018. We were unable to estimate the achievement of the fourth objective, which relates to the realisation of development potential and the exploitation of global opportunities. The regional development report provides a detailed insight into the regional development processes between 2018 and 2022 and also serves as a basis for the further development of the regional policy evaluation system in Slovenia.

1 UVOD

Poročilo o regionalnem razvoju je instrument, s katerim lahko v kontekstu vmesnega ali sprotnega vrednotenja preverjamo doseganje ciljev regionalne politike v Sloveniji. To Poročilo o razvoju je namenjeno vrednotenju regionalne politike in razvojnih procesov v regijah v obdobju med letoma 2018 in 2022, je pa tudi prispevek za vzpostavitev sistematičnega spremljanja in vrednotenja regionalne politike v Sloveniji. Analitično gradivo zato vsebuje analizo po kazalnikih in predloge za nadgradnjo sistema vrednotenja regionalne politike.

Poročilo o regionalnem razvoju vsebuje analizo doseganja ciljev regionalne politike v obdobju 2021–2027 po kazalnikih na nacionalni ravni in ravni razvojnih oziroma statističnih regij (NUTS 3): Osrednjeslovenska statistična regija, Obalno-kraška statistična regija, Gorenjska statistična regija, Goriška statistična regija, Savinjska statistična regija, statistična regija Jugovzhodna Slovenija, Pomurska statistična regija, Primorsko-notranjska statistična regija, Podravska statistična regija, Koroška statistična regija, Posavska statistična regija in Zasavska statistična regija.

Analiza, potrebna za pripravo Poročila o regionalnem razvoju, je pripravljena po naslednjem ključu:

1. pregled doseganja ciljev regionalne politike in kazalnikov na nacionalni ravni, vključno z medregijsko primerjavo,
2. pregled doseganja ciljev in kazalnikov po posameznih regijah,
3. primerjava stanja glede na predhodne analize in podatke iz delovnega zvezka Urada za makroekonomske analize in razvoj Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027 (Pečar, 2020),
4. sinteza zaključkov z navedbo glavnih ugotovitev,
5. ocena vpliva epidemije covid-19, energetske krize, podnebnih sprememb in drugih izzivov na regionalni razvoj.

Struktura Poročila o regionalnem razvoju je zato razdeljena na več vsebinskih sklopov:

1. opredelitev ciljev regionalne politike 2021–2027,
2. zasnova sistema spremljanja regionalnega razvoja in doseganja ciljev regionalne politike,
3. analiza regionalnega razvoja po ciljnih regionalne politike,
4. pregled doseganja ciljev regionalne politike po statističnih regijah,
5. ključne ugotovitve s sintezno oceno doseganja ciljev regionalne politike, oceno vpliva epidemije covid-19, energetske krize in podnebnih sprememb na regionalni razvoj ter opredelitev drugih evidentiranih izzivov, s katerimi se srečujejo regije v Sloveniji,
6. sklep s priporočili za nadgradnjo sistema spremljanja regionalnega razvoja in doseganja ciljev regionalne politike v Sloveniji.

Poročilo o regionalnem razvoju ne prinaša samo podrobnega vpogleda v regionalne razvojne procese med letoma 2018 in 2022, vključno s pogledom na razvoj od leta 2008 dalje, ampak služi tudi kot osnova za nadaljnji razvoj sistema vrednotenja za načrtovanje in izvajanje regionalne politike v Sloveniji.

2

CILJI REGIONALNE POLITIKE 2021–2027

Področje regionalnega razvoja v Sloveniji nima svoje strategije, ki bi določala vizijo in cilje regionalne politike, prav tako ti niso določeni v zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. V skladu z načelom hierarhije razvojnih dokumentov in razvojnih ciljev si tudi regionalna politika v Sloveniji prizadeva za uresničitev vizije in razvojnih ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030). Osrednji cilj tega dokumenta je zagotoviti kakovostno življenje za vse. To naj bi dosegli z »uravnoteženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki upošteva omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in prihodnje rodove« (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017, str. 17). Strateške usmeritve države za doseganje kakovostnega življenja so (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017, str. 18):

1. vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba,
2. učenje za in skozi vse življenje,
3. visokoproduktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse,
4. ohranjeno zdravo naravno okolje,
5. visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja.

Pet strateških razvojnih ciljev se bo uresničevalo z delovanjem na različnih področjih, ki so opredeljena skozi dvanajst razvojnih ciljev strategije. Ti cilji so vodilo za oblikovanje prednostnih nalog in ukrepov različnih deležnikov, tudi nosilcev regionalnega razvoja.

Preglednica 1: Razvojni cilji Strategije razvoja Slovenije 2030

CILJ 1	Zdravo in aktivno življenje
CILJ 2	Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo
CILJ 3	Dostojno življenje za vse
CILJ 4	Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete
CILJ 5	Gospodarska stabilnost
CILJ 6	Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor
CILJ 7	Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta
CILJ 8	Nizkoogljično krožno gospodarstvo
CILJ 9	Trajnostno uporabljanje naravnih virov
CILJ 10	Zaupanja vreden pravni sistem
CILJ 11	Varna in globalno odgovorna Slovenija
CILJ 12	Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Vir: Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017.

Uresničevanje razvojnih ciljev države na področju regionalne politike se odraža v oblikovanju ciljev regionalne politike za programsko obdobje 2021–2027. Zapisani so bili v gradivu Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo leta 2019 kot podpora regijam pri pripravi regionalnih razvojnih programov. Kot okvir za njihovo določitev in oblikovanje sistema kazalnikov za merjenje njihovega doseganja služita poleg Strategije razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030, 2017) tudi Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (osnutek, 2019) in cilji evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 (Cilji ..., 2019).

Štirje splošni cilji regionalne politike do leta 2030 so usmerjeni v krepitev razvojne moči regij na podlagi lastnih razvojnih potencialov in globalnih priložnosti (Cilji ..., 2019):

Prvi cilj se nanaša na **dvig kakovosti življenja v vseh regijah z uravnoveženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja**. Uresničevanje prvega cilja bo regionalna politika spremljala po 15 področjih kakovosti življenja, ki se navezujejo na cilje SRS 2030, odgovarjajo pa tudi na naj-novejše izzive, s katerimi se soočajo regije. Področja kakovosti življenja so: *delo, stanovanja, dohodek, zdravje, izobrazba, socialna izključenost, okolje, prostor, dostopnost, kultura, upravljanje, varnost, podnebne spremembe, digitalna preobrazba in energetska samooskrba*.

Drugi cilj se nanaša na **razvojno dohitevanje evropskih regij**. Regionalna politika si bo znotraj tega splošnega cilja prizadevala za tri specifične cilje:

1. hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij (NUTS 3) od povprečnega v EU, merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca,
2. hitrejši razvoj kohezijske regije Vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 2), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca,
3. hitrejši razvoj kohezijske regije Zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 2), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca.

Tretji cilj se nanaša na **zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik**. Regionalna politika je znotraj tretjega splošnega cilja opredelila dva specifična cilja:

1. zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji,
2. ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij.

Četrti cilj se nanaša na **uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem**.

Za preverjanje doseganja splošnih in specifičnih ciljev regionalne politike v Sloveniji do leta 2030 je bil oblikovan sistem kazalnikov.

3

SISTEM SPREMLJANJA REGIONALNEGA RAZVOJA IN DOSEGANJA CILJEV REGIONALNE POLITIKE V OBDOBJU 2018–2022

Vrednotenje je sestavni del planerskega procesa in je namenjeno ugotavljanju doseganja zastavljenih ciljev, preverjanju uresničevanja (realizacije) ukrepov in projektov, pa tudi opredeljevanju širših učinkov izvajanja strategij/programov/planov na prostorske in regionalne strukture, razvitost prostorskih enot in kakovost življenja prebivalcev. Rezultati vrednotenja prispevajo tudi k izboljšanju ali prilagajanju izvajanja strategij, razvojnih programov in planov.

Kazalniki so orodje za spremljanje napredka pri doseganju razvojnih ciljev. Z njimi merimo regionalno učinkovitost, kakovost življenja, pa tudi ocenjujemo splošne razvojne težnje in razvojne težnje, ločene po posameznih prostorskih enotah.

Spremljanje in vrednotenje regionalnega razvoja kot del planerskega procesa, ki zajema tako preverjanje doseganja razvojnih ciljev kot tudi oceno regionalnega razvoja v regijah, v Sloveniji ni sistematično urejeno. Razlogi za to so povezani z opredeljevanjem ciljev regionalne politike in pomanjkljivim sistemom spremljanja njihovega doseganja. Največji napredek je bil narejen pri finančnem spremljanju ter vrednotenju razvojnih programov in projektov, kar je povezano s finančnimi pravili njihovega načrtovanja in izvajanja. Za lažje spremljanje regionalne politike na državni in regionalni ravni je bilo leta 2019 zasnovano gradivo, ki opredeljuje cilje, umeritve in instrumente regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov generacije 2021–2027. Gradivo vključuje tudi sistem kazalnikov, ki naj bi služil kot orodje za spremljanje izvajanja ciljev regionalne politike. Opredelitev ciljev regionalne politike za programsko obdobje 2021–2027 je spremljala predhodna analiza kazalnikov, ki je ocenila izhodiščno stanje po kohezijskih in statističnih regijah ter opredelila ključne razvojne procese v slovenskih regijah (glej Pečar, 2020).

Poročilo o regionalnem razvoju je instrument, s katerim lahko v kontekstu vmesnega ali sprotnega vrednotenja preverjamo doseganje ciljev regionalne politike v Sloveniji. To Poročilo o razvoju je namenjeno vrednotenju regionalne politike in razvojnih procesov v regijah v obdobju med letoma 2018 in 2022, je pa tudi prispevek za vzpostavitev sistematičnega spremljanja in vrednotenja regionalne politike v Sloveniji. Analitično gradivo zato vsebuje analizo po kazalnikih in predloge za nadgradnjo sistema vrednotenja regionalne politike.

Pri izdelavi Poročila o regionalnem razvoju 2018–2022 smo izhajali iz analize Pečarjeve (2020), na metodološki ravni pa smo poskušali poiskati še drugačne načine analize in predstavitve, ki bi omogočali čim lažji vpogled v doseganje ciljev regionalne politike, pa tudi opredelitev ključnih razvojnih trendov v slovenskih regijah. V nadaljevanju zato predstavljamo metodološka izhodišča, ki smo jih uporabili pri zasnovi in izvedbi Poročila o regionalnem razvoju.

PRVI SPLOŠNI CILJ: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V VSEH REGIJAH Z URAVNOTEŽENIM GOSPODARSKIM, DRUŽBENIM IN OKOLJSKIM RAZVOJEM, KI TEMELJI NA NAČELIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Za vsako od 15 področij je bil določen vodilni kazalnik in več dopolnilnih kazalnikov. Vodilni kazalnik je obvezen kazalnik za merjenje področja regionalne politike. Dopolnilni (tudi pojasnjevalni) kazalniki so namenjeni spremljanju uresničevanja regijsko specifičnega cilja regionalne politike v regionalnih razvojnih programih (Cilji ..., 2019). Poročilo o regionalnem razvoju 2018–2022 se osredotoča na vodilne kazalnike.

Preglednica 2: Kazalniki, ki merijo doseganje prvega splošnega cilja regionalne politike

PODROČJE	IDENTIFIKACIJSKA ŠTEVILKA	KAZALNIK
Delo	1.1	Stopnja delovne aktivnosti
Izobrazba	1.2	Delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo
Dohodek	1.3	Razpoložljivi dohodek na prebivalca
Socialna izključenost	1.4	Stopnja tveganja socialne izključenosti
Zdravje	1.5	Pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu
Dostopnost	1.6	Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče JPP s primerno frekvenco
Prostor	1.7	Površina in število funkcionalno degradiranih območij
Stanovanje	1.8	Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja
Okolje	1.9	Ekološki odtis
Kultura	1.10	Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca
Upravljanje	1.11	Udeležba na državnoborskih volitvah
Varnost	1.12	Delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju
Podnebne spremembe	1.13	Izpust toplogrednih plinov (CO ₂) po virih izpustov
Digitalna preobrazba	1.14	Širokopasovne povezave z vsaj 100 Mb/s v % pokritosti gospodinjstev
Energetska samooskrba	1.15	Višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca

Vir: Cilji ..., 2019.

Vrednosti kazalnikov smo predstavili v preglednicah in grafično.

V preglednicah so podatki po statističnih regijah in za Slovenijo za obdobje 2018–2022 ter povprečne vrednosti kazalnika v tem obdobju. V preglednicah je grafično prestavljen tudi relativni položaj (rang) statističnih regij glede na stanje v letu 2022 oziroma zadnje razpoložljive podatke. Statistične regije smo z vidika doseganja ciljev regionalne politike označili z barvami, in sicer tri najboljše uvrščene z zeleno, tri najslabše uvrščene z rdečo in preostale z rumeno. Za umestitev razvojnih procesov 2018–2022 smo v preglednicah grafično prikazali razvojni trend med letom 2008 ali 2009 in letom z zadnjim razpoložljivim podatkom.

Relativni položaj statističnih regij (rang) je bil določen ne vedno na podlagi ranžirne vrste vrednosti kazalnikov, razporejenih od največje do najmanjše vrednosti, ampak glede na njihov razvojni položaj, kjer višja vrednost kazalnika pomeni slabše razvojno stanje. Tako so na primer pri kazalniku *stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanj* (cilj 1, področje *stanovanje*) kot statistične regije z najugodnejšim razvojem v zadnjih petih letih opredeljene tiste z najmanjšimi vrednostmi, saj je z vidika kakovosti življenja bolj ugodno, da je delež gospodinjstev, ki imajo v stanovanju težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali tlemi,

čim nižji. Takšen značaj ima še pet kazalnikov: *stopnja tveganja socialne izključenosti, povprečna velikost funkcionalno razvrednotenih območij, ekološki odtis, delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju in izpust toplogrednih plinov (CO₂) po virih izpustov.*

V preglednici je z uporabo simbolov nakazan razvojni trend med letoma 2018 in 2022. Zelena puščica, ki kaže navzgor, kaže ugoden trend razvoja. Rdeča puščica, ki je usmerjena navzdol, kaže na razvojno nazadovanje oziroma na negativen trend. Rumena puščica, usmerjena v desno, nakazuje stagnacijo.

Stanje iz leta 2022 oziroma glede na zadnji razpoložljivi podatek po statističnih regijah smo prikazali grafično. V grafično predstavitev smo vključili stanje v Sloveniji in, kjer je to mogoče oziroma relevantno, ciljno vrednost za leto 2030, povzeto po SRS 2030.

Pri analizi kazalnikov smo izhajali iz naslednje vsebinske strukture:

1. opredelitev umeščenosti kazalnika v sistem ciljev regionalne politike in kazalnikov za njihovo spremljanje ter njihove vloge pri merjenju regionalnega razvoja,
2. če je kazalnik del sistema kazalnikov za spremljanje ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030, smo izpostavili ciljno vrednost za leto 2030,
3. nujne metodološke opombe,
4. opis stanja po statističnih regijah leta 2022,
5. opis povprečnega stanja med letoma 2018 in 2022,
6. opis trendov razvoja med letoma 2018 in 2022 s posebnim poudarkom na letu 2020 (epidemija covid-19),
7. primerjava razvojnih trendov z razvojnimi trendi/podatki po letu 2008 do vključno leta 2017 (povzeto po Pečar, 2020),
8. primerjava s ciljnim vrednostmi Strategije razvoja Slovenije 2030 (kjer relevantno),
9. v okvirčku so izpostavljene temeljne ugotovitve: katere statistične regije izstopajo, kakšen je splošen razvojni trend, kakšen je bil razvojni trend v času epidemije covid-19 oziroma druge relevantne ugotovitve.

Kakovost ter količina podatkov, ki so omogočili izračun, predstavitev in analizo kazalnikov, se med seboj razlikujeta. Nekateri kazalniki temeljijo na uveljavljenem rednem sistemu zbiranja podatkov ali na registrskih virih, za nekatere pa so bila potrebna posebna zbiranja podatkov. Glede na te značilnosti se način obravnave in predstavitve kazalnikov v okviru prvega splošnega cilja regionalne politike v Sloveniji nekoliko razlikuje oziroma prilagaja obstoječim možnostim.

DRUGI SPLOŠNI CILJ: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Drugi splošni cilj regionalne politike, razvojno dohitevanje evropskih regij, je zastavljen na ravni dvanajstih razvojnih regij (NUTS 3) in dveh kohezijskih regij (NUTS 2). Za preverjanje doseganja drugega cilja smo uporabili kazalnik *bruto domači proizvod po kupni moči oziroma v standardu kupne moči (SKM) na prebivalca* (BDP v SKM/preb.; v evrih). Predstavljen je z indeksi, pri čemer je I = 100 višja prostorska enota (Evropska unija).

Pri vrednotenju doseganja prvega specifičnega cilja (hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v Evropski uniji) smo izračunali indekse BDP/preb. po statističnih regijah in letih, pri čemer je bila vrednost BDP/preb. Evropske unije označena kot baza oziroma indeks 100. V analizi smo bili pozorni na interpretacijo

indeksov kot doseganja povprečne razvitosti Evropske unije, pa tudi na splošen razvojni trend zaostajanja za razvojem v Evropski uniji ali hitrejšo doseganje povprečja Evropske unije.

Pri analizi drugega in tretjega specifičnega cilja (hitrejši razvoj kohezijskih regij od sosednjih regij na ravni NUTS 2) smo metodološko izhajali iz pristopa za vrednotenje doseganja prvega specifičnega cilja.

Slovenija meji na osem regij na ravni NUTS 2: eno v Italiji (Furlanija - Julijska krajina), tri v Avstriji (Koroška, Štajerska, Gradiščanska), eno na Madžarskem (Zahodno Prekodonavje) in tri na Hrvaškem (Severna Hrvaška, Pannonska Hrvaška, Jadranska Hrvaška). Zaradi velike bližine regije na ravni NUTS 2 na Hrvaškem za območje mesta Zagreb smo v primerjalno analizo vključili tudi to regijo, čeprav ne meji na Slovenijo.

Na kohezijsko regijo Zahodna Slovenija mejijo tri regije na ravni NUTS 2 (po ena avstrijska, hrvaška in italijanska), na kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija pa sedem regij na ravni NUTS 2 (vse tri avstrijske, vse hrvaške razen Mesta Zagreb, ena madžarska).

TRETJI SPLOŠNI CILJ: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Kot vodilni kazalnik za merjenje doseganja prvega specifičnega cilja (zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik) je predlagan *koeficient indeksa razvojne ogroženosti*, kot dopolnilni kazalniki pa so predlagani: indeks delovne migracije, indeks staranja prebivalstva, stopnja delovne aktivnosti, stopnja registrirane brezposelnosti, osnova za dohodniko na prebivalca, indeks rasti prebivalstva, gostota poselitve, naravni prirast, selitveni prirast in število prebivalcev.

Indeks razvojne ogroženosti je bil kot kazalnik, ki prikazuje razvojne razlike med statističnimi regijami v Sloveniji, v regionalno politiko vpeljan za programsko obdobje 2007–2013. Metodologija izračuna je bila spremenjena s programskim obdobjem 2007–2013. Za programsko obdobje 2014–2020 je bil način izračuna ponovno prenovljen, zato podatki med posameznimi izračuni niso primerljivi. Na problematičnost kazalnika zaradi zapletenega izračuna in omejene možnosti medletnih primerjav opozarja tudi Pečarjeva (2020). Predlaga, da bi se namesto indeksa razvojne ogroženosti uporabljal kakšen drug kazalnik.

Za opredeljevanje razvojnih razlik med regijami smo uporabili tri metode: (1) opredelitev najbolj in najmanj razvite statistične regije, (2) razmerje med najbolj in najmanj razvito regijo glede izbranega kazalnika, (3) izračun koeficienta – variance logaritmiranih vrednosti za izbrane kazalnike (naravni logaritem), ki omogoča spremljanje skupnih regionalnih razvojnih razlik med različnimi obdobji: višje kot so izračunane vrednosti variance, večje so razvojne razlike med regijami. Koeficiente lahko primerjamo med posameznimi leti in ugotavljamo, za koliko odstotkov so se razlike zmanjšale ali povečale.

Kazalniki, za katere se izračunavajo koeficienti in razmerja, so:

1. bruto domači proizvod na prebivalca,
2. neto razpoložljivi dohodek na prebivalca,
3. indeks delovne migracije.

Drugi specifični cilj se nanaša na ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij. Pri primerjavi podatkov za obmejna problemska območja (OPO) in notranjost Slovenije (območje, ki ne sodi med OPO) smo uporabili štiri kazalnike: *število prebivalcev*, *gostota poselitve* (število prebivalcev na kvadratni kilometer), *indeks staranja* in *indeks delovne migracije*.

ČETRTI SPLOŠNI CILJ: URESNIČEVANJE RAZVOJNIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDDRŽAVNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Cilj dopolnjuje prve tri splošne cilje z dimenzijo mednarodnega medregionalnega razvojnega povezovanja in sodelovanja. Vodilni kazalnik število potrjenih projektov evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS) s slovenskimi partnerji odraža intenziteto mednarodnega povezovanja in sodelovanja v regijah, čeprav ne zajema vseh možnih oblik medregionalnega projektne sodelovanja, kot so HORIZON, LIFE+, Digital Europe, Creative Europe, CO-SME, CEF, Yef, ERASMUS in druge oblike. Analiza kazalnika je potekala na enak način kot analiza kazalnikov pri prvem splošnem cilju regionalne politike.

Rezultate analiz smo prikazali tudi za vsako statistično regijo posebej, v obliki t. i. **portreta regije**. Za vsako statistično regijo je tako zbranih nekaj osnovnih informacij in podan kartografski prikaz. Barva regije je pri tem odvisna od njene skupne razvrstitve pri upoštevanju vseh kazalnikov. Najboljše tri regije so obarvane z zeleno, najslabše tri z rdečo (oranžno), preostale regije pa z rumeno barvo. Enak način obarvanja smo uporabili tudi pri drugih prikazih.

V nadaljevanju regijskega portreta sledi kratek komentar rezultatov, pri čemer so izpostavljene le posebnosti in izstopajoči kazalniki, saj so podrobnejše analize vsakega kazalnika predstavljene v predhodnih poglavjih. Rezultati analiz kazalnikov, ki prikazujejo kakovost življenja v regijah, so prikazani tudi v obliki polarnega grafikona, pri čemer so kazalniki razporejeni od najboljše do najslabše uvrstitve regije. Za tak način prikaza smo se odločili, da lahko hitro identificiramo področja, na katerih je regija primerljivo boljša ali slabša od preostalih statističnih regij. Tudi prikaz je na ta način bolj pregleden in jasn kot v primeru razvrstitve kazalnikov po privzetem vrstnem redu.

Pri analizi doseganja drugega cilja smo grafično predstavili indekse BDP/preb. v SKM statističnih regij ter Slovenije in Evropske unije (indeks EU = 100), podatki za leto 2021. Analiza vključuje še primerjavo z obmejnimi regijami na ravni NUTS 3 v sosednjih državah. Ocenili smo, ali je bil razvoj slovenskih statističnih regij hitrejši od razvoja regij na ravni NUTS 3, na katere mejijo statistične regije.

V naslednjih dveh poglavjih so predstavljeni rezultati vseh analiz.

4

ANALIZA REGIONALNEGA RAZVOJA PO CILJIH REGIONALNE POLITIKE

4.1. PRVI SPLOŠNI CILJ REGIONALNE POLITIKE: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V VSEH REGIJAH

Prvi splošni cilj regionalne politike – dvig kakovosti življenja v vseh regijah – izhaja neposredno iz osrednjega cilja Strategije razvoja Slovenije 2030 – zagotoviti kakovostno življenje za vse. Uresničevanje tega cilja regionalna politika spremlja po skupaj 15 področjih kakovosti življenja (*delo, stanovanja, dohodek, zdravje, izobrazba, socialna izključenost, okolje, prostor, dostopnost, kultura, upravljanje, varnost, podnebne spremembe, digitalna preobrazba in energetska samooskrba*). Za vsako področje je določen (vodilni) kazalnik, ki je povezan s cilji SRS 2030, Strategijo prostorskega razvoja Slovenije 2050 (SPRS 2050) in evropske kohezijske politike 2021–2027.

4.1.1 PODROČJE **DELO**

Stopnja delovne aktivnosti je vodilni kazalnik za spremljanje *del* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019). Z njim prikazujemo, kolikšen delež aktivnega prebivalstva ima zaposlitev. Na višino vrednosti kazalnika vplivajo gospodarske razmere v državi in v regijah. V času gospodarskih kriz, ko se stopnja registrirane brezposelnosti zviša, se vrednost stopnje delovne aktivnosti zniža. Z vidika razvoja (zagotavljanja in povečanja blaginje prebivalcev) je povečanje delovne aktivnosti, sploh v mlajših in starejših delovnih skupinah, zelo pomembno (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017). Zmanjševanje vrednosti kazalnika ali podpovprečna rast nakazujeta gospodarske težave v regiji, ki lahko izvirajo iz ranljive gospodarske strukture.

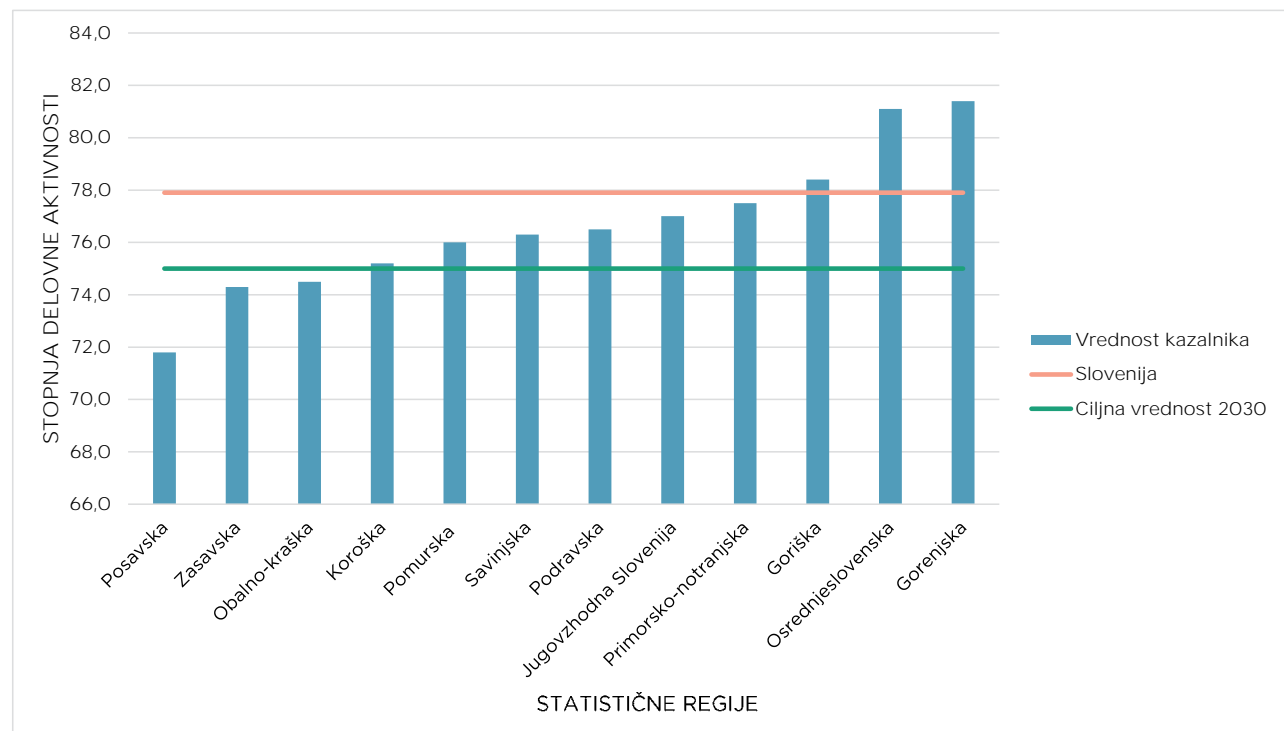
Vrednost kazalnika je izračunana kot odstotni delež delovno aktivnega prebivalstva v starostni skupini 20–64 let. Podatke zbira Statistični urad Republike Slovenije v okviru raziskovanja Aktivno in neaktivno prebivalstvo. Podatki so na voljo letno.

Leta 2022 so bile v statističnih regijah v Sloveniji vrednosti kazalnika stopnja delovne aktivnosti od 71,8 % (Posavska statistična regija) do 81,4 % (Gorenjska statistična regija). Vrednost kazalnika za Slovenijo je bila 77,9 %. Razlika med statističnima regijama z najnižjo in najvišjo stopnjo delovne aktivnosti je bila 9,6 odstotne točke. Le tri statistične regije (Gorenjska, Osrednjeslovenska in Goriška) so imele stopnjo delovne aktivnosti višjo od vrednosti za Slovenijo. Blizu vrednosti za Slovenijo so jo imele Primorsko-notranjska statistična regija, statistična regija Jugovzhodna Slovenija ter Podravska in Savinjska statistična regija (odstopanje do 1,6 odstotne točke). Najnižje stopnje delovne aktivnosti sta leta 2022 poleg Posavske statistične regije imeli še Zasavska in Obalno-kraška statistična regija.

Preglednica 3: Stopnja delovne aktivnosti (v odstotkih)

STATISTIČNA REGIJA	TREND 2009–2022	2018	2019	2020	2021	2022	RANG 2022	POVP. 2018–2022	TREND 2018–2022
Gorenjska		78,7	78,6	78,8	79,0	81,4	1	79,3	
Goriška		77,0	78,8	76,9	76,4	78,4	3	77,5	
Jugovzhodna Slovenija		74,5	78,2	77,8	75,7	77,0	5	76,6	
Koroška		74,8	73,5	73,2	73,2	75,2	9	74,0	
Obalno-kraška		73,4	76,8	71,2	72,4	74,5	10	73,7	
Osrednjeslovenska		77,3	78,3	77,8	79,1	81,1	2	78,7	
Podravska		73,5	75,6	74,2	74,6	76,5	6	74,9	
Pomurska		70,6	72,7	72,6	73,6	76,0	8	73,1	
Posavska		77,4	73,6	72,6	72,1	71,8	12	73,5	
Primorsko-notranjska		71,1	68,8	71,3	75,1	77,5	4	72,8	
Savinjska		75,2	74,9	74,7	74,7	76,3	7	75,2	
Zasavska		73,7	74,1	72,5	74,0	74,3	11	73,7	
SLOVENIJA		75,4	76,4	75,6	76,1	77,9		76,3	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Aktivno in neaktivno prebivalstvo, 2023; lastni izračuni.

Slika 1: Stopnja delovne aktivnosti (v odstotkih), statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Aktivno in neaktivno prebivalstvo, 2023; Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017.

Povprečne vrednosti kazalnika v preučevanem obdobju segajo od 72,8 % (Primorsko-notranjska statistična regija) do 79,3 % (Gorenjska statistična regija). V Sloveniji je bila povprečna vrednost 76,3 %. Najvišje povprečne vrednosti kazalnika so bile zabeležene v Gorenjski (79,3 %), Osrednjeslovenski (78,7 %) in Goriški statistični regiji (77,5 %) ter v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (76,6 %). Najnižje povprečne vrednosti so imele Obalno-kraška (73,7 %), Posavska (73,5 %), Pomurska (73,1 %) in Primorsko-notranjska statistična regija (72,8 %).

V obdobju med letoma 2018 in 2022 je opazen trend naraščanja stopnje delovne aktivnosti. Upad je bil zabeležen v letu 2020, vendar so že v letu 2021 vrednosti kazalnika višje. Do največjega upada (za več kot eno odstotno točko) med letoma 2019 in 2020 je prišlo v Obalno-kraški (za 5,6 odstotne točke), Goriški (1,9 odstotne točke), Zasavski (1,6 odstotne točke) ter v Podravski statistični regiji (1,4 odstotne točke). Tudi v Sloveniji je v tem času prišlo do zmanjšanja stopnje delovne aktivnosti, in sicer za 0,8 odstotne točke. V Gorenjski in Primorsko-notranjski regiji je do znižanja stopnje delovne aktivnosti prišlo že leta 2019, tako da so vrednosti za leto 2020 že nekoliko višje. V štirih statističnih regijah (Primorsko-notranjska, Pomurska, Osrednjeslovenska, Gorenjska) je stopnja delovne aktivnosti leta 2021 že presegala vrednost v času pred koronakrizo leta 2019. Do najpočasnejšega okrevanja je prišlo v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija ter Podravski, Goriški, Obalno-kraški in Posavski statistični regiji, vrednosti stopnje delovne aktivnosti so bile leta 2021 namreč še vedno pod vrednostmi kazalnika za leto 2019.

Za celotno preučevano obdobje, to je med letoma 2018 in 2022, velja, da se je v polovici statističnih regij in v Sloveniji stopnja delovne aktivnosti pomembno povečala. Odstopajo Goriška, Koroška, Obalno-kraška, Savinjska in Zasavska statistična regija, kjer ni prišlo do opaznega povišanja vrednosti kazalnika oziroma je bilo povišanje pod državnim povprečjem. To so hkrati tudi statistične regije, ki so z vidika stopnje delovne aktivnosti večinoma uvrščene med povprečne. Izpostavi je treba Posavsko statistično regijo, ki je v preučevanem obdobju zabeležila znižanje stopnje delovne aktivnosti: s 77,4 % leta 2018 na 71,8 % leta 2022 oziroma za 5,6 odstotne točke.

V obdobju med letoma 2018 in 2022 se je v statističnih regijah nadaljeval pozitiven trend glede vključenosti aktivnega prebivalstva v zaposlitev, ki se je začel po letu 2013. Pred tem so se vrednosti kazalnika v času finančno-gospodarske krize 2009–2013 zniževale. Obdobje po letu 2013 zaznamuje postopna rast gospodarstva, kar se kaže tudi v doseženih regionalnih vrednostih stopnje delovne aktivnosti. Izjema je Primorsko-notranjska statistična regija, v kateri se je stopnja delovne aktivnosti leta 2014 znižala za 5,1 odstotne točke. Leta 2016 je sicer ponovno presegla 70 %, vendar so vrednosti ostajale pod slovenskim povprečjem. Po ponovnem izrazitem padcu vrednosti kazalnika v letu 2019 (za 2,3 odstotne točke) se je vrednost močno izboljšala leta 2022, ko je statistična regija dosegla 77,5 % in se s tem približala vrednosti za Slovenijo na 0,4 odstotne točke.

Strategija razvoja Slovenije 2030 (2017) postavlja za ciljno vrednost stopnjo delovne aktivnosti leta 2030 več kot 75 %. V letu 2022 je ciljno vrednost Slovenija že presegla (77,9 %), pa tudi kar devet statističnih regij. Ciljne vrednosti leta 2022 še niso dosegle Obalno-kraška, Zasavska in Posavska statistična regija. Največja vrzel je zabeležena v Posavski statistični regiji, kjer do ciljne vrednosti manjkajo še 3,2 odstotne točke, medtem ko sta preostali statistični regiji ciljni vrednosti že zelo blizu.

- Postopno zviševanje stopnje delovne aktivnosti v statističnih regijah med letoma 2018 in 2022, najhitreje v Primorsko-notranjski, Pomurski, Osrednjeslovenski in Podravske statistični regiji.
- Leta 2022 so bile najvišje stopnje delovne aktivnosti izmerjene v Gorenjski, Osrednjeslovenski in Goriški statistični regiji, celo nad deležem v Sloveniji (77,9 %).
- Leta 2022 so bile najnižje stopnje delovne aktivnosti izmerjene v Obalno-kraški, Zasavski in Posavski statistični regiji.
- Leta 2022 je ciljno vrednost stopnje delovne aktivnosti za Slovenijo (več kot 75 %) presegalo devet statističnih regij, največja vrzel zabeležena v Posavski statistični regiji.
- Vpliv epidemije covid-19 leta 2020 najbolj izrazit v Obalno-kraški, Goriški, Zasavski in Podravske statistični regiji, hitro okrevanje v Primorsko-notranjski, Pomurski, Osrednjeslovenski in Gorenjski statistični regiji.
- Visoka variabilnost stopnje delovne aktivnosti v Primorsko-notranjski regiji s trendom zviševanja vrednosti kazalnika v celotnem preučevanem obdobju.
- Zmanjšanje stopnje delovne aktivnosti v Posavski statistični regiji v obdobju 2018–2022 za 5,6 odstotne točke.

4.1.2 PODROČJE IZOBRAZBA

Delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo je vodilni kazalnik za spremljanje *izobrazbe* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019). Demografski trendi, tehnološki razvoj, digitalizacija, naraščajoči pritiski na okolje ter drugi globalni megatrendi zahtevajo stalno pridobivanje znanj in spretnosti za življenje čez celoten življenjski cikel (SRS 2030, 2017). Terciarna izobrazba je vstopnica mladih na trg delovne sile. V zadnjih letih se čedalje večji delež mladih odloča za študij, saj gospodarstvo potrebuje ustrezno usposobljene strokovnjake. Dolgoletna rast deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo je povezana z veliko vključenostjo mladih v terciarno izobraževanje in prehajanjem mlajših v višje starostne skupine (Poročilo o razvoju 2023, 2023, str. 153). Nacionalni cilj do leta 2030 je, da bi imelo 35 % odraslih terciarno izobrazbo (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017).

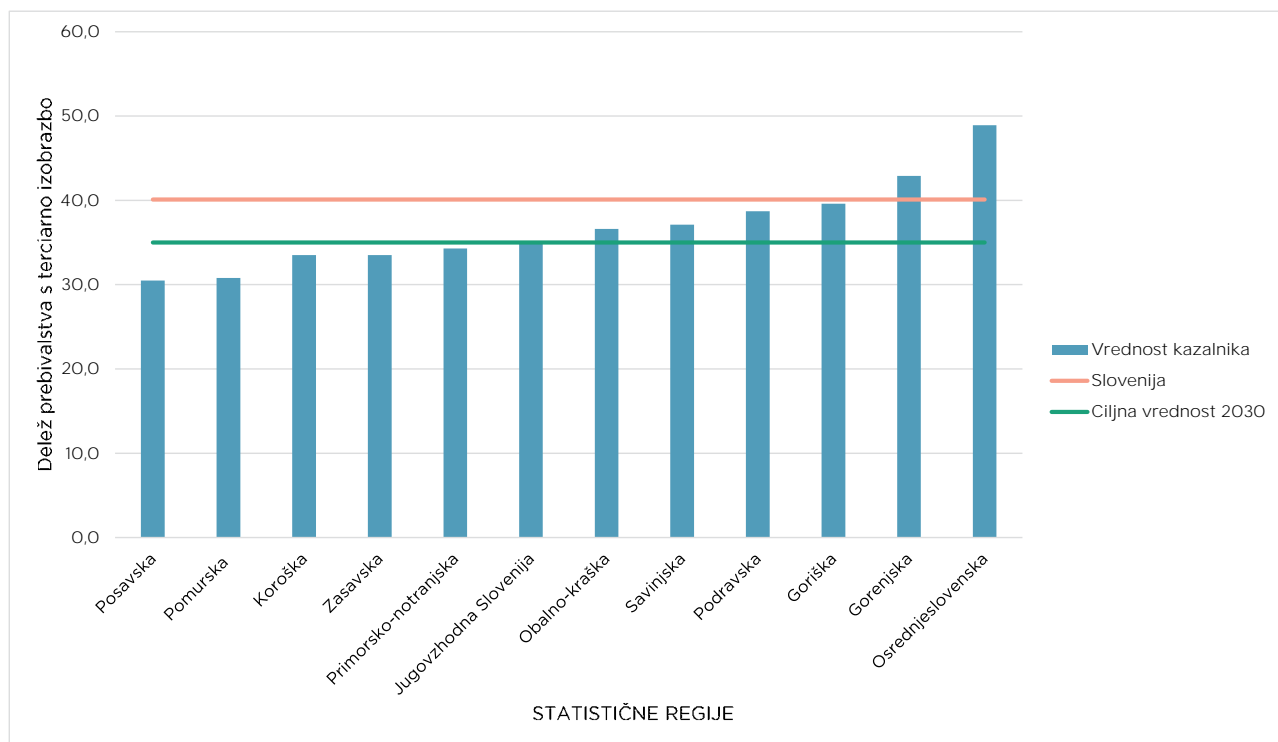
Vrednost kazalnika je izračunana kot odstotni delež prebivalcev, starih od 25 do 64 let, ki imajo terciarno izobrazbo. Podatke zbira Statistični urad Republike Slovenije v okviru raziskovanja Aktivno in neaktivno prebivalstvo. Podatki so na voljo letno.

Deleži prebivalstva v starosti 25–64 let s terciarno izobrazbo so se v letu 2022 pomembno razlikovali med statističnimi regijami v Sloveniji. Najnižji delež prebivalcev s terciarno izobrazbo je bil zabeležen v Posavski statistični regiji (30,5 %), najvišji delež pa v Osrednjeslovenski statistični regiji (48,9 %). Razlika med statistično regijo z najnižjim in najvišjim deležem prebivalstva s terciarno izobrazbo je bila leta 2022 18,4 odstotne točke. Le dve statistični regiji sta imeli delež prebivalstva s terciarno izobrazbo nad slovenskim povprečjem (40,12 %): Osrednjeslovenska in Gorenjska statistična regija.

Preglednica 4: Delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo (v odstotkih)

REGIJA	TREND 2009–2022	2018	2019	2020	2021	2022	RANG 2022	POVP. 2018–2022	TREND 2018–2022
Gorenjska		31,5	33,5	36,0	41,3	42,9	2	37,0	
Goriška		33,1	28,7	32,4	41,9	39,6	3	35,1	
Jugovzhodna Slovenija		26,8	28,5	32,0	34,3	35,1	7	31,3	
Koroška		29,0	27,2	29,8	36,1	33,5	9–10	31,1	
Obalno-kraška		32,0	34,7	34,1	42,5	36,6	6	36,0	
Osrednjeslovenska		42,2	43,5	47,2	49,3	48,9	1	46,2	
Podravska		31,6	32,2	31,4	38,2	38,7	4	34,4	
Pomurska		25,7	25,4	26,3	30,1	30,8	11	27,7	
Posavska		23,0	26,5	33,4	33,7	30,5	12	29,4	
Primorsko-notranjska		25,7	31,4	35,0	32,3	34,3	8	31,7	
Savinjska		26,2	26,6	31,6	36,4	37,1	5	31,6	
Zasavska		28,5	24,4	23,6	30,2	33,5	9–10	28,0	
SLOVENIJA		32,5	33,3	35,9	40,3	40,1		36,4	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Aktivno in neaktivno prebivalstvo, 2023.

Slika 2: Delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo (v odstotkih), statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Aktivno in neaktivno prebivalstvo, 2023; Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017.

Povprečne vrednosti kazalnika *delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo* za obdobje 2018–2022 segajo od 46,2 % (Osrednjeslovenska statistična regija) do 27,7 % (Pomurska statistična regija). V Sloveniji je bila za to obdobje povprečna vrednost 36,4 %. Najvišje povprečne vrednosti so poleg Osrednjeslovenske statistične regije imele tudi v Gorenjska (37,0 %), Obalno-kraška (36,0 %) in Goriška statistična regija (35,1 %). Najnižje povprečne vrednosti so imele Koroška (31,1 %), Posavska (29,4 %), Zasavska (28,0 %) in Pomurska statistična regija (27,7 %).

V obdobju med letoma 2018 in 2022 je opazen trend zviševanja vrednosti kazalnika. Vse statistične regije so imele leta 2022 vrednosti kazalnika višje kot leta 2018. Do najvišje rasti je prišlo v Gorenjski (za 11,4 odstotne točke), Savinjski (10,9 odstotne točke), Primorsko-notranjski statistični regiji (8,6 odstotne točke) in statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (8,3 odstotne točke). Preostale statistične regije so imele rast nižjo od rasti vrednosti kazalnika za celotno Slovenijo, to je pod 7,6 odstotne točke. Najnižja rast (pet odstotnih točk ali manj) je bila zabeležena v Zasavski, Obalno-kraški in Koroški statistični regiji.

Vpliv epidemije covid-19 na vrednosti kazalnika ni opazen. V letu 2020 so v primerjavi z letom 2019 imele nižji delež prebivalcev s terciarno izobrazbo tri statistične regije: Obalno-kraška, Podravska in Zasavska. Znižanje deleža je bilo manjše od ene odstotne točke, vrednosti leta 2021 so ponovno višje in celo presegajo vrednosti iz leta 2019.

V letih med 2018 in 2022 so se le tri statistične regije srečevale s stalnim zviševanjem deleža prebivalstva v starostni skupini 25–64 let s terciarno izobrazbo: Gorenjska in Savinjska statistična regija ter statistična regija Jugovzhodna Slovenija. Druge statistične regije so imele v določenem letu tudi znižanje vrednosti kazalnika. V polovici statističnih regij je prišlo do znižanja deleža prebivalcev s terciarno izobrazbo med letoma 2021 in 2022. Najvišje znižanje je doživela Obalno-kraška statistična regija, kar za 5,9 odstotne točke.

Tudi v letih pred 2018 je delež prebivalstva v starostni skupini 25–64 let s terciarno izobrazbo naraščal. Podobno kot je bilo zabeleženo v obdobju 2018–2022, so določene regije občasno doživele znižanje vrednosti kazalnika, kar lahko delno pripisujemo tudi metodologiji zbiranja podatkov. Ugotovljena razmerja med statistični regijami za obdobje 2018–2022 veljajo tudi za obdobje med letoma 2009 in 2018: odstopa Osrednjeslovenska statistična regija z visokimi vrednostmi kazalnika. Med letoma 2009 in 2018 je najhitreje napredovala Pomurska statistična regija, in sicer za 14,4 odstotne točke. Sledila ji je Koroška statistična regija s 13,6 odstotne točke. Najmanjši razvoj sta imele Posavska statistična regija (4,1 odstotne točke) in statistična regija Jugovzhodna Slovenija (5,4 odstotne točke). Tudi ob upoštevanju celotnega obdobja 2009–2022 je prišlo do najvišjega zvišanja deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo v Pomurski (19,5 odstotne točke) in Koroški statistični regiji (18,1 odstotne točke), sledijo Gorenjska, Osrednjeslovenska, Savinjska in Podravska statistična regija s spremembami okrog 17 odstotnih točk. Najmanj so napredovale Zasavska (zvišanje za 12,5 odstotne točke), Obalno-kraška (12,1 odstotne točke) in Posavska statistična regija (11,6 odstotne točke).

Strategija razvoja Slovenije 2030 (2017) postavlja za ciljno vrednost deleža prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo leta 2030 na 35 %. Leta 2022 je to vrednost Slovenija že preseгла (40,1 %), prav tako sedem statističnih regij (Osrednjeslovenska, Gorenjska, Goriška, Podravska, Savinjska, Obalno-kraška in statistična regija Jugovzhodna Slovenija). Blizu referenčni vrednosti so Primorsko-notranjska, Koroška in Zasavska statistična regija. Največji zaostanek izkazujeta Pomurska (za 4,2 odstotne točke) in Posavska statistična regija (za 4,5 odstotne točke).

- Vse statistične regije so v preučevanem obdobju zvišale delež prebivalstva v starosti 25–64 let s terciarno izobrazbo.
- Osrednjeslovenska statistična regija z višino deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo močno odstopa od slovenskega povprečja in drugih statističnih regij.
- Poleg Osrednjeslovenske statistične regije sta imeli leta 2022 najvišji vrednosti kazalnika še Gorenjska in Goriška statistična regija.
- Najnižje vrednosti kazalnika so leta 2022 imele Posavska, Pomurska in Koroška statistična regija.
- Epidemija covid-19 ni imela opaznega vpliva na stanje glede terciarne izobrazbe prebivalcev v starostni skupini 25–64 let.
- Pomurska statistična regija kljub hitremu povečevanju deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo po letu 2009 še vedno zaostaja za drugimi statističnimi regijami, trend izboljšanja razmer se upočasnjuje.

4.1.3 PODROČJE DOHODEK

Razpoložljivi dohodek na prebivalca je vodilni kazalnik za spremljanje *dohodka* kot področja kakovosti življenja. Prikazuje, kolikšen obseg sredstev imajo prebivalci določene regije na voljo za končno porabo ali varčevanje (Cilji ..., 2019). Na višino razpoložljivega dohodka v največji meri vpliva višina sredstev za zaposlene, ki jih prejema gospodinjstva, dodati pa je treba tudi socialne transferje, s katerimi se blažijo nižji razpoložljivi dohodki gospodinjstev (Pečar, 2020). Dohodki so lahko pridobljeni zunaj regije, na primer v sosednjih ali drugih regijah zaradi dnevne delovne mobilnosti zaposlenih, lahko pa tudi z delom v sosednjih državah, zato se razmerja v vrednosti kazalnika med statističnimi regijami razlikujejo v primerjavi z bruto domačim proizvodom, ki govori o ustvarjeni dodani vrednosti v regijah.

Vrednost kazalnika je izračunana kot neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (v evrih, fiksni tečaj). Podatke zbira Statistični urad Republike Slovenije. Podatki so na voljo letno. Zadnji razpoložljivi podatki so za leto 2022.

Podatki o neto razpoložljivih dohodkih na prebivalca za leto 2022 kažejo, da ima najnižjo vrednost kazalnika Pomurska statistična regija (13.953,2 eur), najvišjo vrednost pa statistična regija Jugovzhodna Slovenija (15.799,5 eur). Razlika med obema statističnima regijama je 1.846,3 eur oziroma 13,2 %. Najvišji neto razpoložljivi dohodek na prebivalca imata poleg statistične regije Jugovzhodna Slovenija še Osrednjeslovenska in Koroška statistična regija. Polovica statističnih regij ima vrednost kazalnika višjo, kot velja za Slovenijo (15.192,6 eur). Pomurska statistična regija močno odstopa, saj ima naslednje uvrščena Podravska statistična regija vrednost kazalnika za 501,1 eur oziroma 3,6 % višjo kot Pomurska.

Povprečne vrednosti kazalnika neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (v evrih, fiksni tečaj) za obdobje 2018–2022 segajo od 13.887,1 eur (Koroška statistična regija) do 12.342,9 eur (Pomurska statistična regija). V Sloveniji je bila povprečna vrednost za obdobje 2018–2022 13.370,2 eur. Najvišje povprečne vrednosti so poleg Koroške statistične regije beležile tudi statistična regija Jugovzhodna Slovenija (13.840,8 eur), Osrednjeslovenska statistična regija (13.820,2 eur) in Gorenjska statistična regija (13.675,2 eur). Najnižje povprečne vrednosti so imele Obalno-kraška (12.982,7 eur), Zasavska (12.900,9 eur), Podravska (12.807,6 eur) in Pomurska statistična regija (12.342,9 eur).

Rast vrednosti kazalnika se je v vseh statističnih regijah povečevala iz leta v leto. Vpliva epidemije covid-19 na razpoložljive dohodke prebivalcev ni zaznati, kar je treba pripisati tudi sprejetju številnih ukrepov, ki so bili namenjeni gospodarstvu in najranljivejšim socialnim skupinam.

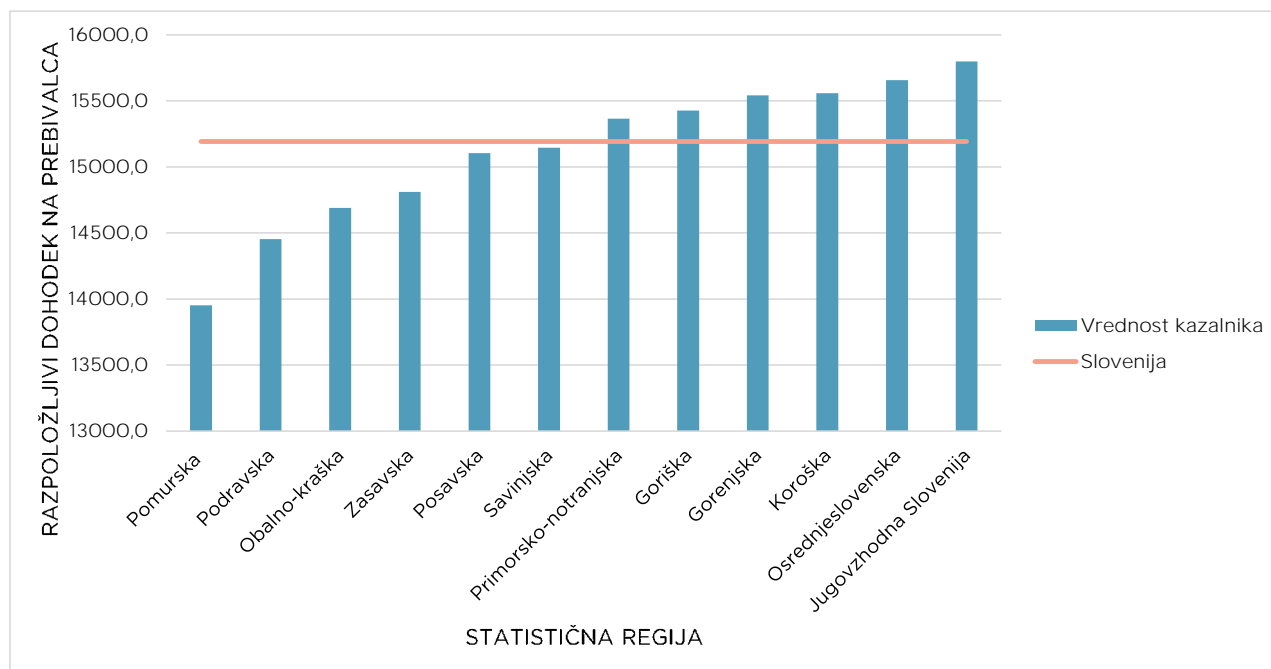
Preglednica 5: Neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (v evrih, fiksni tečaj)

REGIJA	TREND 2008–2022	2018	2019	2020	2021	2022	RANG 2022	POVP. 2018– 2022	TREND 2018– 2022
Gorenjska		12.274,4	12.957,8	13.135,0	14.466,1	15.542,7	4	13.675,2	
Goriška		12.127,8	12.727,7	13.082,9	13.934,6	15.427,2	5	13.460,0	
Jugovzhodna Slovenija		12.482,0	13.215,0	13.468,5	14.239,2	15.799,5	1	13.840,8	
Koroška		12.722,5	13.205,3	13.454,7	14.494,7	15.558,3	3	13.887,1	
Obalno-kraška		11.755,7	12.325,2	12.620,6	13.521,6	14.690,5	10	12.982,7	
Osrednjeslovenska		12.309,3	13.043,7	13.441,3	14.650,9	15.656,0	2	13.820,2	
Podravska		11.515,5	12.135,1	12.668,6	13.264,3	14.454,3	11	12.807,6	
Pomurska		11.007,1	11.600,5	12.248,1	12.905,5	13.953,2	12	12.342,9	
Posavska		11.822,0	12.412,6	12.942,5	13.686,7	15.104,3	8	13.193,6	
Primorsko-notranjska		12.093,1	12.728,4	12.993,1	13.600,4	15.365,5	6	13.356,1	
Savinjska		11.796,4	12.438,4	12.783,8	13.892,9	15.145,9	7	13.211,5	
Zasavska		11.493,1	12.126,6	12.556,0	13.518,0	14.810,8	9	12.900,9	
SLOVENIJA		11.986,5	12.644,2	13.028,0	13.999,5	15.192,6		13.370,2	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023.

V obdobju med letoma 2018 in 2022 so največje absolutno povišanje vrednosti neto razpoložljivega dohodka na prebivalca zabeležile Savinjska (3.349,5 eur), Osrednjeslovenska (3.346,7 eur) in Zasavska statistična regija (3.317,7 eur). Najnižje povišanje vrednosti kazalnika je bilo v Koroški (2.835,8 eur), Obalno-kraški (2.934,8 eur) in Podravski statistični regiji (2.938,8 eur). Najvišje relativno povečanje neto dohodkov na prebivalca je bilo v Zasavski (28,9 %), Savinjski (28,4 %) in Posavski statistični regiji (27,8 %), medtem ko so bili deleži rasti najnižji v Podravski (25,5 %), Obalno-kraški (25,0 %) in Koroški statistični regiji (22,3 %). Nadpovprečno rast neto razpoložljivih dohodkov na prebivalca je v tem obdobju imelo skupaj sedem statističnih regij.

Višina dohodkov na prebivalca je v obdobju pred letom 2015 stagnerala, v letih 2012 in 2013 je zabeleženo celo njihovo rahlo zmanjšanje. V teh dveh letih so se na osebnem finančnem standardu pokazale posledice finančno-gospodarske krize 2009–2013, saj se na primer stopnja brezposelnosti poveča pozneje kot se pokaže upad splošne gospodarske aktivnosti, merjene z bruto domačim proizvodom (Lapuh, 2018). Pomurska statistična regija se kot edina prožna statistična regija v času finančno-gospodarske krize (Lapuh, 2018) v letih 2012 in 2013 ni soočala z znižanjem dohodkov prebivalcev. Je pa prišlo do znižanja v letu 2010. Po letu 2014 se je začela hitrejša rast neto razpoložljivih dohodkov na prebivalca, ki je trajala do konca preučevanega obdobja, do leta 2022.

Slika 3: Neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (v evrih, fiksni tečaj), statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje *Aktivno in neaktivno prebivalstvo*, 2023.

- Po stagnaciji neto razpoložljivih dohodkov na koncu finančno-gospodarske krize 2009–2013 se je vrednost kazalnika v vseh regijah povečevala.
- Epidemija covid-19 na razpoložljive dohodke prebivalcev ni imela vpliva.
- Najvišje neto razpoložljive dohodke na prebivalca so leta 2022 imele statistična regija Jugovzhodna Slovenija ter Osrednjeslovenska in Koroška statistična regija.
- Z najnižimi vrednostmi neto razpoložljivega dohodka je v letu 2022 odstopala Pomurska statistična regija, sledili sta ji Podravska in Obalno-kraška statistična regija.

4.1.4 PODROČJE SOCIALNA IZKLJUČENOST

Stopnja tveganja socialne izključenosti je vodilni kazalnik za spremljanje *socialne izključenosti* kot področja kakovosti življenja. Prikazuje odstotek oseb, ki živijo pod pragom tveganja revščine, so resno materialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (Cilji ..., 2019). S kazalnikom poskušamo prikazati, ali prebivalci Slovenije živijo dostojno življenje. Slednje je odvisno od dohodka in premoženja posameznika oziroma gospodinjstva, dostopnosti izobraževanja, zdravja, kulture, primerne bivalnega okolja, kakovostne hrane in pitne vode, energije, čistega in zdravega okolja ter osebne varnosti. Ohranjanje dostojnega življenja je ob hitrem tehnološkem napredku ter demografskih in podnebnih spremembah pomemben izziv, s katerim se srečuje tako Slovenija kot tudi posamezne regije (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017).

Kazalnik je tudi vodilni kazalnik za spremljanje tretjega cilja Strategije razvoja Slovenije 2030 s ciljno vrednostjo manj kot 16 % (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017).

Vrednost kazalnika je izračunana kot odstotni delež oseb, ki živijo pod pragom tveganja revščine, so resno materialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo. Sestavljen je torej iz treh podkazalnikov. Osebe se štejejo samo enkrat, tudi če so zajete v dveh ali treh podkazalnikih. Podatke zbira Statistični urad Republike Slovenije v okviru raziskovanja Življenjski pogoji (EU-Silc). Podatki so na voljo letno. Z vidika kakovosti življenja je ugodneje, če je stopnja tveganja socialne izključenosti čim nižja.

Leta 2022 je imela najnižjo stopnjo socialne izključenosti Goriška statistična regija (9,7 %), najvišjo pa Obalno-kraška statistična regija (26,2 %). Razlika med obema statističnima regijama je kar velika (16,5 odstotne točke). Obalno-kraška statistična regija je odstopala od naslednje razvrščene statistične regije, to je Pomurske statistične regije, za 8,5 odstotne točke. Najnižje tveganje socialne izključenosti sta leta 2022 poleg Goriške statistične regije imeli tudi Gorenjska statistična regija in statistična regija Jugovzhodna Slovenija, najvišje pa je poleg Obalno-kraške statistične regije še Pomurska in Podravska statistična regija. Nad deležem oseb v Sloveniji, ki so leta 2022 živeli pod pragom tveganja revščine, so bili resno materialno prikrajšani ali so živeli v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (vrednost za Slovenijo 14,2 %), so bili deleži v polovici statističnih regij.

Preglednica 6: Stopnja tveganja socialne izključenosti (v odstotkih)

REGIJA	TREND 2008–2022	2018	2019	2020	2021	2022	RANG 2022	POVP. 2018– 2022	TREND 2018– 2022
Gorenjska		12,2	9,6	11,0	10,7	10,6	2	10,8	
Goriška		16,7	12,9	14,1	15,3	9,7	1	13,7	
Jugovzhodna Slovenija		12,4	12,1	11,7	10,6	10,8	3	11,5	
Koroška		18,0	19,3	21,3	17,9	14,9	7	18,3	
Obalno-kraška		14,1	13,2	18,6	18,3	26,2	12	18,1	
Osrednjeslovenska		13,4	11,6	11,9	11,0	12,2	4	12,0	
Podravska		19,2	18,6	19,5	16,1	16,9	10	18,1	
Pomurska		21,6	16,9	18,2	16,3	17,7	11	18,1	
Posavska		16,0	11,6	10,5	15,1	13,5	5–6	13,3	
Primorsko-notranjska		15,3	13,7	14,7	14,0	15,7	8	14,7	
Savinjska		19,5	16,9	16,2	15,9	16,4	9	17,0	
Zasavska		18,7	21,4	19,3	16,6	13,5	5–6	17,9	
SLOVENIJA		16,2	14,4	15,0	13,8	14,2		14,7	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Življenjski pogoji (EU-Silc), 2023; lastni preračuni.

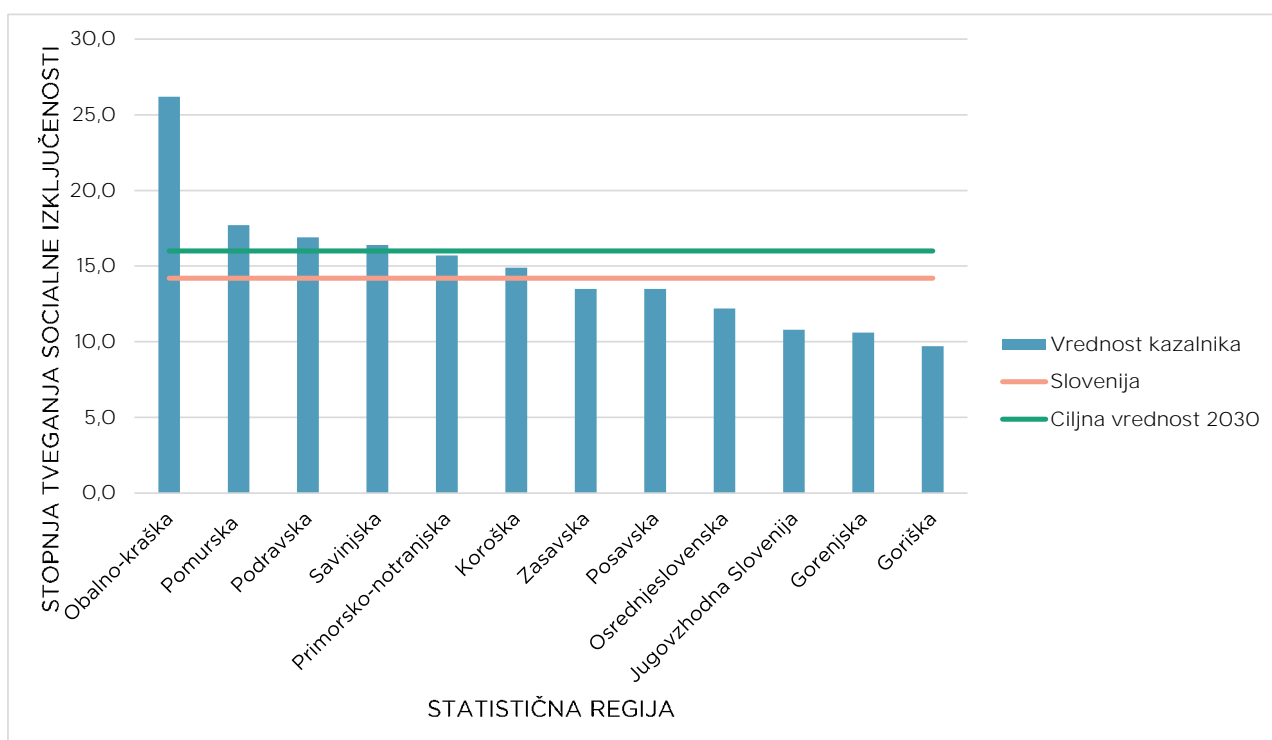
Opomba: Rdeča puščica pomeni povečanje vrednosti kazalnika stopnja tveganja socialne izključenosti med letoma 2018 in 2022, kar pomeni poslabšanje razvojnega stanja.

Povprečne vrednosti kazalnika stopnja tveganja socialne izključenosti za obdobje 2018–2022 segajo od 10,8 % (Gorenjska statistična regija) do 18,3 % (Koroška statistična regija). V Sloveniji je bila povprečna vrednost 14,7 %. Najnižje povprečne vrednosti so poleg Gorenjske statistične regije beležile tudi statistična regija Jugovzhodna Slovenija (11,5 %) ter Osrednjeslovenska (12,0 %) in Posavska statistična regija (13,3 %). Najnižje povprečne vrednosti

so imele poleg Koroške statistične regije še Pomurska (18,1 %), Obalno-kraška (18,1 %) in Podravska statistična regija (prav tako 18,1 %).

Med letoma 2018 in 2022 se je stopnja tveganja socialne izključenosti v Slovenji zmanjšala za dve odstotni točki. V večini statističnih regij je prav tako prišlo do zmanjšanja vrednosti kazalnika. To zmanjšanje je bilo najbolj očitno v Goriški (za sedem odstotnih točk) in Zasavski statistični regiji (za 5,2 odstotne točke). V Obalno-kraški statistični regiji je prišlo do pomembnega zvišanja vrednosti kazalnika: ta se je med letoma 2018 in 2022 zvišal za 12,1 odstotne točke. V letu 2018 je znašala 14,1 %, kar je regijo uvrščalo pod slovensko povprečje. Po povišanju stopnje tveganja socialne izključenosti na 18,6 % leta 2020 se je leta 2021 nekoliko znižala (za 0,3 odstotne točke), nato pa je prišlo do visokega zvišanja v letu 2022 na 26,2 % oziroma v enem letu za 7,9 odstotne točke. Do povišanja vrednosti kazalnika je prišlo v preučevanem obdobju tudi v Primorsko-notranjski statistični regiji, in sicer za 0,4 odstotne točke.

Slika 4: Stopnja tveganja socialne izključenosti (v odstotkih), statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje *Življenjski pogoji (EU-Silc)*, 2023.

V letu 2020 je prišlo do povišanja stopnje tveganja socialne izključenosti v osmih statističnih regijah, prav tako pa tudi v Slovenji (za 0,6 odstotne točke). Povišanje je bilo najbolj izrazito v Obalno-kraški statistični regiji (za 5,4 odstotne točke), nad povprečjem za Slovenijo pa še v petih drugih statističnih regijah. Do zmanjšanja vrednosti kazalnika je med obema letoma prišlo v Zasavski, Posavski in Savinjski statistični regiji ter statistični regiji Jugovzhodna Slovenija. Stanje glede socialne izključenosti se je z izjemo Posavske in Goriške statistične regije leta 2021 v primerjavi z letom 2020 izboljšalo v vseh statističnih regijah. Leta 2022 je povišanje stopnje tveganja socialne izključenosti zabeležila polovica vseh statističnih regij, razmere so bile slabše tudi v celotni Sloveniji. Ocenjujemo, da je na povišanje vrednosti kazalnika vplivala tako epidemija covid-19 v letu 2020 kot tudi energetska kriza in negotove gospodarske razmere zaradi ukrajinsko-ruske vojne v letu 2022.

Med finančno-gospodarsko krizo 2009–2013 je stopnja tveganja socialne izključenosti naraščala v vseh statističnih regijah. Z oživitvijo gospodarske rasti in rastjo zaposlenosti po letu 2014 se je vrednost kazalnika ponovno začela zniževati. Z nadpovprečno stopnjo so v obdobju pred letom 2018 izstopale Pomurska, Savinjska in Podravska statistična regija. Razmere so bile najugodnejše v Gorenjski in Osrednjeslovenski statistični regiji ter statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (Pečar, 2020). V Obalno-kraški in Primorsko-notranjski statistični regiji je bilo gibanje stopnje socialne izključenosti v obdobju 2008–2022 zelo raznoliko, s trendom stagnacije in naraščanja v zadnjem obdobju.

Glede na stanje leta 2022 je ciljno vrednost Strategije razvoja Slovenije 2030, to je manj kot 16-% stopnja socialne izključenosti, doseglo osem statističnih regij. Zelo blizu ciljne vrednosti (manjka manj kot odstotna točka) sta bili tudi Savinjska in Podravska statistična regija. Od ciljne vrednosti sta bili najbolj oddaljeni Obalno-kraška (potrebno bi bilo znižanje vrednosti kazalnika za vsaj 10,2 odstotne točke) in Pomurska statistična regija (znižanje potrebno še vsaj za 1,7 odstotne točke).

- Leta 2022 je imela daleč najnižjo stopnjo socialne izključenosti Goriška statistična regija, sledili sta ji Gorenjska statistična regija in statistična regija Jugovzhodna Slovenija.
- Leta 2022 je bilo stanje najslabše v Obalno-kraški statistični regiji, pa tudi v Pomurski in Podravski statistični regiji.
- V obdobju 2018–2022 je do povišanja vrednosti kazalnika prišlo v Obalno-kraški in Primorsko-notranjski statistični regiji. V preostalih statističnih regijah je bilo zabeleženo izboljšanje stanja (znižanje stopnje socialne izključenosti), najbolj izrazito v Goriški in Zasavski statistični regiji.
- Opaženo je zmerno povišanje stopnje tveganja socialne izključenosti v času epidemije covid-19 leta 2020, pa tudi v letu 2022, kar lahko pripišemo energetske krizi in poslabšanim gospodarskim razmeram zaradi ukrajinsko-ruske vojne.
- Glede na trend med letoma 2008 in 2022 sta z vidika gibanja stopnje socialne izključenosti najbolj problematični Obalno-kraška in Primorsko-notranjska statistična regija.
- Od ciljne vrednosti za leto 2030 sta najbolj oddaljeni Obalno-kraška in Pomurska statistična regija.

4.1.5 PODROČJE ZDRAVJE

Pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu je vodilni kazalnik za spremljanje *zdravja* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019). Kazalnik meri število let, za katera se lahko ob rojstvu osebe pričakuje, da jih bo preživela brez oviranosti pri običajnih aktivnostih.

Zmanjšanje neenakosti v zdravju je pomembno za ustvarjanje razmer za kakovostno življenje (Cilji ..., 2019). Kazalnik je merilo funkcionalnega zdravstvenega stanja populacije. Daljšanje življenjske dobe ni sorazmerno z izboljševanjem zdravstvenega stanja populacije, saj postajajo kronične bolezni, slabotnost in invalidnost vse bolj razširjene zdravstvene tegobe starejših starostnih skupin. Če se leta zdravega življenja povečujejo hitreje, kot raste pričakovana življenjska doba populacije, potem to nakazuje, da ljudje živijo dlje in s tem tudi večji del svojega življenja preživijo brez omejitev oziroma invalidnosti (Zdrava leta življenja, 2023). Z večanjem števila let, ki jih preživimo zdravi, se zmanjšuje pritisk na sisteme socialne zaščite zaradi manj predčasnega upokojevanja ter manjših potreb po storitvah zdravstva in dolgotrajne oskrbe (Poročilo o razvoju 2023, 2023, str. 169). Zdravstveno stanje prebivalstva

je treba izboljšati v vseh regijah, zlasti med starejšimi, socialno šibkejšimi in manj izobraženimi. Še dodatni ukrepi so nujni v regijah, kjer so zaostanki največji (Cilji ..., 2019).

Kazalnik *pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu* je tudi vodilni kazalnik za spremljanje prvega cilja Strategije razvoja Slovenije 2030 (zdravo in aktivno življenje). Ciljna vrednost za leto 2030 je 64,5 leta tako za moške kot tudi za ženske (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017).

Kazalnik je na voljo na ravni statističnih regij od leta 2020 dalje. Podatke zbira Nacionalni inštitut za javno zdravje in so na voljo letno, vendar za leto 2022 še niso dostopni.

Preglednica 7: Pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu (v številu let)

REGIJA	2020 M	2020 Ž	2021 M	2021 Ž	POVP. 2021*	RANG POVP. 2021	POVP. 20-21 M	POVP. 20-21 Ž	TREND 20-21 M	TREND 20-21 Ž
Gorenjska	65,5	70,6	65,2	74,0	69,6	2	65,4	72,3	→	↗
Goriška	65,3	69,7	60,3	68,2	64,2	6	62,8	69,0	↘	↘
Jugovzhodna Slovenija	63,3	68,7	61,8	63,7	62,7	10	62,6	66,2	↘	↘
Koroška	62,9	67,7	57,1	65,8	61,4	11	60,0	66,8	↘	↘
Obalno-kraška	70,9	67,7	65,8	66,5	66,2	4	68,4	67,1	↘	→
Osrednjeslovenska	66,3	67,6	67,1	69,4	68,3	3	66,7	65,8	→	↗
Podravska	60,6	65,6	62,6	64,0	63,3	9	61,6	64,8	↗	↘
Pomurska	60,7	60,9	63,3	65,0	64,2	7	62,0	63,0	↗	↗
Posavska	64,1	67,4	66,4	63,1	64,8	5	65,3	65,3	↗	↘
Primorsko-notranjska	65,0	65,6	67,3	72,1	69,6	1	66,2	68,9	↗	↗
Savinjska	61,6	63,3	60,9	66,0	63,4	8	61,3	64,7	→	↗
Zasavska	64,7	64,0	53,0	64,5	58,8	12	58,9	64,3	↘	→
SLOVENIJA	63,9	66,4	63,8	67,3	65,5		63,9	66,9		

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2023; Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje *Življenjski pogoji (EU-Silc)*, 2023.

Opomba: M – moški, Ž – ženske; * – uteženo povprečje glede na število žensk in moških ter njihova pričakovana leta življenja.

V številu let zdravega življenja, pričakovanem ob rojstvu, so med statističnimi regijami velike razlike. Moški lahko ob rojstvu leta 2021 pričakujejo od 53 zdravih let v Zasavski statistični regiji do 67,3 leta v Primorsko-notranjski statistični regiji. Ženske lahko pričakujejo od 63,1 leta v Posavski statistični regiji do 74 let v Gorenjski statistični regiji. Razlika med statističnimi regijami je za moške 14,3 leta, za ženske pa 10,9 leta.

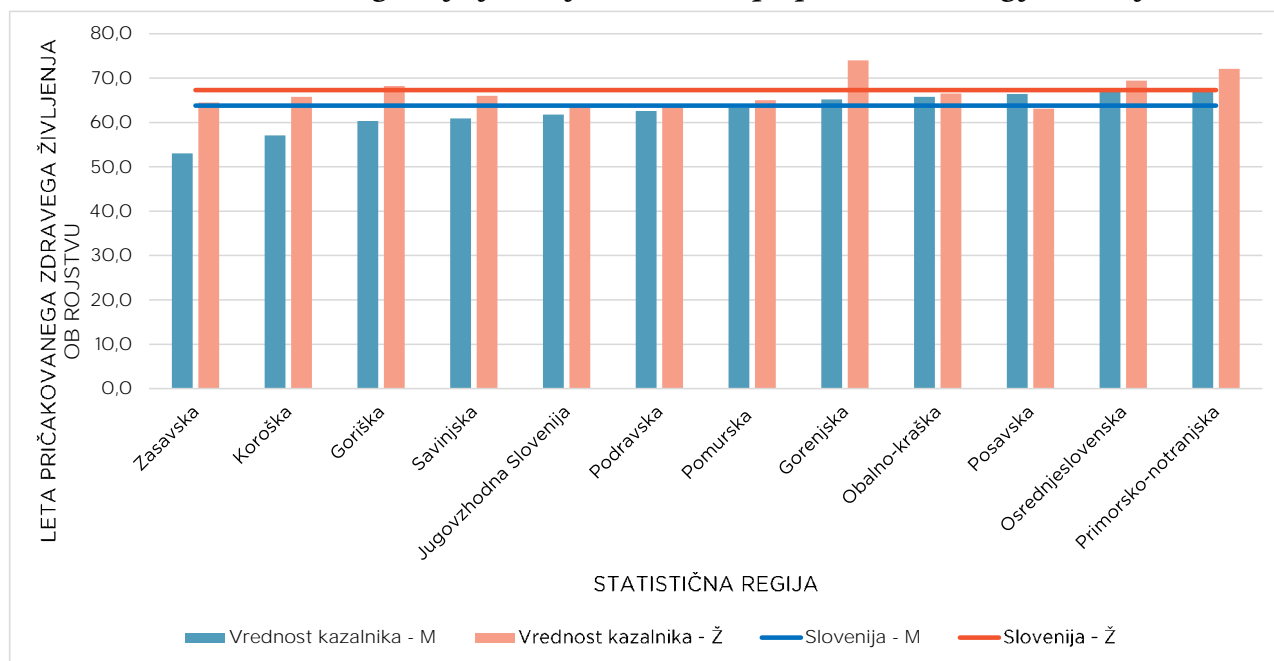
Najnižje vrednosti kazalnika pričakovana leta življenja ob rojstvu za moške so bile leta 2021 v Zasavski (53 let), Koroški (57,1 leta), Goriški (60,3 leta) in Savinjski statistični regiji (60,9 leta), najvišje pa v Primorsko-notranjski (67,3 leta), Osrednjeslovenski (67,1 leta) in Posavski statistični regiji (66,4 leta). V sedmih statističnih regijah so pričakovana leta zdravega življenja za moške nižja od pričakovanih let, ki veljajo za Slovenijo (63,8 leta). Ženske so lahko leta 2021 ob rojstvu pričakovale najmanj let zdravega življenja v Posavski statistični regiji (63,1 leta), statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (63,7 leta) in Podravske statistični regiji (64 let). Najvišje vrednosti so v Gorenjski

(74 let), Primorsko-notranjski (72,1 leta) in Osrednjeslovenski statistični regiji (69,4 leta). V osmih statističnih regijah so pričakovana leta zdravega življenja za ženske nižja od pričakovanih let, ki veljajo za Slovenijo (67,3 leta).

Največja razlika v pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu med moškimi in ženskami je v Zasavski statistični regiji: ženske, rojene v tej regiji, so lahko leta 2021 pričakovale 11,5 leta daljše zdravo življenje kot moški. Sledijo Gorenjska (8,8 leta v korist žensk), Koroška (8,7 leta) in Goriška (7,9 leta). Najmanjše razlike med moškimi in ženskami so v Obalno-kraški (0,7 leta), Podravski (1,4 leta) in Pomurski statistični regiji (1,7 leta). V sedmih statističnih regijah je razlika med moškimi in ženskami večja, kot to velja za Slovenijo (3,5 leta v korist žensk). Posavska statistična regija je edina regija, v kateri lahko po podatkih za leto 2021 moški pričakujejo daljše zdravo življenje kot ženske, in sicer za 3,3 leta.

Podatki za leto 2020 se pomembno razlikujejo od stanja leta 2021. Razlike po statističnih regijah so velike. V Zasavski statistični regiji so se pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu med letoma 2020 in 2021 pri moških zmanjšala za 11,7 leta, pri ženskah pa le za 0,5 leta. Velike razlike med obema letoma pri moških (nad pet let) so tudi v Obalno-kraški, Goriški in Koroški statistični regiji. Najmanjše razlike so v Osrednjeslovenski, Savinjski in Gorenjski statistični regiji. Opaznejše zmanjšanje števila pričakovanih let zdravega življenja ob rojstvu tako pri moških kot pri ženskah je bilo zabeleženo v treh statističnih regijah: Goriški in Koroški statistični regiji ter v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija. Do povečanja pri obeh spolih je med letoma 2020 in 2021 prišlo v Pomurski in Primorsko-notranjski statistični regiji. Velike razlike med obema letoma pa ne veljajo za Slovenijo kot celoto, kar opominja na morebitne metodološke pomanjkljivosti pri izračunih vrednosti kazalnika po statističnih regijah.

Slika 5: Pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu, število let, po spolu, statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2023; Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Življenjski pogoji (EU-Silc), 2023.

Najnižje povprečne vrednosti kazalnika za leti 2020 in 2021 za moške imajo Zasavska, Koroška in Savinjska statistična regija, najvišje pa Obalno-kraška, Osrednjeslovenska in Primorsko-notranjska statistična regija. Pri ženskah je povprečno stanje nekoliko drugačno: najbolj ugodne razmere so v Gorenjski, Goriški in Primorsko-notranjski statistični regiji, najmanj ugodne pa v Pomurski, Zasavski in Savinjski statistični regiji. V razporeditvi statističnih

regij glede na povprečna pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu so velike razlike. Le Savinjska in Podravska statistična regija sta glede na povprečno vrednost razvrščeni v enake range. Največje razlike med rangi za moške in ženske so v Koroški, Osrednjeslovenski, Pomurski in Goriški statistični regiji.

Ciljno vrednost kazalnika 64,5 leta je leta 2021 pri moških že presegle pet statističnih regij. Največja vrzel do ciljne vrednosti je v Zasavski statistični regiji (manjka še 5,6 leta). V nasprotju s temi podatki je bilo stanje leta 2021 pri ženskah veliko boljše: kar deset statističnih regij je ciljno vrednost že doseglo. Zasavska statistična regija je ciljno vrednost 64,5 leta že skoraj dosegla (leta 2021 je bila vrednost kazalnika 64,3 leta), medtem ko je v Pomurski statistični regiji vrzel nekoliko večja (1,5 leta).

- V številu pričakovanih let zdravega življenja ob rojstvu so med statističnimi regijami velike razlike.
- Velike razlike med statističnimi regijami so tudi med obema spoloma.
- Posavska statistična regija je edina regija, v kateri lahko po podatkih za leto 2021 moški pričakujejo daljše zdravo življenje kot ženske.
- Opazne so velike razlike v vrednostih kazalnika za leti 2020 in 2021, pri čemer razlike na ravni države niso tako velike. Pri medletnih primerjavah je zato potrebna previdnost.
- Ciljno vrednost za leto 2030 so tako pri moških kot pri ženskah že dosegle Gorenjska, Obalno-kraška, Osrednjeslovenska, Posavska in Primorsko-notranjska statistična regija.
- Od ciljne vrednosti 64,5 leta za oba spola sta najbolj oddaljeni Koroška in Zasavska statistična regija.

4.1.6 PODROČJE **DOSTOPNOST**

Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa s primerno frekvenco, je vodilni kazalnik za področje *dostopnosti* kot področje kakovosti življenja. Primerna frekvenca je taka, ki omogoča dostop z javnim potniškim prometom na delo, v šolo ali do drugih osnovnih storitev z vsaj 23 pari voženj na dan. To pomeni okvirno enourni interval, v konici pa polurni. Kot dopolnilni kazalnik je opredeljen kazalnik *delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa z zadovoljivo frekvenco*, kar pomeni, da imajo prebivalci na voljo osem parov voženj na delovni dan (Cilji ..., 2019).

Kazalnik se izračunava na dve leti v okviru projekta LIFE IP CARE4CLIMATE, ki bo potekal do leta 2026. Izračune je pripravil Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Po koncu trajanja projekta bo podatke pripravljalo ministrstvo, pristojno za infrastrukturo. Izhodiščno leto podatkov je leto 2019.

Leta 2021 je bil najnižji delež prebivalcev s primerno frekvenco javnega potniškega prometa v Pomurski statistični regiji (32 %), najvišji delež pa v Osrednjeslovenski statistični regiji (81 %). Manj kot 50 % prebivalcev, ki so živeli v enokilometrskem pasu okrog postajališč s primerno frekvenco javnega potniškega prometa, so imele poleg Pomurske statistične regije še Posavska in Primorsko-notranjska statistična regija, statistična regija Jugovzhodna Slovenija ter Goriška statistična regija. Pod deležem, ki je veljal za Slovenijo (62 %), so bile še Savinjska, Obalno-kraška in Podravska statistična regija. Najvišji deleži prebivalcev s primerno dostopnostjo javnega potniškega prometa so bili leta 2021 zabeleženi tudi v Gorenjski in Zasavski statistični regiji.

Deleži prebivalcev v enokilometrski oddaljenosti od postajališč, ki so imeli leta 2021 vsaj zadovoljivo frekvenco javnega potniškega prometa, so bili višji od tistih s primerno dostopnostjo. Deleži so segali od 60 % (Posavska

statistična regija) do 91 % (Osrednjeslovenska statistična regija). Nad 80 %, kar je bila vrednost za Slovenijo, so imele poleg Osrednjeslovenske statistične regije še Gorenjska, Podravska in Obalno-kraška statistična regija. V treh statističnih regijah (Posavska, Pomurska, Goriška) je imelo vsaj zadovoljivo dostopnost javnega potniškega prometa manj kot dve tretjini tam živečega prebivalstva.

Največja razlika med deležem prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče s primerno ali zadovoljivo frekvenco javnega potniškega prometa, je bila leta 2021 v Pomurski, Obalno-kraški in Posavski statistični regiji, in sicer 25 odstotnih točk ali več. Največja razlika je bila v Pomurski statistični regiji (31 odstotnih točk). Najmanjše razlike so bile zabeležene v Zasavski in Koroški statistični regiji (pet oziroma šest odstotnih točk), sledila je Osrednjeslovenska statistična regija z desetimi odstotnimi točkami. Za te tri statistične regije velja, da imajo prebivalci, ki živijo v kilometrski okolici postajališč, večinoma primerno frekvenco javnega potniškega prometa.

Preglednica 8: Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa s primerno in zadovoljivo frekvenco (v odstotkih)

REGIJA	PRIM. 2019	ZAD. 2019	PRIM. 2021	ZAD. 2021	POVP. PRIM.	POVP. ZAD.	RANG PRIM. 2021	TREND PRIM.	TREND ZAD.
Gorenjska	70	89	72	89	71,0	89,0	2		
Goriška	39	62	47	65	43,0	63,5	8		
Jugovzhodna Slovenija	45	66	45	67	45,0	66,5	9		
Koroška	68	73	68	74	68,0	73,5	4		
Obalno-kraška	55	80	56	82	55,5	81,0	6		
Osrednjeslovenska	80	91	81	91	80,5	91,0	1		
Podravska	59	84	61	84	60,0	84,0	5		
Pomurska	30	61	32	62	31,0	61,5	12		
Posavska	34	60	35	60	34,5	60,0	11		
Primorsko-notranjska	42	65	44	67	43,0	66,0	10		
Savinjska	49	72	52	73	50,5	72,5	7		
Zasavska	71	75	72	77	71,5	76,0	3		
SLOVENIJA	60	79	62	80	61,0	79,5			

Vir podatkov: CARE4CLIMATE, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, 2023.

Opomba: Primerna frekvenca: vsaj 23 parov voženj na delovni dan; zadovoljiva frekvenca: vsaj osem parov voženj javnega potniškega prometa na delovni dan.

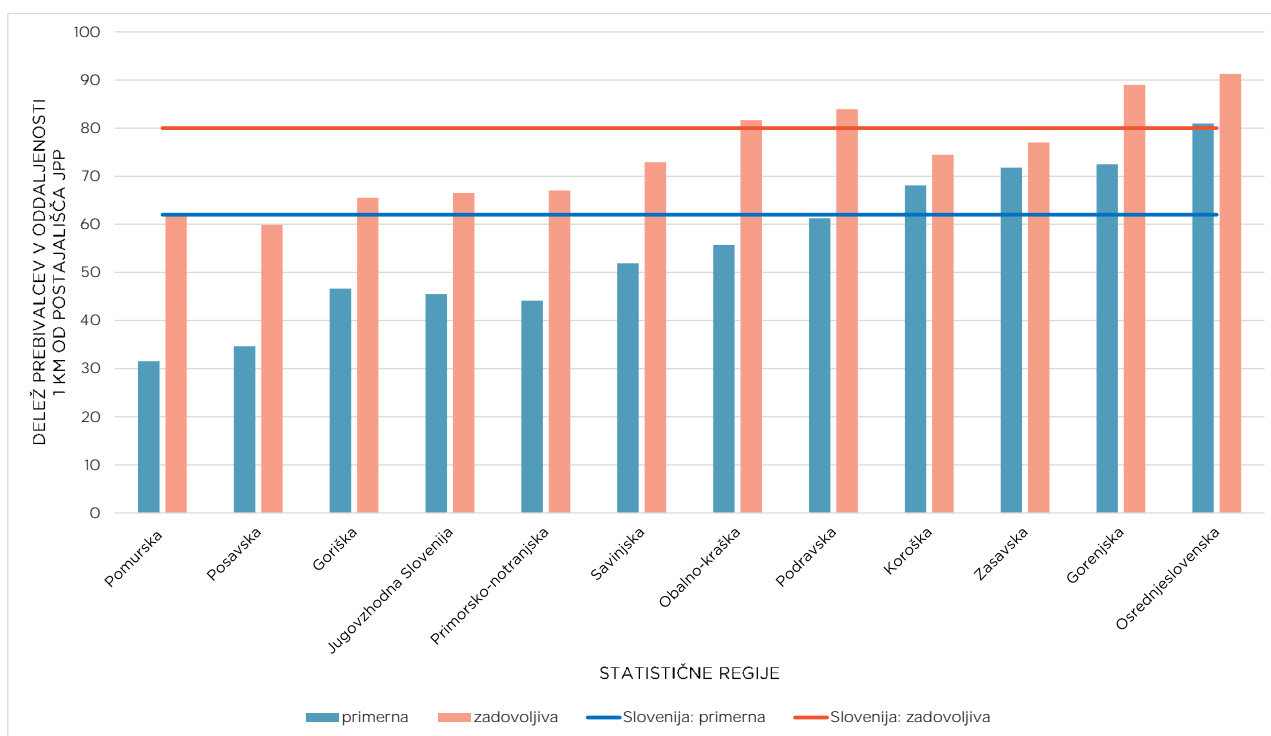
Razlike med letoma 2019 in 2021 so minimalne, zato se povprečni deleži ne razlikujejo bistveno od osnovnih podatkov. Med obema letoma je bila zabeležena ali stagnacija deleža prebivalstva s primerno frekvenco javnega potniškega prometa (dve statistični regiji) ali pa skromno povišanje deleža: za eno odstotno točko (štiri statistične regije) oziroma dve odstotni točki (štiri statistične regije). Do največje spremembe med letoma 2019 in 2021 je prišlo v Goriški statistični regiji, in sicer se je delež prebivalcev, ki prebivajo v radiju enega kilometra okrog postajališča javnega potniškega prometa s primerno frekvenco, povišal za osem odstotnih točk. Opazno izboljšanje vrednosti kazalnika je bilo zabeleženo tudi v Savinjski statistični regiji (za tri odstotne točke).

Razlike v vsaj zadovoljivih frekvencah med letoma 2019 in 2021 so prav tako majhne. V štirih statističnih regijah ni prišlo do spremembe, v sedmih je prišlo do dviga za eno ali dve odstotni točki. Najbolj je opazna sprememba v Goriški statistični regiji, in sicer za tri odstotne točke.

Prvi podatki za leto 2023 kažejo, da ni bistvenih sprememb v dostopnosti javnega potniškega prometa v primerjavi z letom 2021. Večje spremembe so bile med letoma 2021 in 2023 v Primorsko-notranjski statistični regiji, kjer se je delež prebivalcev v enokilometrski oddaljenosti od postajališč s primerno dostopnostjo javnega potniškega prometa izboljšal s 44 % na 49 %. V Goriški statistični regiji je zabeleženo zmanjšanje vrednosti kazalnika za 2,5 %, vendar je razliko mogoče pripisati razlikam v kakovosti podatkov o linijah javnega potniškega prometa med letoma 2021 in 2023.

Ocenjujemo, da so najvišji deleži prebivalcev z zadovoljivo in primerno frekvenco v bolj urbaniziranih regijah (Osrednjeslovenska, Gorenjska, Podravska in Zasavska statistična regija), najnižji deleži pa so v regijah, ki imajo razpršeno (Primorska in Posavska statistična regija) ali zelo redko poselitev (Goriška in Primorsko-notranjska statistična regija).

Slika 6: Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa s primerno in zadovoljivo frekvenco, v odstotkih, statistične regije, Slovenija, leto 2021

Vir podatkov: CARE4CLIMATE, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, 2023.

Opomba: Primerna frekvenca: vsaj 23 parov voženj na delovni dan; zadovoljiva frekvenca: vsaj osem parov voženj javnega potniškega prometa na delovni dan.

- Primerne in zadovoljive frekvence javnega potniškega prometa se med statističnimi regijami zelo razlikujejo. Najboljše stanje je v bolj urbaniziranih statističnih regijah, najnižji deleži pa so v regijah z razpršeno ali redko poselitvijo.
- Leta 2021 so imele najugodnejše stanje na področju dostopnosti javnega potniškega prometa Osrednjeslovenska, Gorenjska, Zasavska in Podravska statistična regija.
- Leta 2021 so imele najmanj ugodno stanje na področju dostopnosti javnega potniškega prometa Pomurska, Posavska, Primorsko-notranjska in Goriška statistična regija.
- Največje razlike med zadovoljivo in primerno frekvenco so v Pomurski, Obalno-kraški in Posavski statistični regiji, najmanjše pa v Zasavski, Koroški in Osrednjeslovenski statistični regiji.
- Med letoma 2019 in 2021 je prišlo do opaznega izboljšanja stanja v Goriški statistični regiji, drugod je bila prisotna večinoma stagnacija ali le skromne spremembe (do dve odstotni točki).
- V letu 2023 največje izboljšanje primerne dostopnosti v Primorsko-notranjski statistični regiji, v preostalih regijah z izjemo Goriške (zabeležen upad) stagnacija ali skromno povišanje.

4.1.7 PODROČJE *PROSTOR*

Površina funkcionalno razvrednotenih območij je vodilni kazalnik za spremljanje *prostora* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019). Funkcionalno razvrednoteno območje (FRO) je nezadostno izkoriščeno ali zapušče-no območje z vidnim vplivom predhodne rabe in zmanjšano uporabno vrednostjo. S kazalnikom prikazujemo poleg površine tudi število funkcionalno razvrednotenih območij. Standardizirane vrednosti števila in površine FRO omogočajo ustrežnejšo primerjavo kazalnika med statističnimi regijami. Preračun podatkov o številu in površini na 100 kvadratnih kilometrov poudarja prostorsko razsežnost kazalnika: pomen kazalnika je v oceni racionalne in trajnostne rabe prostora kot naravnega vira, ki opravlja pomembne ekosistemske storitve.

Število in površina funkcionalno razvrednotenih območij je kazalnik, ki je uporabljen v Poročilu o razvoju od leta 2018 dalje kot eden od elementov spremljanja izvajanja Strategije razvoja Slovenije 2030. Dostopen je tudi na regionalni ravni. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo je za namen priprave in spremljanja izvajanja regionalnih razvojnih programov 2021–2027 v letu 2019/2020 zagotovilo prvo ažuriranje baze podatkov FRO, Ministrstvo za naravne vire in prostor pa je po prenosu evidence FRO med ministrstvi leta 2022/2023 izvedlo drugo ažuriranje. Tako lahko v Sloveniji že govorimo o periodičnem spremljanju razmer – podatkov o številu, površini, tipu in drugih značilnosti FRO. Pojav, ohranjanje in oživitve FRO je zelo dinamični proces, zato povprečij in trendov nismo izračunavali.

Prikaz stanja FRO v obdobju od leta 2017 do 2023 na regionalni ravni opozarja na nekatere razlike. V treh statističnih regijah (Gorenjska, Goriška in Zasavska) zasledujemo sprva povečanje števila evidentiranih FRO med letoma 2017 in 2020, v zadnjih treh letih pa pomembno zmanjšanje ne le števila, ampak tudi skupne površine FRO. Praviloma se je število FRO zmanjšalo pod vrednosti iz leta 2017. V treh statističnih regijah (Koroška, Podravska in Pomurska) sta se število in površina FRO do leta 2020 povečala, nato pa zmanjšala, a ne na vrednosti, ki so bile zabeležene leta 2017.

V treh statističnih regijah (Osrednjeslovenska, Primorsko-notranjska in Savinjska) so v vseh letih zabeležili zmanjšanje tako števila kot tudi površine FRO. Le še v treh statističnih regijah (Jugovzhodna Slovenija, Obalno-kraška in Posavska) v celotnem obdobju spremljanja beležimo rast števila FRO, Posavska statistična regija pa je tista, kjer se je vse do leta 2023 povečevala tudi skupna površina FRO.

Preglednica 9: Funkcionalno razvrstena območja: število in površina (v hektarjih)

REGIJA	ŠTEVILO 2017	ŠTEVILO 2020	ŠTEVILO 2023	POVRŠINA 2017	POVRŠINA 2020	POVRŠINA 2023
Gorenjska	73	83	71	227,2	244,9	176,6
Goriška	56	68	56	153,6	177,9	155,5
Jugovzhodna Slovenija	71	77	77	366,0	347,8	318,8
Koroška	44	53	46	57,8	92,4	88,5
Obalno-kraška	53	68	70	205,0	212,6	212,0
Osrednjeslovenska	306	298	262	929,5	928,7	655,7
Podravska	75	87	81	183,4	380,7	356,8
Pomurska	66	77	69	95,5	137,6	110,9
Posavska	39	41	50	350,4	359,2	392,7
Primorsko-notranjska	41	37	37	130,6	109,3	95,3
Savinjska	86	85	80	151,2	155,7	145,1
Zasavska	48	51	44	141,1	153,8	146,8
SLOVENIJA	958	1.025	943	2.991,3	3.300,5	2.854,5

Vir: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Evidenca FRO, 2023.

Preglednica 10: Standardizirane vrednosti števila in površine funkcionalno razvrstjenih območij (v hektarjih na 100 kvadratnih kilometrov)

REGIJA	ŠTEVILO/ 100 KM ² 2017	ŠTEVILO/ 100 KM ² 2020	ŠTEVILO/ 100 KM ² 2023	POVRŠINA HA/100 KM ² 2017	POVRŠINA HA/100 KM ² 2020	POVRŠINA HA/100 KM ² 2023	RANG POVRŠINA HA/100 KM ² 2023	TREND POVRŠINA HA/100 KM ² 2017–2023
Gorenjska	3,4	3,9	3,3	10,6	11,5	8,3	4	↗
Goriška	2,4	2,9	2,4	6,6	7,7	6,7	3	→
Jugovzhodna Slovenija	2,7	2,9	2,9	13,7	13,0	11,9	7	↗
Koroška	4,2	5,1	4,4	5,6	8,9	8,5	6	↘
Obalno-kraška	5,1	6,5	6,7	19,7	20,4	20,3	9	→
Osrednjeslovenska	13,1	12,8	11,2	39,8	39,8	28,1	10	↗
Podravska	3,5	4,0	3,7	8,5	17,5	16,4	8	↘
Pomurska	4,9	5,8	5,2	7,1	10,3	8,3	5	↘
Posavska	4,0	4,2	5,2	36,2	37,1	40,6	12	↘
Primorsko-notranjska	2,8	2,5	2,5	9,0	7,5	6,5	2	↗
Savinjska	3,7	3,7	3,5	6,6	6,8	6,3	1	→
Zasavska	9,9	10,5	9,1	29,1	31,7	30,3	11	→
SLOVENIJA	4,7	5,1	4,7	14,8	16,3	14,1		

Vir podatkov: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Evidenca FRO, 2023.

Opomba za obe preglednici: V evidenco FRO so vključena območja, ki so večja od 0,5 ha (na območju mestnih naselij 0,2 ha). V kazalnik niso vključeni naslednji podtipi FRO: FRO starega mestnega in vaškega jedra, FRO okoljske infrastrukture, FRO zelene infrastrukture, za leto 2017 pa še FRO za bivanje, stara dotrajana območja, ki niso zadostila kriteriju opuščeniosti. Podatki se zato deloma razlikujejo od osnovnega popisa FRO, saj so izpostavljeni tipi in podtipi, ki so ključni za razumevanje prostorskih potencialov v statističnih regijah.

Leta 2023 so standardizirane vrednosti števila FRO segale od 2,4 FRO na 100 kvadratnih kilometrov v Koroški statistični regiji do 11,2 v Osrednjeslovenski statistični regiji. Najnižje vrednosti so bile zabeležene tudi v Primorsko-notranjski statistični regiji (2,5 FRO/100 km²) in statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (2,9 FRO/100 km²). Poleg Osrednjeslovenske statistične regije so bile visoke vrednosti kazalnika tudi v Zasavski (9,1 FRO/100 km²) in Obalno-kraški statistični regiji (6,7 FRO/100 km²). Sedem statističnih regij je imelo nižjo vrednost standardiziranega kazalnika od stanja v Sloveniji (4,7 FRO/100 km²). V večini statističnih regij se je v primerjavi z letom 2020 število FRO na sto kvadratnih kilometrov zmanjšalo. Izjema so statistične regije Jugovzhodna Slovenija in Primorsko-notranjska (enaka vrednost leta 2020 in 2023) ter Obalno-kraška in Posavska (povečanje vrednosti). Primerjava leta 2017 in 2023 kaže, da se je število FRO na 100 kvadratnih kilometrov povečalo v polovici statističnih regij: Jugovzhodni Sloveniji, Koroški, Obalno-kraški, Podravski, Pomurski in Posavski.

Leta 2023 je bilo najboljše stanje glede standardizirane površine FRO v Savinjski, Primorsko-notranjski in Goriški statistični regiji. Vrednosti kazalnika segajo od 6,3 do 6,7 ha/km². Na drugi strani ranžirne vrste je potrebno izpostaviti Posavsko, Zasavsko in Osrednjeslovensko statistično regijo. Ne glede na takšen položaj teh statističnih regij, se procesi na FRO med njimi bistveno razlikujejo. Osrednjeslovenski statistični regiji je po letu 2017 uspelo zmanjšati standardizirano površino FRO iz 39,8 na 28,1 ha/km², medtem ko se je površina FRO v Posavski statistični regiji še povečala (iz 36,2 na 40,6 ha/km²). V Gorenjski, Osrednjeslovenski in Primorsko-notranjski statistični regiji ter statistični regiji Jugovzhodna Slovenija se je standardizirana površina FRO v primerjavi z letom 2017 zmanjšala. V nasprotju z njimi se je površina v Koroški, Podravski, Pomurski in Posavski statistični regiji povečala. Ostale statistične regije so v preučevanem obdobju zabeležile stagnacijo glede standardiziranih površin FRO.

V celotnem obdobju spremljanja FRO (od leta 2017 do 2023) zaznavamo naraščanje interesa za umeščanje novih dejavnosti, po letu 2020 pa je opazen trend upadanja števila in skupne površine funkcionalno razvrednotenega prostora. V tem obdobju se je nova dejavnost v celoti vzpostavila na 279 FRO (v celoti 747,05 ha), aktualno število FRO v letu 2023 (943) pa se je spustilo pod številko iz leta 2017 (958). Med oživiljenimi območji prevladujejo FRO za industrijo, obrt in skladiščenje, FRO trgovine in storitev ter FRO prehodne rabe. Največ območij je bilo oživiljenih v Osrednjeslovenski statistični regiji, opazno pa je tudi njihovo zgoščevanje v neposredni bližini večjih regionalnih središč.

Sočasno na številnih FRO v letu 2023 potekajo intenzivni procesi sanacije, gradnja in prenova območij, zato lahko pričakujemo vzpostavitev nove dejavnosti v obdobju do dveh let. Kljub pozitivnim trendom pa opazamo stihijsko načrtovanje dejavnosti, ki pogosto ne zasleduje dejanskih potreb, zato ponovna uporaba prostora ne prispeva v zadostni meri k varovanju kmetijskih in gozdnih zemljišč. Zaznavamo tudi visoko stopnjo razpršenosti novih dejavnosti na FRO, prostori se ne urejajo celovito, spregledana je sanacija potencialnih (starih) okoljskih bremen. To kaže na pomanjkanje sistematičnega načrtovanja oživljanja FRO ter odsotnost strategij na ravni države in regij. Oživljanje je pogosto načrtovano kratkoročno in prepuščeno naključnim investicijam posameznih (zasebnih) vlagateljev, pomanjkanje smernic in pravil pa vodi v ekonomsko usmerjeno oživljanje.

Po dolgoletnem spremljanju FRO v Sloveniji se kaže, da zgolj analiza števila in obsega FRO (predvsem števila FRO z vzpostavljenimi novimi dejavnostjo) ne omogoča vrednotenja zasledovanja nekaterih strateških razvojnih ciljev Slovenije (na primer cilja trajnostno upravljanje naravnih virov Strategije razvoja Slovenije 2030), saj to ne odraža dejanske uspešnosti oziroma kakovosti upravljanja FRO in njihove oživitve.

- Leta 2023 so Posavska, Zasavska in Osrednjeslovenska statistična regija imele najvišje površine FRO na 100 kvadratnih kilometrov.
- Najnižje vrednosti standardiziranega kazalnika površine FRO so leta 2023 imele Savinjska, Primorsko-notranjska in Goriška statistična regija.
- V primerjavi z letom 2017 sta se leta 2020 število in površina FRO povečala v večini statističnih regij. V letu 2023 zabeleženo ponovno izboljšanje.
- Primerjava let 2017 in 2023 kaže, da se je število FRO na 100 kvadratnih kilometrov povečalo v šestih statističnih regijah: Jugovzhodni Sloveniji, Koroški, Obalno-kraški, Podravski, Pomurski in najbolj izrazito v Posavski.
- Primerjava let 2017 in 2023 kaže, da se je površina FRO na 100 kvadratnih kilometrov povečala v Koroški, Podravski, Pomurski in Posavski statistični regiji.
- Zaradi povečevanja števila in površine FRO je stanje najbolj problematično v Posavski, Pomurski in Koroški statistični regiji.

4.1.8. PODROČJE STANOVANJE

Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja je vodilni kazalnik za spremljanje *stanovanja* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019). Kazalnik prikazuje delež gospodinjstev, ki ima težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali trhlimi tlemi.

Vrednost kazalnika je izračunana kot odstotni delež gospodinjstev, ki ima težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali trhlimi tlemi. Podatke zbira Statistični urad Republike Slovenije v okviru raziskovanja Življenjski pogoji (EU-Silc). Podatki so na voljo letno.

Leta 2022 so bile v statističnih regijah v Sloveniji vrednosti kazalnika stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanj od 12 % (Gorenjska statistična regija) do 23 % (Pomurska statistična regija). Vrednost za Slovenijo je bila 18 %. Razlika med statistično regijo z najnižjim deležem gospodinjstev, ki ima težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali trhlimi tlemi, in statistično regijo z najvišjim deležem je bila enajst odstotnih točk. Polovica statističnih regij je imela vrednost kazalnika nižjo ali enako kot Slovenija. Poleg Gorenjske statistične regije so to bile še Koroška, Osrednjeslovenska, Posavska, Podravska in Zasavska statistična regija. Več kot 20-% delež oziroma petina ali več gospodinjstev s slabšim stanovanjskim standardom sta poleg Pomurske statistične regije imeli še Koroška statistična regija in statistična regija Jugovzhodna Slovenija.

Povprečne vrednosti kazalnika stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanj za obdobje 2018–2022 segajo od 14 % (Koroška statistična regija) do 27 % (Goriška in Pomurska statistična regija). V Sloveniji je bila povprečna vrednost 21 %. Najnižje povprečne vrednosti so imele poleg Koroške statistične regije tudi Gorenjska (16 %), Osrednjeslovenska (18 %) in Podravska statistična regija (20 %). Najvišje povprečne vrednosti sta imeli poleg Pomurske in Goriške statistične regije še Zasavska in Savinjska statistična regija (obe po 24 %).

V obdobju 2018–2022 se je stopnja stanovanjske prikrajšanosti znižala tako v Sloveniji kot v vseh statističnih regijah, razen v Koroški statistični regiji. V tej regiji je bila vrednost kazalnika leta 2022 enaka kot leta 2018. Do največjega zmanjšanja stanovanjske prikrajšanosti je prišlo v Goriški statistični regiji (za 17 odstotnih točk), sledi ta ji Primorsko-notranjska in Posavska statistična regija s 13 in dvanajstimi odstotnimi točkami. Padec vrednosti

kazalnika z nad desetimi odstotnimi točkami je bil zabeležen še v Zasavski statistični regiji (enajst odstotnih točk). Najnižje zmanjšanje stanovanjske prikrajšanosti je bilo zabeleženo v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (ena odstotna točka) ter v Podravski in Savinjski statistični regiji (za dve oziroma tri odstotne točke).

Preglednica 11: Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanj (v odstotkih)

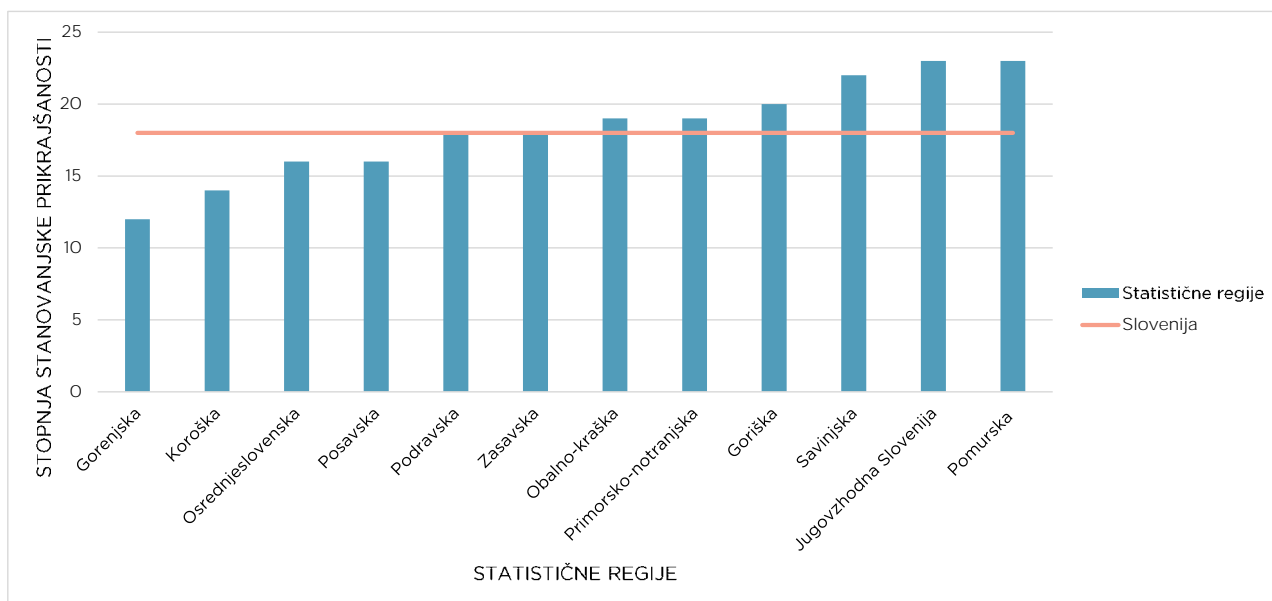
REGIJA	TREND 2008–2022	2018	2019	2020	2021	2022	RANG 2022	POVP. 2018–2022	TREND 2018–2022
Gorenjska		17	16	18	17	12	1	16	
Goriška		37	29	26	21	20	9	27	
Jugovzhodna Slovenija		24	22	20	16	23	11–12	21	
Koroška		14	11	15	18	14	2	14	
Obalno-kraška		28	20	27	23	19	7–8	23	
Osrednjeslovenska		20	19	20	17	16	3–4	18	
Podravska		20	21	24	19	18	5–6	20	
Pomurska		31	28	27	24	23	11–12	27	
Posavska		28	22	25	21	16	3–4	22	
Primorsko-notranjska		32	20	21	21	19	7–8	23	
Savinjska		25	24	23	24	22	10	24	
Zasavska		29	23	25	26	18	5–6	24	
SLOVENIJA		23	21	22	20	18		21	

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje *Življenjski pogoji (EU-Silc)*, 2023.

Stopnja stanovanjske prikrajšanosti med letoma 2018 in 2022 se je zmanjševala v skoraj vseh statističnih regijah vsako leto. Izjema je leto 2020, ko je prišlo do poslabšanja stanovanjskega stanja oziroma do povišanja vrednosti kazalnika za od ene odstotne točke (Slovenija in Osrednjeslovenska statistična regija) do največ sedmih odstotnih točk v Obalno-kraški statistični regiji. Štiri statistične regije v času epidemije covid-19 niso imele povišanja vrednosti stopnje stanovanjske prikrajšanosti (statistična regija Jugovzhodna Slovenija ter Savinjska, Goriška in Pomurska statistična regija).

V letu 2008 so bile vrednosti kazalnika po statističnih regijah in v Sloveniji mnogo višje. Segale so od vrednosti 39 % (Zasavska statistična regija) do 24 % (Primorsko-notranjska statistična regija; Slovenija 31 %). Do leta 2018 se je stopnja stanovanjske prikrajšanosti zelo zmanjšala v skoraj vseh statističnih regijah. Izjema sta Obalno-kraška statistična regija, ki je imela enako vrednost kazalnika (28 %) tako leta 2009 kot tudi leta 2018, in Goriška statistična regija, kjer pa se je vrednost kazalnika celo povišala za dve odstotni točki: s 35 % leta 2008 na 37 % leta 2018. V Sloveniji se je v tem času stopnja stanovanjske prikrajšanosti zmanjšala z 31 % leta 2008 na 23 % leta 2018 oziroma za osem odstotnih točk. Trend zniževanja stopnje stanovanjske prikrajšanosti med letoma 2009 in 2018 ni bil enakomeren, saj je v posameznih letih prišlo do povišanja vrednosti kazalnika, večinoma v letu 2011, kar lahko povežemo z negativnimi vplivi takratne finančno-gospodarske krize na kakovost življenja.

Slika 7: Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanj, v odstotkih, statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje *Življenjski pogoji (EU-Silc)*, 2023.

- Stopnja stanovanjske prikrajšanosti se je v večini statističnih regij v celotnem preučevanem obdobju zniževala.
- Epidemija covid-19 je imela le manjši vpliv na povečanje stanovanjske prikrajšanosti.
- Najnižjo stopnjo stanovanjske prikrajšanosti so imele leta 2022 Gorenjska, Koroška in Osrednjeslovenska statistična regija.
- Najvišjo stopnjo stanovanjske prikrajšanosti so imele leta 2022 Pomurska in Savinjska statistična regija ter statistična regija Jugovzhodna Slovenija.
- V obdobju 2018–2022 je prišlo do stagnacije stanovanjske prikrajšanosti v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija ter v Koroški, Podravski in Savinjski statistični regiji.

4.1.9. PODROČJE OKOLJE

Ekološki odtis je vodilni kazalnik za spremljanje *okolja* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019). Je sintezni okoljski kazalnik in eden najbolj razširjenih kazalnikov trajnosti (Pečar, 2020). Gre za človekovo povpraševanje po naravnih virih in zmožnost njihove regeneracije. Poznavanje ekološkega odtisa je ključnega pomena za načrtovanje porabe virov, ki so potrebni za nadaljnji razvoj tako na regionalni kot nacionalni ravni (Pečar in Kovač, 2021).

Izračuni ekološkega odtisa na regionalni ravni zaradi zahtevnosti uporabljene metodologije niso bili mogoči. V letu 2022 je bila izvedena projektna naloga Razvoj kazalcev o ekološkem odtisu za 12 statističnih regij, ki je postavila temelje za sistematično spremljanje ekološkega odtisa na ravni statističnih regij v Sloveniji. Prvi podatki po statističnih regijah so bili izračunani za leto 2016 (Lin in drugi, 2020), te sta povzeli tudi Pečarjeva in Kovačeva (2021). Zaradi drugačnega pristopa (od zgoraj navzdol) izračun ni primerljiv s podatki, ki so rezultat projektne

naloge, ki poskuša pristop »od zgoraj navzdol« dopolniti s čim več lokalnimi podatki oziroma se približati pristopu od spodaj navzgor.

Ekološki odtis je tudi kazalnik za spremljanje izvajanja cilja 9 Strategije razvoja Slovenije (trajnostno upravljanje virov) s ciljno vrednostjo 3,8 gha na osebo leta 2030.

Leta 2018 je imela Slovenija vrednost ekološkega odtisa 5,37 globalnega hektarja na prebivalca. Goriška statistična regija je imela najnižji ekološki odtis (4,79 gha/preb.), najvišjega pa je imela Osrednjeslovenska statistična regija (5,80 gha/preb.). Razmerje med obema statističnima regijama je 1 : 1,21, kar pomeni, da ima Osrednjeslovenska statistična regija za 21 % višji ekološki odtis kot Goriška statistična regija. Najvišje vrednosti sta imeli še statistična regija Jugovzhodna Slovenija in Podravska statistična regija. Najnižje pa poleg Goriške še Pomurska, Zasavska in Primorsko-notranjska statistična regija.

Razlike med statističnimi regijami so relativno majhne, nobena statistična regija ne odstopa bistveno od drugih. Štiri statistične regije, poleg Osrednjeslovenske še statistična regija Jugovzhodna Slovenija ter Podravska in Obalno-kraška statistična regija, imajo vrednost ekološkega odtisa nad vrednostjo za Slovenijo.

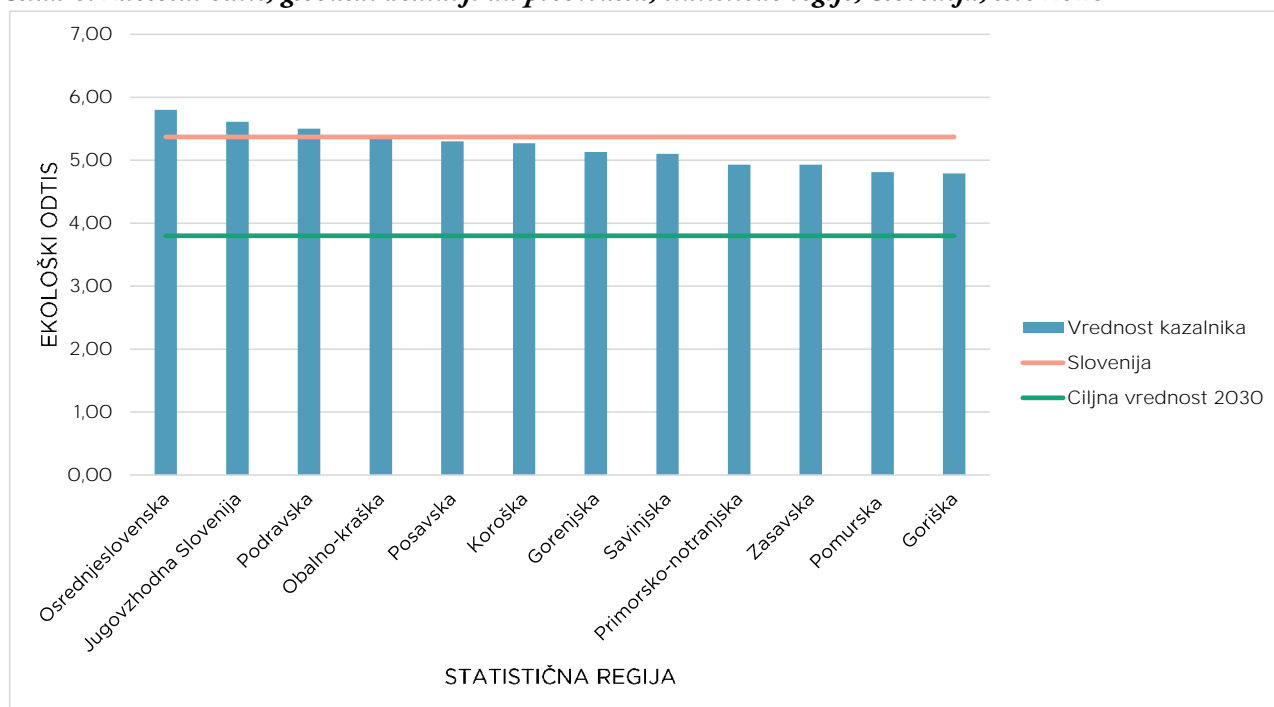
Pri posameznih komponentah ekološkega odtisa je razvidno, da imajo najnižji ogljični odtis Goriška, Pomurska in Primorsko-notranjska statistična regija z malo manj kot 3,00 gha na prebivalca. Ogljični odtis predstavlja kar 62 % celotnega ekološkega odtisa v Sloveniji, z majhno variacijo med regijami, hkrati pa je to tudi glavni vir ekološkega deficita, ki se ga lahko direktno naslavlja z razogljičenjem. Osrednjeslovenska statistična regija je tudi pri tem na prvem mestu, saj njen ogljični odtis znaša 3,59 gha na prebivalca (Razvoj kazalcev ..., 2022).

Strategija razvoja Slovenije 2030 (2017) je postavila kot ciljno vrednost ekološkega odtisa 3,8 gha na prebivalca. Od ciljne vrednosti so zelo oddaljene vse statistične regije v Sloveniji.

Preglednica 12: Ekološki odtis statističnih regij v Sloveniji, globalni hektarji na prebivalca, 2018

STATISTIČNA REGIJA	2018	RANG 2018
Gorenjska	5,13	6
Goriška	4,79	1
Jugovzhodna Slovenija	5,61	11
Koroška	5,27	7
Obalno-kraška	5,40	9
Osrednjeslovenska	5,80	12
Podravska	5,50	10
Pomurska	4,81	2
Posavska	5,30	8
Primorsko-notranjska	4,93	3
Savinjska	5,10	5
Zasavska	4,93	3
SLOVENIJA	5,37	

Vir: Razvoj kazalcev o ekološkem odtisu za 12 statističnih regij: razvoj metodologije, izračun in verifikacija, 2022.

Slika 8: Ekološki odtis, globalni hektarji na prebivalca, statistične regije, Slovenija, leto 2018

Vir podatkov: Razvoj kazalcev o ekološkem odtisu za 12 statističnih regij: razvoj metodologije, izračun in verifikacija, 2022.

- Leta 2018 so imele najnižji ekološki odtis Goriška, Pomurska, Primorsko-notranjska in Zasavska statistična regija.
- Najvišji ekološki odtis so tega leta imele Osrednjeslovenska statistična regija, statistična regija Jugovzhodna Slovenija in Podravska statistična regija.
- Vrednost ekološkega odtisa nad vrednostjo za Slovenijo so imele štiri statistične regije.
- Od ciljne vrednosti za leto 2030 so zelo oddaljene vse statistične regije v Sloveniji.
- Ogljični odtis kot sestavni del ekološkega odtisa predstavlja 62 % celotnega ekološkega odtisa v Sloveniji, razlike med statističnimi regijami so relativno majhne.

4.1.10 PODROČJE **KULTURA**

Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca je vodilni kazalnik za spremljanje kulture kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019).

Kultura in jezik sta pomembna dejavnika nacionalne identitete, prepoznavnosti države ter družbenega in gospodarskega napredka. Prispevata k razvoju ustvarjalnosti in inovativnosti ter sta zato pomembna dejavnika gospodarskega in regionalnega razvoja (Poročilo o razvoju, 2020). Knjižnice so marsikje središče kulturnega dogajanja in kulturnega udejstvovanja prebivalcev. Obisk knjižnice ni navezan samo na izposajo knjig, ampak gre tudi za obisk dogodkov in različnih izobraževanj. S tem knjižnice vplivajo na kakovost življenja prebivalcev (Pečar, 2020).

Preglednica 13: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca

REGIJA	TREND 2010–2021	2018	2019	2020	2021	TREND 2021	POVP. 2018–2021	TREND 2018–2021
Gorenjska		5,2	5,4	3,5	3,9	3–4	4,5	
Goriška		5,2	5,0	2,9	2,6	6	3,9	
Jugovzhodna Slovenija		3,6	3,9	3,0	2,4	7	3,2	
Koroška		5,6	5,6	4,2	3,9	3–4	4,8	
Obalno-kraška		2,8	2,8	2,6	2,1	9	2,6	
Osrednjeslovenska		6,6	6,6	4,6	4,7	2	5,6	
Podravska		3,2	3,1	2,4	1,8	12	2,6	
Pomurska		3,0	3,3	2,0	1,9	10	2,6	
Posavska		3,3	3,3	2,2	2,2	8	2,7	
Primorsko-notranjska		8,1	6,8	4,0	5,4	1	6,1	
Savinjska		3,2	3,3	3,2	1,9	11	2,9	
Zasavska		4,5	4,5	3,6	3,1	5	3,9	
SLOVENIJA		4,7	4,7	3,1	3,3			

Vir: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2023; Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni preračuni.

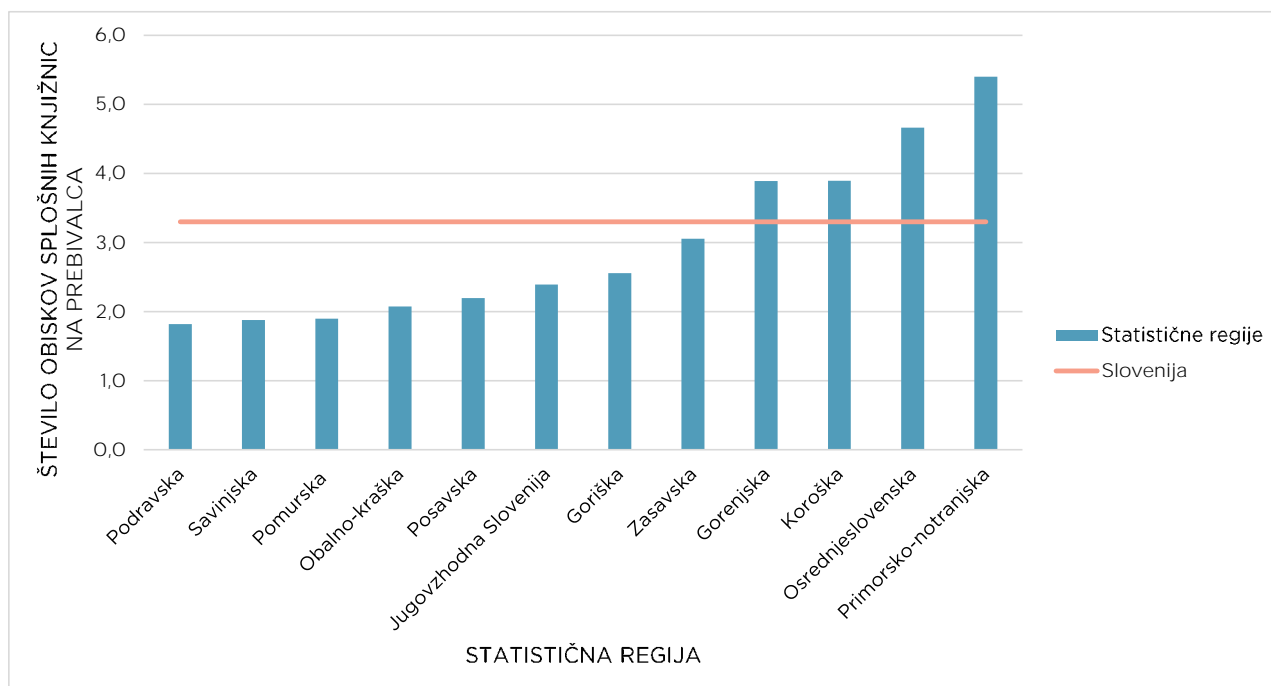
Vrednost kazalnika število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca je izračunana na podlagi podatkov NUK. Podatki so predstavljeni po knjižničnih območjih in krajih sedežev splošnih knjižnic. Podatke je bilo zato treba združevati na raven statističnih regij in nato vsoto obiskov v posamezni statistični regiji deliti s številom njihovih prebivalcev. Podatki so na voljo letno, a z dvoletnim zamikom, zato podatki za leto 2022 še niso dostopni.

Leta 2021 so zabeležili najvišje število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca v Primorsko-notranjski statistični regiji (5,4 obiska na prebivalca), najnižji delež pa v Podravske statistični regiji (1,8 obiska na prebivalca). Večina statističnih regij je imela nižjo vrednost kazalnika, kot je bil podatek za Slovenijo (3,3 obiska na prebivalca). Le štiri statistične regije so imele število obiskov knjižnic na prebivalca višji: poleg Primorsko-notranjske še Osrednjeslovenska, Koroška in Gorenjska statistična regija. Tri statistične regije so imele celo manj kot dva obiska knjižnice na leto: poleg Podravske še Savinjska in Pomurska statistična regija.

Povprečne vrednosti kazalnika za obdobje 2018–2021 segajo od 2,6 obiska na prebivalca (Pomurska statistična regija) do 6,1 obiska na prebivalca (Primorsko-notranjska statistična regija). Razmerja med statističnimi regijami so zelo podobna, kot velja za vrednosti kazalnika za leto 2021. Polovica statističnih regij ima enako vrednost, kot to velja za Slovenijo (3,9 obiska na prebivalca), ali višjo. Vrednosti kazalnika so bile na začetku obdobja mnogo višje. V letu 2020 je prišlo do močnega znižanja števila obiskov splošnih knjižnic na prebivalca, kar je povezano z ukrepi za zajezitev epidemije covid-19. Po sprostivni družbenega življenja v letu 2021 ni prišlo do povišanja vrednosti kazalnika v vseh statističnih regijah. V osmih statističnih regijah je prišlo še do dodatnega znižanja števila obiskov splošnih knjižnic na prebivalca. Najizrazitejši upad je bil zabeležen v Savinjski statistični regiji (–1,3 obiska). Skromen odboj od vrednosti kazalnika v letu 2020 je bil zabeležen le v treh statističnih regijah (Gorenjska, Osrednjeslovenska in Primorsko-notranjska statistična regija). Največji odboj je bil zabeležen v Primorsko-notranjski statistični regiji,

kjer se je vrednost kazalnika povežala s 4,0 leta 2020 na 5,4 leta 2021. Skromno okrevanje po epidemiji covid-19 lahko povežujemo s spodbujanjem digitalizacije na knjižničarskem in bralnem področju.

Slika 9: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca, statistične regije, Slovenija, leto 2021

Vir podatkov: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2023; Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni preračuni.

Stagnacija in upad števila obiskov splošnih knjižnic sta bila zabeležena že v daljšem časovnem obdobju. V sedmih statističnih regijah je prišlo do spremembe iz stagnacije v padajoči trend že pred letom 2020, vendar v različnih letih. V Savinjski statistični regiji je prišlo do upada šele leta 2018, medtem ko so se spremembe trenda v Obalno-kraški in Goriški statistični regiji ter statistični regiji Jugovzhodna Slovenija začele že prej (2012, 2017 in 2013). Stagnacija števila obiskov splošnih knjižnic je bila do vključno leta 2019 prisotna v Podravski, Pomurski in Koroški statistični regiji. V Gorenjski in Osrednjeslovenski statistični regiji so vrednosti kazalnika počasi naraščale vse do vključno leta 2019.

- Leta 2021 so bile najvišje vrednosti kazalnika v Primorsko-notranjski, Osrednjeslovenski in Koroški statistični regiji.
- Najmanj obiskov splošnih knjižnic na prebivalca so leta 2021 zabeležili v Podravski, Savinjski in Pomurski statistični regiji.
- Močno zmanjšanje obiskov splošnih knjižnic v času epidemije covid-19 leta 2020.
- Okrevanje na področju obiska knjižnic ni bilo prisotno v vseh statističnih regijah, okrevanje je bilo skromno, kar lahko povežemo s prizadevanji na področju digitalizacije.
- V večini statističnih regij upad obiska splošnih knjižnic že pred epidemijo covid-19.

4.1.11 PODROČJE UPRAVLJANJE

Udeležba na državnoborskih volitvah v deležih od volilnih upravičencev je izbrani vodilni kazalnik za spremljanje *upravljanja* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019).

Volilna pravica kot ena od temeljnih političnih pravic omogoča državljanom politično participacijo, to je aktualna vključitev v proces oblikovanja najpomembnejših organov oblasti, ki odločajo v njihovem imenu. Na ta način politična participacija pomembno vpliva na kakovost življenja (Pečar, 2020).

Podatki o volilni udeležbi so bili pridobljeni od Državne volilne komisije. Vrednosti kazalnika za leti 2018 in 2022, ko so bile izvedene državnoborske volitve, so bile izračunane s pomočjo podatkov s posameznih volišč. Udeleženci na predčasnih volitvah v volilnih okrajih, ki sodijo v različne statistične regije in jim zato ni bilo mogoče določiti pravilne lokacije, pri izračunu niso bili upoštevani. V letu 2018 je bilo takšnih volivcev 4.783 oziroma 0,5 % udeležencev na volitvah, v letu 2022 pa 34.151 oziroma 2,8 %. Povprečja in trendov nismo izračunavali, saj na udeležbo na vsakokratnih volitvah vplivajo različni in številni formalni in neformalni dejavniki, ki med seboj niso nujno povezani.

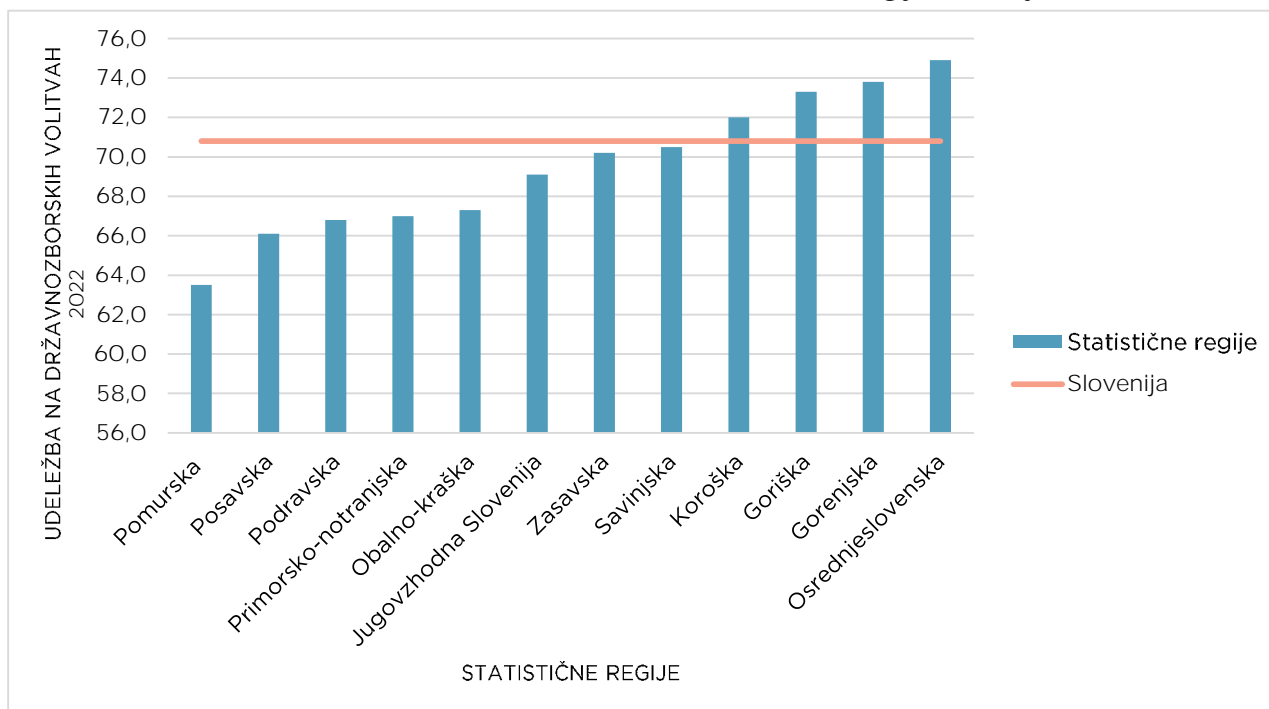
Na državnoborskih volitvah leta 2022 je bila v primerjavi s predhodnimi volitvami na državni ravni udeležba zelo visoka. Za celotno Slovenijo je bila 70,8 %. Med statističnimi regijami je bila najvišja udeležba v Osrednjeslovenski statistični regiji (74,9 % volilnih upravičencev se je volitev tudi udeležilo). Nadpovprečne deleže so imele še Gorenjska (73,8 %), Goriška (73,3 %) in Koroška statistična regija (72,0 %). Najnižji delež volilnih upravičencev se je udeležil volitev iz Pomurske (63,5 %), Posavske (66,1 %) in Podravske statistične regije (66,8 %). Razlika med Osrednjeslovensko statistično regijo z najvišjo udeležbo in Pomursko statistično regijo z najnižjo udeležbo je bila 11,4 odstotne točke.

Preglednica 14: Udeležba na državnoborskih volitvah (v odstotkih)

STATISTIČNA REGIJA	2018	2022	RANG 2022
Gorenjska	54,7	73,8	2
Goriška	54,0	73,3	3
Jugovzhodna Slovenija	50,5	69,1	7
Koroška	54,6	72,0	4
Obalno-kraška	46,3	67,3	8
Osrednjeslovenska	56,8	74,9	1
Podravska	49,8	66,8	10
Pomurska	48,7	63,5	12
Posavska	48,2	66,1	11
Primorsko-notranjska	50,8	67,0	9
Savinjska	52,6	70,5	5
Zasavska	51,7	70,2	6
SLOVENIJA	52,6	70,8	

Vir podatkov: Državna volilna komisija, 2023; lastni preračuni.

Udeležba na volitvah leta 2018 je bila opazno nižja kot leta 2022. V Sloveniji je dosegla 52,6 %. Najvišja je bila prav tako v Osrednjeslovenski statistični regiji (56,8 %), najnižja pa v Obalno-kraški statistični regiji (46,3 %). V rangu Obalno-kraška statistična regija v primerjavi z letom 2022 odstopa, medtem ko je bil rang drugih statističnih regij v Sloveniji zelo podoben kot rang v letu 2022.

Slika 10: Udeležba na državnozborskih volitvah, v odstotkih, statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir podatkov: Državna volilna komisija, 2023; lastni preračuni.

- V primerjavi z letom 2018 zelo visoka udeležba volivcev na državnozborskih volitvah leta 2022.
- Leta 2022 je bila najvišja udeležba na volitvah v Osrednjeslovenski, Gorenjski in Goriški statistični regiji.
- Najnižja udeležba na volitvah v letu 2022 je bila v Pomurski, Posavski in Podravske statistični regiji.
- Razpored statističnih regij glede na volilno udeležbo na volitvah leta 2018 in 2022 je zelo podoben, izstopa le Obalno-kraška statistična regija, kjer je bila udeležba leta 2018 bistveno nižja kot leta 2022.

4.1.12 PODROČJE VARNOST

Delež gospodinjstev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, je vodilni kazalnik za spremljanje varnosti kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019). Kazalnik prikazuje delež gospodinjstev, ki imajo težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v okolju, kjer bivajo.

Kazalnik je tesno povezan s spremljanjem zaupanja v pravni sistem. Tudi za regionalni razvoj je ključnega pomena, da so ljudje in njihovo premoženje varni. Skupaj z ustrezno infrastrukturo varnost ustvarja mobilno in ustvarjalno delovno silo, ki lahko ustvari visoko dodano vrednost (Cilji ..., 2019).

Slovenija je ena najbolj varnih držav na svetu, kar pozitivno vpliva na kakovost življenja njenih prebivalcev (Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017). Varnost je povezana tudi z drugimi dejavniki kakovosti življenja, kot so izobrazba, zaposlitev in zdravje (Pečar, 2017).

Preglednica 15: Delež gospodinjstev, ki imajo težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v okolju, kjer bivajo (v odstotkih)

REGIJA	TREND 2008–2020	2018	2019	2020	RANG 2020	POVP. 2018–2020	TREND
Gorenjska		7	5	5	4	6	
Goriška		10	7	5	4	7	
Jugovzhodna Slovenija		13	16	14	12	14	
Koroška		4	2	2	1	3	
Obalno-kraška		13	7	9	9	10	
Osrednjeslovenska		11	12	11	10–11	11	
Podravska		7	6	5	4	6	
Pomurska		2	2	5	4	3	
Posavska		8	12	11	10–11	10	
Primorsko-notranjska		9	5	4	2–3	6	
Savinjska		6	7	6	8	6	
Zasavska		3	4	4	2–3	4	
SLOVENIJA		8	8	8		8	

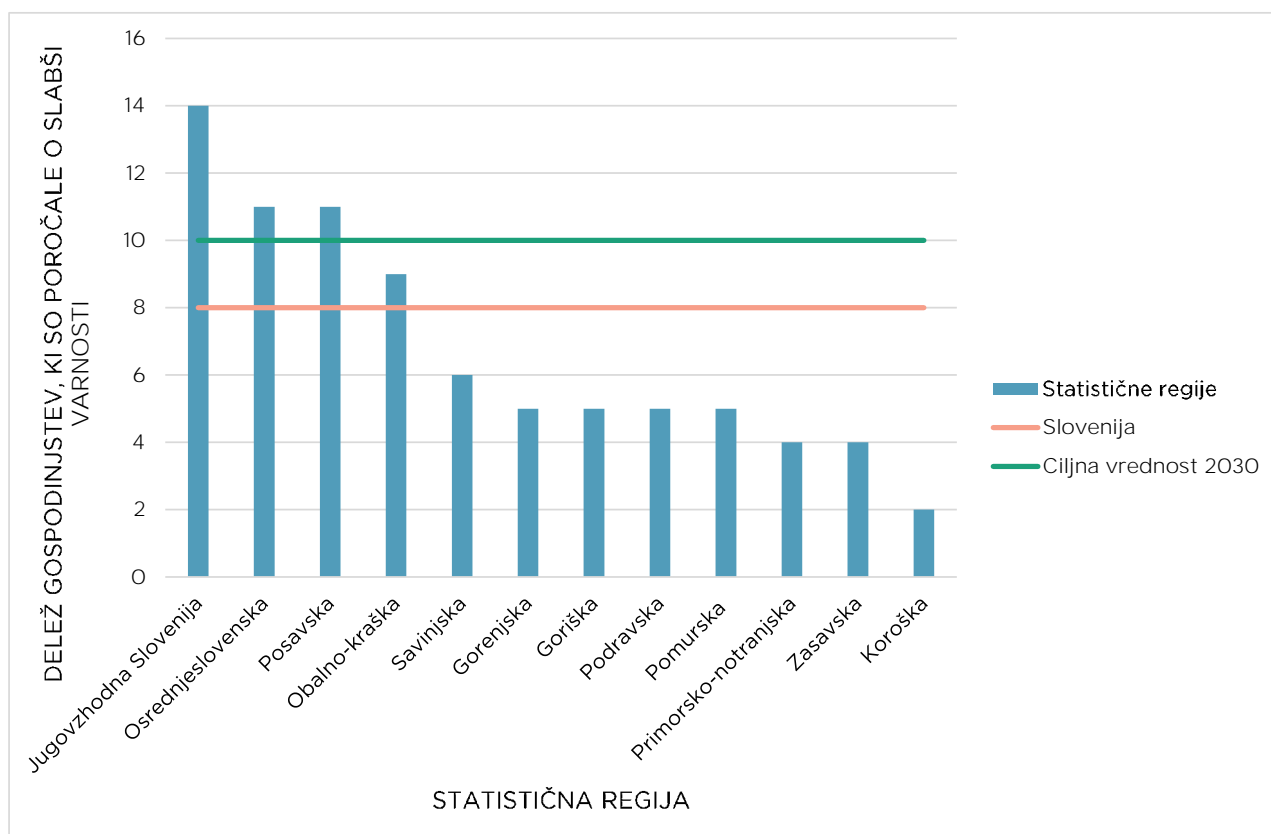
Vir: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Življenjski pogoji (EU-Silc), 2023.

Kazalnik delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, je uporabljen tudi v Strategiji razvoja Slovenije 2030 (2017) za merjenje enajstega cilja varna in globalno odgovorna Slovenija. Ciljna vrednost za leto 2030 je manj kot 10 %.

Vrednost kazalnika je izračunana kot odstotni delež gospodinjstev, ki imajo težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v okolju, kjer bivajo. Podatke zbira Statistični urad Republike Slovenije v okviru raziskovanja Življenjski pogoji (EU-Silc). Podatki so do leta 2020 na voljo letno, nato pa bodo na voljo na tri leta. Naslednji podatki bodo tako na voljo za leto 2023.

Leta 2020 so bile v statističnih regijah v Sloveniji vrednosti kazalnika delež gospodinjstev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, od 2 % (Koroška statistična regija) do 14 % (statistična regija Jugovzhodna Slovenija). Vrednost za Slovenijo je bila tistega leta 8 %. Razlika med statistično regijo z najnižjim deležem gospodinjstev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, in statistično regijo z najvišjim deležem je bila dvanajst odstotnih točk. Dve tretjini statističnih regij sta imeli vrednost kazalnika nižjo kot Slovenija. Višje vrednosti od stanja v celotni Sloveniji so imele štiri statistične regije: Obalno-kraška (9 %), Posavska in Osrednjeslovenska statistična regija (po 11 %) ter statistična regija Jugovzhodna Slovenija (14 %).

Slika 11: Delež gospodinjestev, ki imajo težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v okolju, kjer bivajo, v odstotkih, statistične regije, Slovenija, leto 2020

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Življenjski pogoji (EU-Silc), 2023.

Povprečne vrednosti kazalnika delež gospodinjestev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, za obdobje 2018–2020 segajo od 3 % (Koroška in Pomurska statistična regija) do 14 % (statistična regija Jugovzhodna Slovenija). V Sloveniji je bila povprečna vrednost 8 %. Najnižje povprečne vrednosti sta imeli poleg Koroške in Pomurske statistične regije tudi Zasavska (4 %) in Gorenjska statistična regija (6 %). Tudi z upoštevanjem treh let so med varnostno najbolj problematične statistične regije v Sloveniji uvrščene poleg statistične regije Jugovzhodna Slovenija še Osrednjeslovenska (11 %) ter Posavska in Obalno-kraška statistična regija (obe po 10 %).

V obdobju 2018–2020 se je občutek varnosti (so se znižale vrednosti kazalnika) izboljšal v štirih statističnih regijah: Goriški, Koroški, Podravski in Primorsko-notranjski. Stanje se je delno poslabšalo v Pomurski statistični regiji (za tri odstotne točke med letoma 2019 in 2020) ter Podravske statistični regiji: med letoma 2018 in 2020 se je stanje poslabšalo prav tako za tri odstotne točke, v letu 2019 je bila vrednost kazalnika celo 12 %. V drugih statističnih regijah je vrednost kazalnika stagnirala med posameznimi leti ali pa se je vmes delež oseb, ki so poročale o varnostnih težavah, povečal. V petih statističnih regijah je prišlo leta 2019 do povišanja vrednosti kazalnika. Najizraziteje je bilo to v Posavski statistični regiji (za štiri odstotne točke) in statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (za tri odstotne točke). Dve statistični regiji sta zabeležili zvišanje vrednosti kazalnika v letu 2020.

V primerjavi s stanjem občutka varnosti pred letom 2018 je prišlo do poslabšanja razmer v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija, vrednost kazalnika leta 2019 je bila namreč osem odstotnih točk nižja kot vsa leta od leta 2011 dalje. Najvišja vrednost je bila zabeležena leta 2019, ko je dosegla 16 %. Poslabšanje je bilo tudi v Posavski

statistični regiji, saj se je delež gospodinjstev s težavami s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem povečal s 3 % leta 2011 na najvišjo vrednost 12 % leta 2019. Do bistvenega izboljšanja je prišlo v Osrednjeslovenski statistični regiji. Delež iz leta 2009 presega 20 % (22 %), kar je bila najvišja vrednost, izmerjena tega leta, med vsemi statističnimi regijami. Kljub nadpovprečnim vrednostim po letu 2018 se je občutek varnosti v regiji možno izboljšal, vrednost kazalnika se je namreč leta 2020 prepolovila. Do izboljšanja je prišlo tudi v Pomurski statistični regiji, a z relativno nizkimi začetnimi vrednostmi (7 % leta 2009).

Strategija razvoja Slovenije 2030 kot ciljno vrednost kazalnika za leto 2030 opredeljuje manj kot 10 %. V letu 2022 ciljne vrednosti še niso dosegale Posavska in Osrednjeslovenska statistična regija ter predvsem statistična regija Jugovzhodna Slovenija, ki ji do ciljne vrednosti manjka še vsaj pet odstotnih točk.

- V večini statističnih regij je po letu 2009 zaznana stagnacija vrednosti kazalnika delež gospodinjstev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju.
- Gospodinjstva v Koroški, Primorsko-notranjski in Zasavski statistični regiji so bila leta 2020 najbolj zadovoljna z varnostno situacijo.
- Vrednosti kazalnika so bile leta 2020 najvišje v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija ter v Osrednjeslovenski in Posavski statistični regiji.
- V času epidemije covid-19 ni prišlo do poslabšanja občutka varnosti v statističnih regijah.
- Ciljne vrednosti po Strategiji razvoja Slovenije 2030, to je vrednosti kazalnika manj kot 10 %, ne dosegajo tri statistične regije: Posavska in Osrednjeslovenska statistična regija ter statistična regija Jugovzhodna Slovenija.

4.1.13 PODROČJE **PODNEBNE SPREMEMBE**

Kazalnik *izpusti toplogrednih plinov (CO₂) po virih izpustov* je bil izbran za spremljanje *podnebnih sprememb* kot področja kakovosti življenja.

Ogljikov dioksid (CO₂) pomembno prispeva k podnebnim spremembam. Le-te vplivajo na kakovost življenja v regijah, saj povzročajo finančno škodo, posamezni vremenski dogodki, ki so intenzivirani zaradi podnebnih sprememb, pa lahko zahtevajo tudi človeška življenja. Cilj prizadevanj za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, predvsem CO₂, je zmanjšati posledice globalnega segrevanja ozračja, kar naj bi pozitivno vplivalo na kakovost življenja.

Leta 2018 je bil v Sloveniji zabeležen izpust 16,7 milijona ton CO₂ oziroma 8,07 tone na prebivalca. Največje izpuste je ustvarila Savinjska statistična regija (5,5 milijona ton) oziroma 21,56 tone na prebivalca. S to vrednostjo močno odstopa od drugih statističnih regij v Sloveniji. Najmanj izpustov v absolutni količini je ustvarila Primorsko-notranjska statistična regija (370.000 ton). Če te količine preračunamo na prebivalca, je ta statistična regija leta 2018 ustvarila 7,08 tone CO₂ na prebivalca, kar pa jo uvršča na osmo mesto med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. Preračunano na število prebivalcev je bilo s 4,93 tone na prebivalca najmanj izpustov v Pomurski statistični regiji. Glede na skupno količino izpustov Savinjski statistični regiji sledijo Osrednjeslovenska, Podravska in Goriška statistična regija. Pri preračunu na število prebivalcev, ki prebivajo v regiji, pa glede na nizke vrednosti kazalnika Pomurski statistični regiji sledijo Obalno-kraška, Osrednjeslovenska in Koroška statistična regija, medtem ko so največje izpuste CO₂ na prebivalca poleg Savinjske statistične regije zabeležile še v Goriška, Posavska in Zasavska statistična regija.

Preglednica 16: Izpusti toplogrednih plinov (CO₂) 2018 po virih izpustov (v tonah)

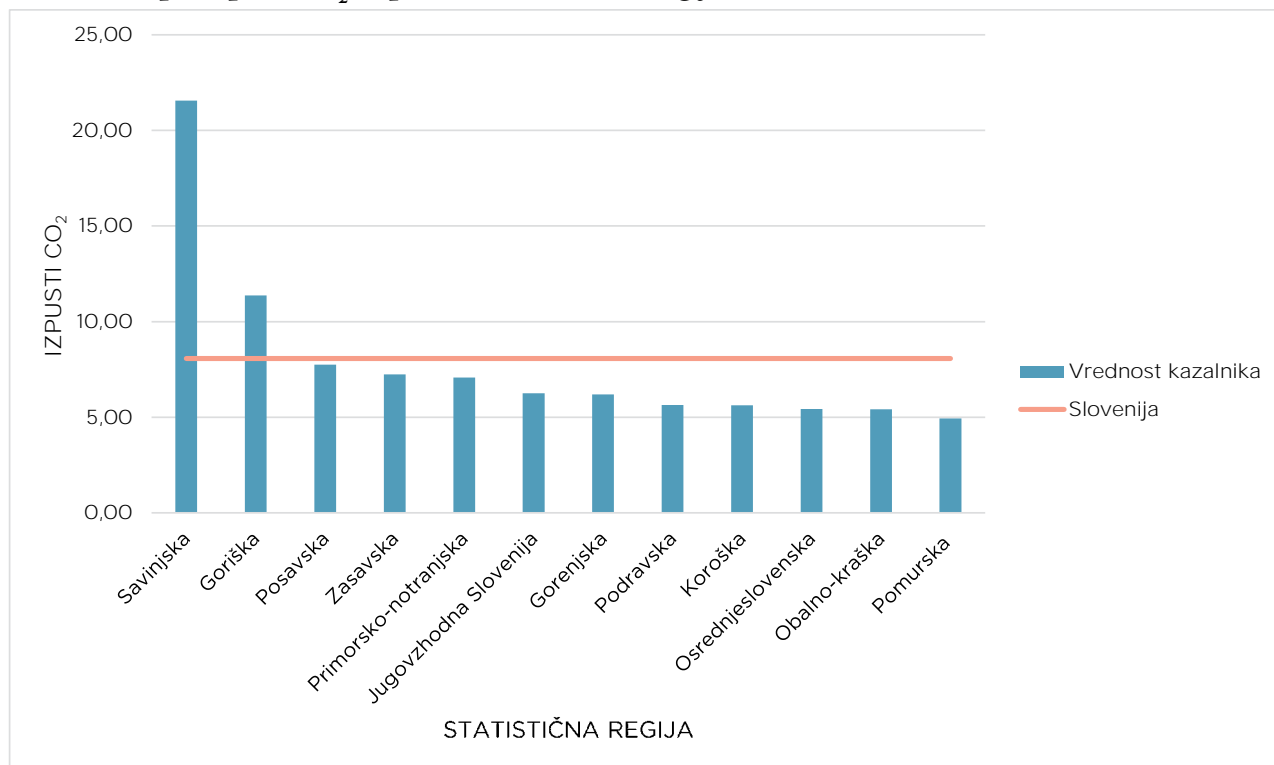
REGIJA	1	2	3	4	5	6	7	8	TON/ PREB.	RANG
Gorenjska	287.158	81.826	639.345	247.578	1.489	3.037	1.260.433	8	6,19	6
Goriška	208.476	48.361	372.099	700.569	2.335	1.708	1.333.548	8	11,37	11
Jugovzhodna Slovenija	277.399	67.720	481.602	61.305	1.785	2.126	891.937	5	6,25	7
Koroška	111.587	24.985	171.809	86.031	1.221	1.055	396.688	2	5,62	4
Obalno-kraška	135.912	40.700	436.536	1.959	412	1.507	617.027	4	5,41	2
Osrednjeslovenska	458.809	115.702	1.471.339	886.836	2.425	7.646	2.942.757	18	5,43	3
Podravska	431.938	116.513	925.295	308.891	2.272	32.096	1.817.005	11	5,64	5
Pomurska	204.520	49.644	289.202	18.213	2.888	1.726	566.193	3	4,93	1
Posavska	131.128	34.866	275.842	140.327	766	1.123	584.052	3	7,75	10
Primorsko-notranjska	111.088	34.681	222.494	0	1.335	776	370.374	2	7,08	8
Savinjska	382.873	97.914	837.280	4.031.442	1.771	142.562	5.493.842	33	21,56	12
Zasavska	75.662	16.621	167.892	151.819	493	864	413.352	2	7,24	9
SLOVENIJA	2.816.551	729.534	6.290.735	6.634.970	19.192	196.226	16.687.208	100	8,07	

Vir: Agencija Republike Slovenije za okolje, 2023; lastni preračuni.

Opombe: 1 – Izpusti zaradi ogrevanja stavb in priprave tople sanitarne vode (stanovanja); 2 – Izpusti zaradi ogrevanja stavb in priprave tople sanitarne vode (storitve); 3 – Izpusti cestnega prometa in drugih virov, ki uporabljajo pogonska goriva; 4 – Izpusti industrijskih virov; 5 – Izpusti drugih antropogenih virov (kmet.); 6 – Izpusti drugih antropogenih virov (drugo); 7 – skupaj ton; 8 – skupaj delež.

Glede na vire izpustov so v Sloveniji s 6,6 milijona ton CO₂ najpomembnejši izpusti industrijskih virov, s 6,3 milijona ton sledijo izpusti cestnega prometa. Industrija je najpomembnejši vir CO₂ v Savinjski in Goriški statistični regiji, v vseh drugih statističnih regijah pa je najpomembnejši vir toplogrednega plina promet. Najvišje izpuste iz prometa je ustvarila Osrednjeslovenska statistična regija (1,5 milijona ton CO₂), sledita Podravska in Savinjska statistična regija z 925.000 oziroma 837.000 tonami. Najmanjši izpusti iz prometa (pod 200.000 ton) sta imeli Zasavska in Koroška statistična regija. Izpusti zaradi ogrevanja stavb in priprave sanitarne vode v stanovanjih so bili najnižji v Zasavski statistični regiji (76.000 ton), najvišji pa v Osrednjeslovenski statistični regiji (459.000 ton). Iz kmetijstva so bile največje emisije v Osrednjeslovenski statistični regiji (2.400 ton), najmanjše pa v Obalno-kraški statistični regiji (412 ton).

Izpusti CO₂ iz prometa so se med letoma 2018 in 2021 zelo zmanjšali. V Sloveniji se je količina zmanjšala za več kot 0,5 milijona ton. Največje zmanjšanje je bilo zabeleženo v Osrednjeslovenski statistični regiji (130.000 ton oziroma za 8,8 %), zmanjšanje za več kot 50.000 ton pa je bilo zabeleženo tudi v Savinjski, Gorenjski in Podravski statistični regiji. Do relativno največjega zmanjšanja emisij CO₂ iz prometa je prišlo v Pomurski statistični regiji (9,7 %), v drugih statističnih regijah je bilo zmanjšanje med 7,8 in 8,77 %. Tudi podatki o emisijah CO₂ iz prometa, preračunani na prebivalca, potrjujejo, da je promet pomembno zmanjšal ustvarjanje tega toplogrednega plina. V vseh statističnih regijah se je vrednost kazalnika za promet, standardizirana na prebivalca, zmanjšala. Do največjega zmanjšanja je prišlo v Primorsko-notranjski statistični regiji, in sicer s 4,25 na 3,81 tone, kar pa še vedno ohranja statistično regijo na prvem mestu. Najnižje vrednosti kazalnika, preračunane na prebivalca, so bile leta 2018 v Koroški, Pomurski in Osrednjeslovenski statistični regiji. Najvišje vrednosti so bile zabeležene še v Posavski in Obalno-kraški statistični regiji. Leta 2021 razmerja ostajajo podobna, le da so vse vrednosti nižje.

Slika 12: Skupni izpusti CO₂ na prebivalca, statistične regije, 2018

Vir podatkov: Agencija Republike Slovenije za okolje, 2023; lastni izračuni.

Preglednica 17: Izpusti toplogrednih plinov (CO₂) iz prometa (v tonah)

STATISTIČNA REGIJA	2018	2021	POVP. 2018-2021	TREND 2018-2021	TON/PREB. 2018	TON/PREB. 2021
Gorenjska	639.345	587.047	613.196	↗	3,14	2,78
Goriška	372.099	343.075	357.587	↗	3,17	2,89
Jugovzhodna Slovenija	481.602	440.425	461.014	↗	3,37	3,02
Koroška	171.809	157.205	164.507	↗	2,44	2,23
Obalno-kraška	436.536	402.050	419.293	↗	3,83	3,40
Osrednjeslovenska	1.471.339	1.341.861	1.406.600	↗	2,71	2,41
Podravska	925.295	848.496	886.895	↗	2,87	2,58
Pomurska	289.202	261.120	275.161	↗	2,52	2,28
Posavska	275.842	252.368	264.105	↗	3,66	3,32
Primorsko-notranjska	222.494	203.159	212.827	↗	4,25	3,81
Savinjska	837.280	766.614	801.947	↗	3,29	2,96
Zasavska	167.892	153.168	160.530	↗	2,94	2,68
SLOVENIJA	6.290.735	5.756.588	6.023.661		3,04	2,73

Vir: Agencija Republike Slovenije za okolje, 2023; lastni preračuni.

- Največje količine CO₂ je leta 2018 v absolutnem in relativnem smislu (glede na prebivalca) ustvarila Savinjska statistična regija. Glede na skupne izpuste CO₂ sta ji sledili Osrednjeslovenska in Podravska statistična regija.
- S CO₂ so leta 2018 najmanj obremenjevale podnebje Primorsko-notranjska, Koroška in Zasavska statistična regija.
- Količina izpustov CO₂ je močno povezana s številom prebivalcev v regiji in usmeritvijo industrije.
- Preračunano na prebivalca so imele leta 2018 največje izpuste CO₂ Savinjska, Goriška in Posavska statistična regija, najmanjše pa Pomurska, Obalno-kraška in Osrednjeslovenska statistična regija.
- V vseh statističnih regijah razen v Savinjski in Goriški je največja količina izpustov izvirala iz prometa. V omenjenih statističnih regijah je bil najpomembnejši vir industrija.
- Količina CO₂ iz prometa se je med letoma 2018 in 2021 znižala za 8–9 %.

4.1.14 PODROČJE DIGITALNA PREEOBRAZBA

Kazalnik širokopasovne povezave z vsaj 100 Mb/s v % pokritosti gospodinjstev je bil izbran za spremljanje digitalne preobrazbe kot področja kakovosti življenja.

Ustrezna digitalna infrastruktura omogoča dostop do raznovrstnih digitalnih vsebin in storitev. Pomen širokopasovne infrastrukture elektronskih komunikacij je primerljiv z vodovodno in električno infrastrukturo ter predstavlja pogoj za regionalni razvoj v kontekstu digitalne preobrazbe in ohranjanje poseljenosti obmejnih območij.

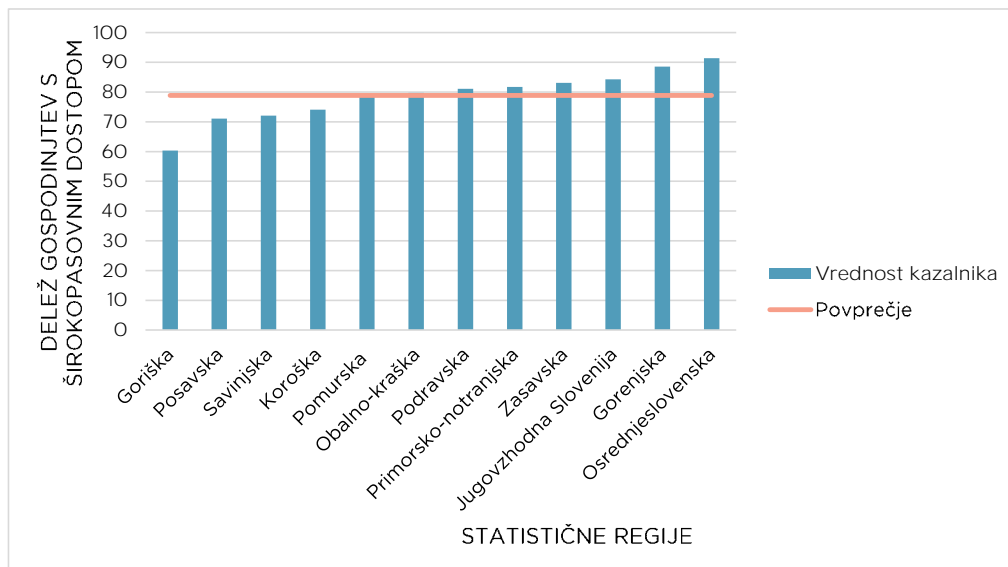
Vrednost kazalnika prikazuje delež gospodinjstev v posamezni statistični regiji, ki imajo dostop do širokopasovne povezave z vsaj 100 Mb/s.

Preglednica 18: Širokopasovne povezave z vsaj 100 Mb/s (delež pokritosti gospodinjstev)

STATISTIČNA REGIJA	2021	2022	RANG 2022	POVP. 2021–2022	TREND 2021–2022
Gorenjska	86,5	88,6	2	87,55	
Goriška	59,35	60,32	12	59,84	
Jugovzhodna Slovenija	80,2	84,24	3	82,22	
Koroška	70,68	74,07	9	72,38	
Obalno-kraška	77,78	79,74	7	78,76	
Osrednjeslovenska	88,13	91,41	1	89,77	
Podravska	76,67	81,05	6	78,86	
Pomurska	72,99	79,03	8	76,01	
Posavska	56,44	71,11	11	63,78	
Primorsko-notranjska	78,46	81,77	5	80,12	
Savinjska	66,1	72,04	10	69,07	
Zasavska	80,36	83,08	4	81,72	
POVPREČJE	74,47	78,87			

Vir: AKOS, 2023.

Slika 13: Pokritost gospodinjstev s širokopasovno povezavo z vsaj 100 Mb/s, delež, statistične regije, leto 2022

Vir podatkov: AKOS, 2023.

Delež gospodinjstev s širokopasovno povezavo z vsaj 100 Mb/s je bil leta 2022 najvišji v Osrednjeslovenski statistični regiji. Tega leta je imelo širokopasovno povezavo več kot 90 % gospodinjstev (91,41 %). Najnižji delež je bil zabeležen v Goriški statistični regiji, in sicer 60,32 %. Razlika med statističnima regijama je 31,09 odstotne točke. Goriška je z evidentiranim deležem močno odstopala tudi od Posavske statistične regije z rangom 11; v njej je leta 2022 imelo dostop do širokopasovne povezave z ustrežno hitrostjo 71,11 % gospodinjstev. Poleg Osrednjeslovenske statistične regije sta imeli visok delež pokritosti gospodinjstev še Gorenjska statistična regija (88,6 %) in statistična regija Jugovzhodna Slovenija (84,24 %). Nadpovprečne vrednosti kazalnika je imelo še pet statističnih regij. Le štiri statistične regije so imele vrednost kazalnika pod povprečjem vseh statističnih regij.

Vrstni red regij se glede na povprečne vrednosti kazalnika za leti 2021 in 2022 ne razlikuje pomembno od vrstnega reda v letu 2022. Razmerja med regijami se v letih 2021 in 2022 niso bistveno spremenila. V vseh statističnih regijah je prišlo do povišanja deleža gospodinjstev s širokopasovno povezavo z vsaj 100 Mb/s. Najbolj je napredovala Posavska statistična regija s povišanjem vrednosti kazalnika za 14,67 odstotne točke. Opazno izboljšanje je bilo zabeleženo tudi v Pomurski in Savinjski statistični regiji, kjer se je delež gospodinjstev s širokopasovno povezavo zvišal za 6,04 oziroma 5,94 odstotne točke. Stagnacija je bila zabeležena le v Goriški statistični regiji, kjer se je vrednost kazalnika povišala le za 0,97 odstotne točke.

- Delež gospodinjstev s širokopasovno povezavo z vsaj 100 Mb/s je bil leta 2022 najvišji v Osrednjeslovenski in Gorenjski statistični regiji ter v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija.
- Delež gospodinjstev s širokopasovno povezavo z vsaj 100 Mb/s je bil leta 2022 najnižji v Goriški, Posavski in Savinjski statistični regiji.
- Stanje v Goriški statistični regiji je v primerjavi z drugimi statističnimi regijami daleč najmanj ugodno, regija tudi ni zabeležila pomembnejšega izboljšanja v primerjavi z letom 2021.
- Največje spremembe v vrednosti kazalnika je med letoma 2021 in 2022 zabeležila Posavska statistična regija, opazno izboljšanje dostopa za gospodinjstva je bilo zabeleženo tudi v Pomurski in Savinjski statistični regiji.

4.1.15 **PODROČJE ENERGETSKA SAMOOSKRBA**

Kazalnik *višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca* je bil izbran za spremljanje *energetske samooskrbe* kot področja kakovosti življenja (Cilji ..., 2019).

Kazalnik prikazuje intenzivnost investicij v energetske prenove in zmanjšanje porabe neobnovljivih virov energije za gospodinjstva, gospodarstvo in javni sektor. Upoštewane so samo investicije, ki jih je sofinanciral EKO sklad, ne upoštevajo pa se izvedene investicije, za katere niso bila pridobljena nepovratna sredstva. Višja vrednost kazalnika nakazuje večjo investicijsko aktivnost na področju energetske prenove. To pa pomeni zmanjšanje porabe energije in spodbujanje energetske samooskrbe na podlagi obnovljivih virov energije. Posledično kazalnik prikazuje trende na področju investicij za zmanjšanje porabe neobnovljivih virov in izpustov toplogrednih plinov.

Kazalnik je bil izračunan na podlagi podatkov EKO sklada, za preračun na prebivalca v regiji pa so bili uporabljeni podatki Statističnega urada Republike Slovenije.

Preglednica 19: Višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca

STATISTIČNA REGIJA	2018	2019	2020	2021	2022	RANG 2022	POVP. 2018–2022	TREND 2018–2022
Gorenjska	16,60	34,38	37,57	28,77	31,33	10	29,73	→
Goriška	11,88	21,92	23,35	25,77	33,47	7	23,27	↗
Jugovzhodna Slovenija	25,39	32,50	37,52	31,64	43,15	5	34,04	↗
Koroška	16,87	43,50	32,32	72,33	52,13	1	43,43	↗
Obalno-kraška	9,18	16,94	20,73	27,73	20,40	12	18,99	↗
Osrednjeslovenska	21,09	35,41	31,62	34,74	27,00	11	29,97	→
Podravska	17,58	21,75	33,68	27,92	32,13	9	26,61	↗
Pomurska	16,29	29,41	35,80	37,37	47,83	2	33,34	↗
Posavska	20,81	23,61	28,08	48,31	47,19	3	33,60	↗
Primorsko-notranjska	10,98	36,82	34,85	50,14	32,54	8	33,07	→
Savinjska	16,65	29,74	33,69	40,05	46,07	4	33,24	↗
Zasavska	31,08	28,01	27,60	32,31	41,43	6	32,09	↗
SLOVENIJA	18,27	29,85	32,22	34,83	34,91		30,02	

Vir podatkov: EKO sklad, 2023; Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni preračuni.

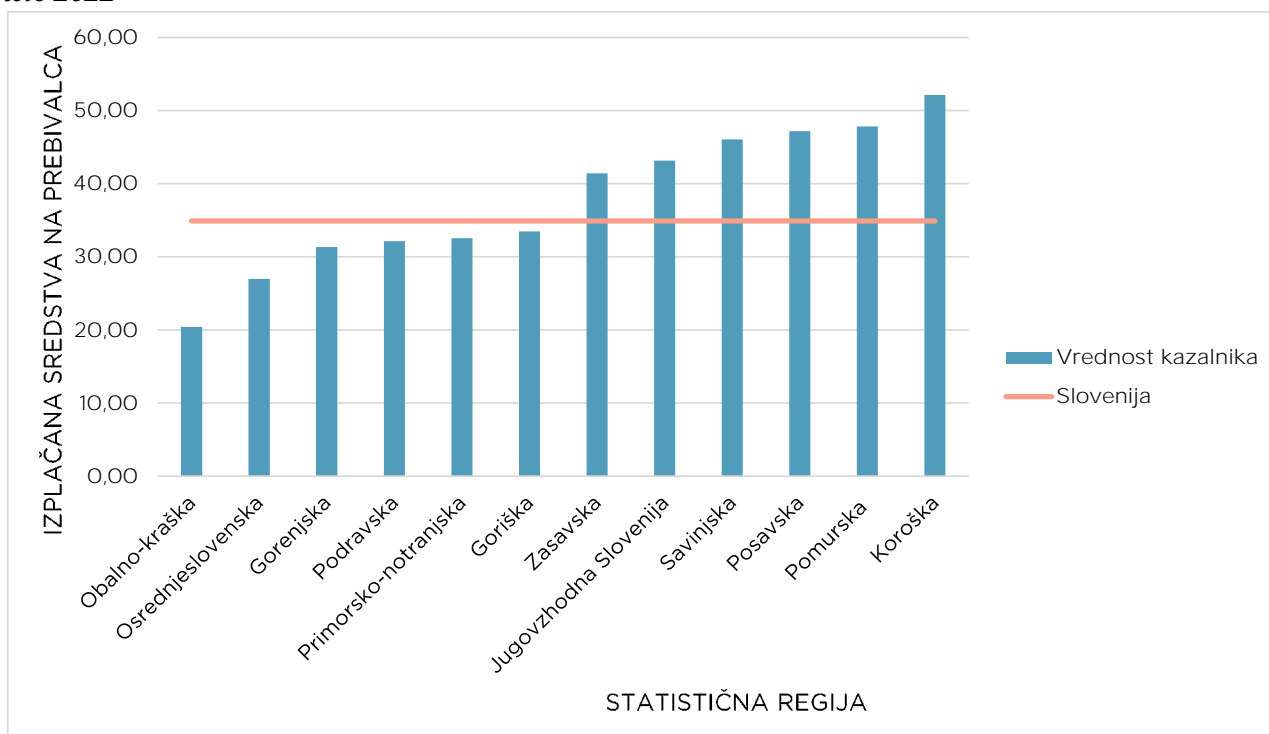
Leta 2022 je imela najvišjo vrednost izplačanih nepovratnih subvencij EKO sklada na prebivalca Koroška statistična regija (52,13 eur). Sledili sta Pomurska in Posavska statistična regija s 47,83 eur oziroma 47,19 eur. Najmanjše vrednosti izplačanih nepovratnih subvencij so bile v Obalno-kraški statistični regiji (20,40 eur na prebivalca), Osrednjeslovenski (27,00 eur) in Gorenjski statistični regiji (31,33 eur). Polovica statističnih regij je leta 2022 imela vrednost kazalnika nad vrednostjo za Slovenijo (34,91 eur na prebivalca).

V obdobju 2018–2022 je imela v povprečju najvišjo izplačilo nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca Koroška (43,43 eur), najnižjo pa Obalno-kraška statistična regija (18,99 eur). Razlika med obema statističnima regijama je kar velika, povprečno izplačilo na prebivalca v Koroški statistični regiji je bilo namreč več kot še enkrat višje kot v Obalno-kraški statistični regiji. Koroška regija s povprečnimi vrednostmi kazalnika izstopa tudi v primerjavi

z naslednje uvrščeno statistično regijo, Jugovzhodno Slovenijo, ki je z vrednostjo 34,04 eur dosegala le štiri petine vrednosti kazalnika za najvišje uvrščeno statistično regijo. Glede na povprečne vrednosti obema statističnima regijama sledijo štiri statistične regije, ki so imele vrednost kazalnika okrog 33 eur na prebivalca. Pred Obalno-kraško statistično regijo kot najnižje uvrščeno statistično regijo sta se uvrstili Goriška in Podravska statistična regija.

Podatki med letoma 2018 in 2022 kažejo na velike razlike v statističnih regijah glede na višino izplačil nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca. Stalno rast vrednosti kazalnika so imele Goriška, Savinjska, Pomurska in Posavska statistična regija. Pri višini nepovratnih sredstev so nazadovale Obalno-kraška, Gorenjska in Primorsko-notranjska statistična regija. Osrednjeslovenska statistična regija izkazuje relativno visoko vrednost kazalnika leta 2019, nato pa stagnacijo in opazno zmanjšanje vrednosti v letu 2022. Zasavska statistična regija je imela na začetku preučevanega obdobja nizke vrednosti kazalnika, v letu 2022 pa izkazuje precej višjo vrednost kot leto pred tem. Štiri statistične regije izkazujejo večje spremembe leta 2022 v primerjavi z letom 2021: v Pomurski statistični regiji in statistični regiji Jugovzhodna Slovenija se je vrednost izplačanih nepovratnih subvencij EKO sklada na prebivalca povišala za deset ali več evrov na prebivalca, medtem ko se je v Primorsko-notranjski in Koroški statistični regiji vrednost opazno znižala.

Slika 14: Višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada, na prebivalca, statistične regije, Slovenija, leto 2022

Vir podatkov: EKO sklad, 2023; Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni preračuni.

- V letu 2022 so imele najvišjo vrednost kazalnika višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca Koroška, Pomurska in Posavska statistična regija.
- Najnižjo vrednost kazalnika so leta 2022 imele Obalno-kraška, Osrednjeslovenska in Gorenjska statistična regija.
- Med letoma 2018 in 2022 so imele stalno rast vrednosti kazalnika Goriška, Savinjska, Pomurska in Posavska statistična regija.
- Leto 2020 (epidemija covid-19) po vrednostih kazalnika ne odstopa od preostalih let v preučevanem obdobju.

4.2 DRUGI SPLOŠNI CILJ REGIONALNE POLITIKE: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Drugi splošni cilj regionalne politike, razvojno dohitevanje evropskih regij, je zastavljen na ravni dvanajstih razvojnih regij (NUTS 3) in dveh kohezijskih regij (NUTS 2). Regionalna politika si bo znotraj tega splošnega cilja prizadevala za tri specifične cilje:

1. hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij (NUTS 3) od povprečnega v EU, merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca,
2. hitrejši razvoj kohezijske regije Vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca,
3. hitrejši razvoj kohezijske regije Zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca.

Za preverjanje doseganja drugega cilja se uporablja kazalnik *bruto domači proizvod po kupni moči na prebivalca* (BDP v PPS/preb.; v evrih). Predstavljen je v absolutnih vrednostih in indeksi, pri čemer je I = 100 višja prostorska enota (Evropska unija).

Slovenija meji na osem regij na ravni NUTS 2: eno v Italiji, tri v Avstriji, eno na Madžarskem in tri na Hrvaškem. Zaradi velike bližine regije na ravni NUTS 2 na Hrvaškem za območje mesta Zagreb smo v primerjalno analizo vključili tudi to regijo, čeprav ne meji na Slovenijo.

Na kohezijsko regijo Zahodna Slovenija mejijo tri regije na ravni NUTS 2 (po ena avstrijska, hrvaška in italijanska), na kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija pa sedem regij na ravni NUTS 2 (vse tri avstrijske, vse hrvaške razen Mesta Zagreb, ena madžarska).

4.2.1 SPECIFIČNI CILJ: HITREJŠI GOSPODARSKI RAZVOJ VSEH RAZVOJNIH REGIJ (NUTS 3) OD POVPREČNEGA V EU

Regionalna politika si je v okviru drugega splošnega cilja, razvojno dohitevanje evropskih regij, zastavila specifični cilj, da bo gospodarska rast vseh statističnih regij v Sloveniji hitrejša od povprečja Evropske unije. Doseganje cilja preverjamo z analizo kazalnika *bruto domači proizvod na prebivalca* (BDP/preb.), merjenega po kupni moči (standardu kupne moči – SKM). Takšen način izračuna BDP/preb. omogoča smiselno primerjavo prostorskih enot, ki so umeščene v različna gospodarska okolja z različno kupno močjo.

Kazalnik je uporabljen tudi v Strategiji razvoja Slovenije 2030 pri ocenjevanju doseganja petega cilja, to je gospodarske stabilnosti. Ciljna vrednost za leto 2030 je doseganje povprečja držav članic Evropske unije (SRS 2030, 2017).

Leta 2021 je Osrednjeslovenska statistična regija kot edina statistična regija v Sloveniji presegala BDP/preb. v Evropski uniji. Z vrednostjo indeksa 132 je presegala povprečje za slabo tretjino. V relativno ugodnem položaju je bila leta 2021 še statistična regija Jugovzhodna Slovenija z vrednostjo indeksa 87. Do povprečja Evropske unije ji je torej manjkalo 13 indeksnih točk. Glede na vrednosti kazalnika sledijo Obalno-kraška, Savinjska in Goriška statistična regija, ki so dosegle okrog 80 % povprečja Evropske unije. Najnižjo vrednost kazalnika je imela Zasavska statistična regija. Do povprečja Evropske unije ji je leta 2021 manjkala še dobra polovica oziroma je dosegala 48 % povprečja Evropske unije. Sledili sta ji Pomurska in Primorsko-notranjska statistična regija z indeksoma 61 in 62.

To pomeni, da je Zasavska statistična regija v izrazito slabšem položaju kot druge statistične regije. Slovenija je kot država leta 2021 dosegala 90 % povprečja Evropske unije.

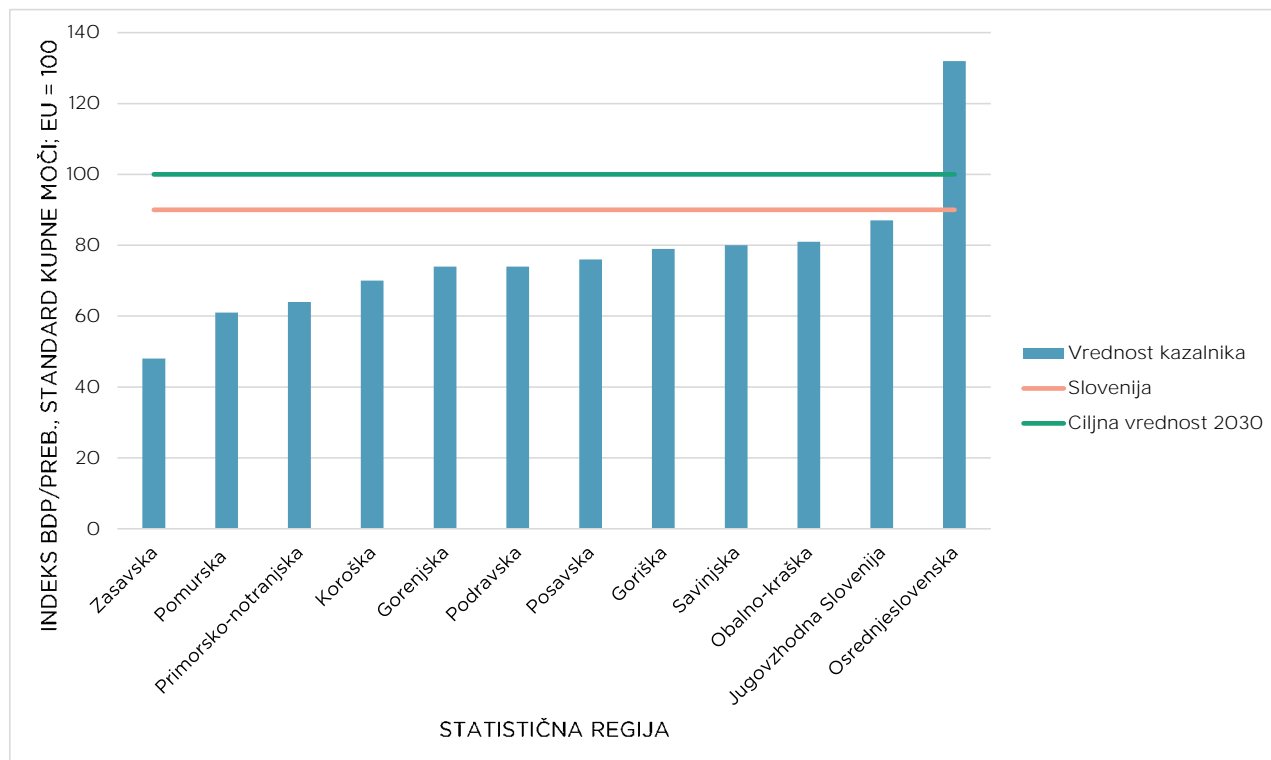
Preglednica 20: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, statistične regije, indeksi, EU = 100

STATISTIČNA REGIJA	TREND 2008–2021	2018	2019	2020	2021	POVP. 2018–2021	RANG 2018–2021	TREND 2018–2022
Gorenjska		78	80	75	74	77	6	
Goriška		79	79	78	79	79	5	
Jugovzhodna Slovenija		86	89	89	87	88	2	
Koroška		71	72	71	70	71	9	
Obalno-kraška		89	88	82	81	85	3	
Osrednjeslovenska		123	125	129	132	127	1	
Podravska		71	72	73	74	73	8	
Pomurska		59	60	61	61	60	11	
Posavska		73	75	78	76	76	7	
Primorsko-notranjska		63	62	62	64	63	10	
Savinjska		79	80	79	80	80	4	
Zasavska		46	47	48	48	47	12	
SLOVENIJA		87	89	89	90	89		

Vir: Eurostat, 2023.

Povprečne vrednosti kazalnika za obdobje 2018–2021 izkazujejo enako razporeditev statističnih regij kot za leto 2021. Izjemi sta Posavska in Gorenjska statistična regija, ki sta zamenjali mesti v ranžirni vrsti. Povprečne vrednosti indeksa BDP/preb. v standardu kupne moči segajo od 47 (Zasavska statistična regija) do 127 (Osrednjeslovenska statistična regija). Povprečna vrednost kazalnika za Slovenijo je znašala 89.

Do večjih sprememb v analiziranem obdobju ni prišlo. Večina statističnih regij je zabeležila stagnacijo, saj so bile vrednosti kazalnika v celotnem obdobju enake oziroma so se spreminjale do eno indeksno točko na leto. To pomeni, da je njihov (gospodarski) razvoj sledil povprečnemu razvojnemu trendu v Evropski uniji. Dve statistični regiji sta v tem obdobju zabeležili oddaljevanje od povprečja Evropske unije. Največje nazadovanje je zabeležila Gorenjska statistična regija. Vrednost indeksa se je zmanjšala z 80 leta 2019 na 75 leta 2020, v letu 2021 pa je nadaljevala svoje razvojno nazadovanje še za eno indeksno točko. Obalno-kraška statistična regija je v analiziranem obdobju vsako leto bolj zaostajala za povprečjem Evropske unije, tako da se je vrednost kazalnika znižala z 89 leta 2018 na 81 leta 2021. Nasprotno pa sta zaostajanje za povprečjem Evropske unije zmanjševali Posavska in Podravska statistična regija, njun indeks BDP/preb. se je namreč v analiziranem obdobju povečal za štiri odstotne točke. Najhitreje se je razvijala Osrednjeslovenska statistična regija. V analiziranih štirih letih je dodatno prehitela povprečje Evropske unije. Indeks se je povečal s 123 leta 2018 na 132 leta 2021.

Slika 15: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, statistične regije, Slovenija, indeksi, 2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023; SRS 2030, 2017.

Vpliv gospodarskega zastoja v letu 2020 zaradi sprejetih ukrepov, povezanih z epidemijo covid-19, je bil opazen le v Gorenjski in Obalno-kraški statistični regiji. Obe regiji sta v primerjavi z letom 2019 zaostali za stanjem v Evropski uniji, ki se je sicer prav tako srečevala z gospodarskim zaostajanjem, in sicer za pet oziroma šest indeksnih točk. Tudi v letu 2021 sta nadaljevali z gospodarskim zaostajanjem.

Analiza trenda med letoma 2008 in 2021 kaže na različne razvojne poti statističnih regij v Sloveniji. Vsem je skupno zaostajanje za gospodarskim razvojem Evropske unije v času finančno-gospodarske krize 2009–2013. V obdobju okrevanja pa sta razkorak do povprečja Evropske unije zmanjšali le Posavska in Pomurska statistična regija. Od leta 2008 do leta 2021 sta zmanjšali zaostanek za povprečjem Evropske unije za pet indeksnih točk (Posavska statistična regija) oziroma štiri indeksne točke (Pomurska statistična regija). Osrednjeslovenska statistična regija je imela leta 2008 vrednost kazalnika 130, kar pomeni, da je takrat za 30 % presejala povprečni BDP/preb. v Evropski uniji. Vrednost indeksa je dosegla in za dve indeksni točki presešla šele leta 2021.

Tri statistične regije so v pokriznem obdobju okrevale bistveno počasneje kot preostale statistične regije v Sloveniji in so še povečale zaostanek za povprečjem v Evropski uniji. Največji zaostanek je bil zabeležen v Obalno-kraški statistični regiji. Leta 2008 je imela vrednost kazalnika 96, kar pomeni, da je bila po razvitosti zelo blizu povprečju Evropske unije. Največji razkorak do povprečja Evropske unije je po letih nazadovanja dosegla leta 2014. Okrevanje je bilo hitrejše od gospodarskega razvoja v Evropski uniji do leta 2018, ko je dosegla 89 % povprečja Evropske unije, še vedno sedem odstotnih točk pod stanjem leta 2008. Nato je sledilo ponovno zaostajanje za povprečnimi razvojnimi procesi v Evropski uniji. Goriška statistična regija je imela leta 2008 vrednost kazalnika 86. V času gospodarske krize, leta 2014, je dosegla dno z vrednostjo 75, sledilo pa je zelo skromno okrevanje. Najvišjo vrednost indeksa je dosegla leta 2017 (indeks 79), vse do leta 2021 je sledila stagnacija vrednosti indeksa. Zasavska statistična regija je po stabilizaciji vrednosti indeksa (upad s 54 leta 2008 na 45 leta 2015) ohranjala obstoječi razkorak do povprečja Evropske unije.

Cilj za leto 2030 je, da bi Slovenija in statistične regije imele povprečno stopnjo razvitosti Evropske unije. Sloveniji do tega cilja manjka še deset indeksnih točk. Osrednjeslovenska statistična regija je ciljno vrednost v celotnem analiziranem obdobju presegala. Drugim statističnim regijam do ciljne vrednosti manjka od 13 indeksnih točk (statistična regija Jugovzhodna Slovenija) do 52 indeksnih točk (Zasavska statistična regija). Razlike med statističnimi regijami so glede na vrednosti kazalnika velike.

- Večina statističnih regij v obdobju 2018–2021 ni gospodarsko rastla hitreje kot Evropska unija, ampak so sledile podobnemu razvojnemu trendu.
- V analiziranem obdobju so zmanjšale razkorak do povprečne razvitosti Evropske unije Osrednjeslovenska, Podravska in Zasavska statistična regija.
- Zaostajanje je bilo zabeleženo pri Obalno-kraški in Gorenjski statistični regiji.
- Razvojni položaj statističnih regij iz leta 2008 je bil po nazadovanju za povprečjem Evropske unije v času finančno-gospodarske krize 2009–2013 dosežen šele leta 2021, razvojnega položaja v primerjavi s povprečjem Evropske unije pa še niso dosegle Obalno-kraška, Goriška in Zasavska statistična regija, presegli pa sta ga Pomurska in Posavska statistična regija.
- Gospodarske posledice epidemije covid-19 v letu 2020 niso bistveno vplivale na razvojno zaostajanje za povprečjem Evropske unije, razen v Gorenjski in Obalno-kraški statistični regiji.
- Od ciljne vrednosti leta 2030 (povprečje Evropske unije) so najbolj oddaljene Zasavska, Pomurska in Primorsko-notranjska statistična regija.
- Osrednjeslovenska statistična regija je v celotnem obdobju nad ciljno vrednostjo SRS 2030.

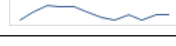

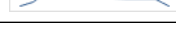

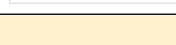

4.2.2 SPECIFIČNI CILJ: HITREJŠI RAZVOJ KOHEZIJSKE REGIJE VZHODNA SLOVENIJA OD SOSEDNIH REGIJ

Specifični cilj se nanaša na hitrejši razvoj kohezijske regije Vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij na ravni NUTS 2, merjeno s kazalnikom *bruto domači proizvod po kupni moči na prebivalca*.

Kohezijska regija Vzhodna Slovenija meji na tri avstrijske regije na ravni NUTS 2 (Koroška, Štajerska, Gradiščanska), eno madžarsko regijo na ravni NUTS 2 (Zahodno Prekodonavje) in tri hrvaške regije na ravni NUTS 2 (Panonska Hrvaška, Jadranska Hrvaška, Severna Hrvaška). V analizi bomo zaradi bližine in razvojnega vpliva obravnavali tudi regijo na ravni NUTS 2 Mesto Zagreb. Kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija primerjamo tudi s kohezijsko regijo Zahodna Slovenija.

Leta 2021 je imela najvišjo vrednost kazalnika regija Mesto Zagreb. Povprečje Evropske unije je presegala za 31 %. Nad povprečjem Evropske unije sta bili še dve avstrijski regiji na ravni NUTS 2 (Koroška in Štajerska), prav tako pa Zahodna Slovenija, ki je v letu 2021 dosegla 108 % razvojnega povprečja Evropske unije, merjeno z BDP/preb. Najnižjo vrednost kazalnika je imela Panonska Hrvaška, ki je dosegala 44 % evropskega povprečja. Kohezijska regija Vzhodna Slovenija je imela leta 2021 vrednost kazalnika 74, kar jo je v primerjavi s sosednjimi regijami na ravni NUTS 2 uvrstilo med manj razvito madžarsko regijo Zahodno Prekodonavje (indeks 68) in bolj razvito avstrijsko Gradiščansko (indeks 87). Nižje vrednosti kazalnika od kohezijske regije Vzhodna Slovenija so imele poleg madžarske regije tudi vse hrvaške regije na ravni NUTS 2, razen regije Mesto Zagreb.

Preglednica 21: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, indeksi, EU = 100

STATISTIČNA REGIJA	TREND 2010–2021	2018	2019	2020	2021	POVP. 2018–2021	RANG 2018–2021	TREND 2018–2021
Vzhodna Slovenija (SI)		72	73	74	74	73	6	
Zahodna Slovenija (SI)		105	106	106	108	106	4	
Gradišćanska (AT)		89	88	89	87	88	5	
Koroška (AT)		109	107	109	109	109	3	
Štajerska (AT)		115	115	115	112	114	2	
Zahodno Prekodonavje (HU)		73	71	70	68	71	7	
Severna Hrvaška (HR)		51	53	54	56	54	9	
Panonska Hrvaška (HR)		40	41	42	44	42	10	
Jadranska Hrvaška (HR)		63	64	59	65	63	8	
Mesto Zagreb (HR)		120	124	122	131	124	1	
EU		100	100	100	100			

Vir: Eurostat, 2023.

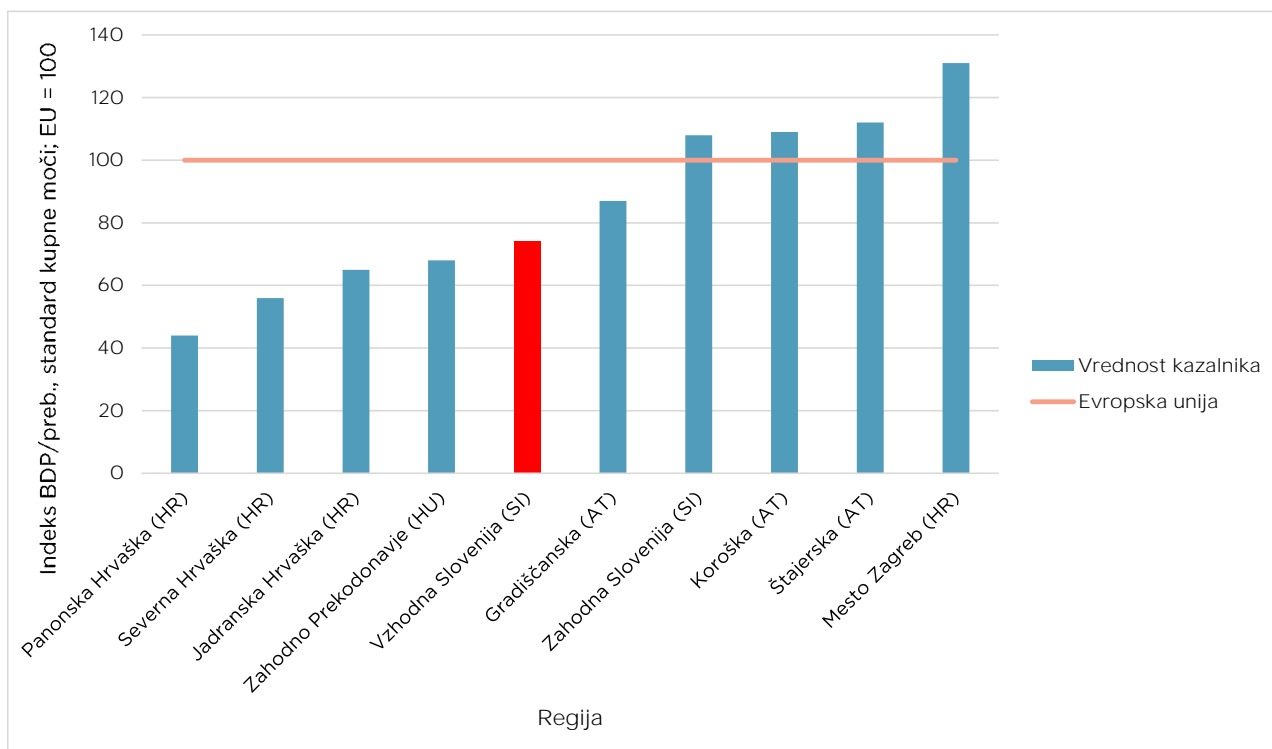
Glede na povprečno stanje, izračunano za obdobje 2018–2021, je kohezijska regija Vzhodna Slovenija dosegla 73 % povprečja Evropske unije, kar jo je tako kot leta 2021 uvrstilo med sosednji regiji na ravni NUTS 2 Gradišćanska in Zahodno Prekodonavje. Glede na vrednost kazalnika se je uvrstila v začetek druge polovice analiziranih regij na ravni NUTS 2. Zaostajala je torej za Mestom Zagreb, vsemi avstrijskim regijami in kohezijsko regijo Zahodna Slovenija.

V obdobju med letoma 2018 in 2021 se je večina regij na ravni NUTS 2 soočala s stagnacijo vrednosti kazalnika, kar pomeni, da je bil razvoj v teh regijah podoben gospodarskemu razvoju v celotni Evropski uniji. Madžarska regija Zahodno Prekodonavje je v razvoju zaostajala: vrednost indeksa se je v analiziranem času znižala s 73 na 68. Hrvaške regije na ravni NUTS 2 so v tem času dohitevale evropsko povprečje, najhitreje pa regija Mesto Zagreb, v kateri se je vrednost indeksa povečala za enajst indeksnih točk. Kohezijska regija Vzhodna Slovenija se je uvrstila med regije, ki so se soočale s stagnacijo. V obravnavanem času se je vrednost kazalnika povečala za dve odstotni točki. Z le manjšo spremembo indeksa je stagnacija ocenjena tudi za vse avstrijske regije na ravni NUTS 2. Glede na spremembo vrednosti kazalnika se je kohezijska regija Vzhodna Slovenija razvijala hitreje od vseh sosednjih avstrijskih regij na ravni NUTS 2 in sosednje madžarske regije na ravni NUTS 2. Hitrejši razvoj pa je bil zabeležen v kohezijski regiji Zahodna Slovenija in v vseh analiziranih hrvaških regijah na ravni NUTS 2.

V letu 2020 je do pomembnejše spremembe vrednosti kazalnika prišlo le v regiji na ravni NUTS 2 Jadranska Hrvaška, njen indeks se je v primerjavi z letom 2019 znižal za pet indeksnih točk. Druge regije so imele leta 2020 indeks za eno do dve indeksni točki višji ali nižji.

Slika 16: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, 2021, indeksi, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

V daljšem časovnem obdobju so se analizirane regije na ravni NUTS 2 soočale z različnimi razvojnimi trendi. Kohezijska regija Vzhodna Slovenija se je glede na indeks BDP/preb. med letoma 2010 in 2016 soočala s stagnacijo. V tem obdobju je imela vrednost enako 69, kar pomeni, da je imela regija v teh letih enake stopnje rasti, kot je bila zabeležena v povprečju v Evropski uniji. Po letu 2016 se je začela rast indeksa, ki je leta 2020 dosegel 74. V štirih letih se je torej indeks povečal za pet odstotnih točk. Podoben razvojni trend so imele tudi kohezijska regija Zahodna Slovenija ter hrvaški regiji Mesto Zagreb in Severna Hrvaška. Avstrijske regije so se po letu 2014 soočale z zaostajanjem za povprečjem Evropske unije. Podobno tudi analizirana madžarska regija.

Kohezijska regija Vzhodna Slovenija:

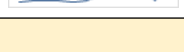

- je leta 2021 dosegla 74 % povprečja BDP/preb. Evropske unije,
- se je v primerjavi s sosednjimi regijami na ravni NUTS 2 po razvitosti uvrščala v sredino,
- se je med letoma 2018 in 2021 približala povprečju Evropske unije za dve indeksni točki oziroma se pomaknila z indeksa 72 na indeks 74,
- se je med letoma 2018 in 2021 glede na povprečni BDP/preb. v Evropski uniji razvijala hitreje kot sosednje avstrijske in madžarske regije na ravni NUTS 2, njen razvoj pa je zaostajal za kohezijsko regijo Zahodna Slovenija in hrvaškimi regijami na ravni NUTS 2, razen regijo Jadranska Hrvaška, ki se ji je vrednost kazalnika prav tako povečala za dve odstotni točki.

4.2.3 SPECIFIČNI CILJ: HITREJŠI RAZVOJ KOHEZIJSKE REGIJE ZAHODNA SLOVENIJA OD SOSEDNIH REGIJ

Specifični cilj se nanaša na hitrejši razvoj kohezijske regije Zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij na ravni NUTS 2, merjeno s *kazalnikom bruto domači proizvod po kupni moči na prebivalca*.

Kohezijska regija Zahodna Slovenija meji na naslednje regije na ravni NUTS 2: avstrijsko Koroško, hrvaško Jadransko Hrvaško in italijansko Furlanijo – Julijsko krajino. Kohezijsko regijo Zahodna Slovenija primerjamo tudi s kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija.

Preglednica 22: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, indeksi, EU = 100

STATISTIČNA REGIJA	TREND 2010–2021	2018	2019	2020	2021	POVP. 2018–2021	RANG 2018–2021	TREND 2018–2021
Zahodna Slovenija (SI)		105	106	106	108	106	2	
Vzhodna Slovenija (SI)		72	73	74	74	73	4	
Furlanija – Julijska krajina (IT)		104	104	102	103	103	3	
Koroška (AT)		109	107	109	109	109	1	
Jadranska Hrvaška (HR)		63	64	59	65	63	5	
EU		100	100	100	100			

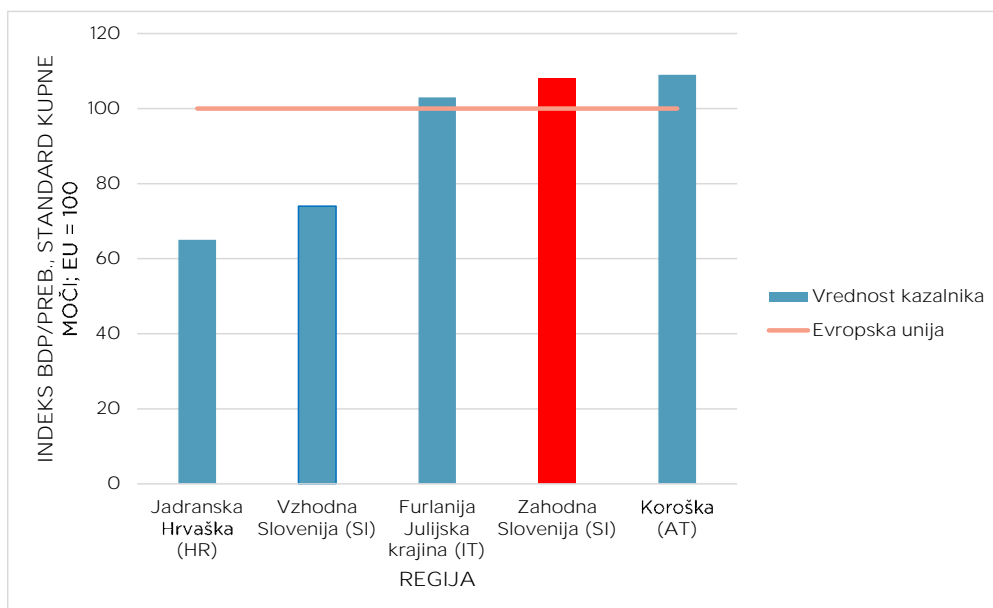
Vir: Eurostat, 2023.

Leta 2021 je imela z indeksom 109 najvišjo vrednost kazalnika avstrijska regija Koroška. Z indeksom 108 ji je sledila kohezijska regija Zahodna Slovenija. Obe regiji sta imeli indeks BDP/preb. nad evropskim povprečjem. Nadpovprečno vrednost pa je imela tudi italijanska Furlanija – Julijska krajina. Kohezijska regija Vzhodna Slovenija in Jadranska Hrvaška sta za temi tremi regijami že močno zaostajali. Vzhodna Slovenija je leta 2021 dosegala 74 % povprečja Evropske unije, Jadranska Hrvaška pa 65 %.

Glede na vrednosti kazalnika za obdobje od 2018 do 2021 veljajo podobna razvojna razmerja med regijami kot za leto 2021. Najvišjo vrednost indeksa je imela Koroška (povprečni indeks 109), sledila je ponovno kohezijska regija Zahodna Slovenija s povprečnim indeksom 106. Za njo se je uvrstila italijanska regija Furlanija – Julijska krajina s povprečno vrednostjo indeksa 103. Razkorak med tremi obmejnimi regijami (Furlanija – Julijska krajina, Zahodna Slovenija in Koroška) je bil relativno majhen, vse tri regije so nekoliko presegle evropsko povprečje v vrednosti BDP/preb.

Vseh pet analiziranih regij na ravni NUTS 2 je v obdobju 2018–2021 izkazovalo stagnacijo vrednosti indeksa. V teh letih je prišlo le do manjše spremembe v razmerju do povprečja Evropske unije. Največjo spremembo je doživela Zahodna Slovenija, njen indeks se je namreč od leta 2018 do leta 2021 povečal za tri indeksne točke. Vzhodni Sloveniji in Jadranski Hrvaški se je vrednost kazalnika povečala za dve indeksni točki. V regiji na ravni NUTS 2 (avstrijska) Koroška ni prišlo do spremembe indeksa, medtem ko se je v regiji Furlanija – Julijska krajina indeks znižal za eno odstotno točko. Glede na spremembo vrednosti kazalnika se je kohezijska regija Zahodna Slovenija razvijala najhitreje od vseh sosednjih regij na ravni NUTS 2, v analiziranem obdobju je namreč še dodatno presežala povprečno vrednost BDP/preb. v Evropski uniji.

Slika 17: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, 2021, indeksi, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

Leta 2020 je do večje spremembe v vrednosti kazalnika prišlo le v hrvaški regiji na ravni NUTS 2 Jadranska Hrvaska. Njeno gospodarstvo je usmerjeno v turizem, zato so omejitve potovanj zaradi epidemije covid-19 pomembno vplivale na razvoj v regiji. Leta 2021 se je indeks povečal in celo presegel predkoronarsko vrednost.

V daljšem časovnem obdobju so se tri regije na ravni NUTS 2 soočale z enako razvojno potjo. Slovenski kohezijski regiji Vzhodna in Zahodna Slovenija ter regija Jadranska Hrvaska imajo po letu 2015 evidentirano naraščanje vrednosti kazalnika, kar pomeni, da je do tega leta njihov razvoj potekal podobno kot v povprečju v Evropski uniji, po tem letu pa je bil razvoj hitrejši kot v Evropski uniji. Ta trend je bil v primeru Jadranske Hrvške prekinjen v koronarnem letu 2020, a je gospodarsko hitro okrevala, tako da se je indeks povečal nad predkoronarsko vrednost. Italijanska Furlanija - Julijska krajina je po letu 2010 zaostajala za povprečno gospodarsko rastjo v Evropski uniji, a je ostajala za nekaj odstotkov nad evropskim povprečjem BDP/preb. V avstrijski Koroški je zaostajanje evidentirano po letu 2012, a glede na razvitost še vedno ostaja nad povprečjem Evropske unije.

Kohezijska regija Zahodna Slovenija:

- je leta 2021 dosegla 108 % povprečja BDP/preb. Evropske unije,
- se je v primerjavi s sosednjimi regijami na ravni NUTS 2 po razvitosti uvrščala med najbolj razvite, višjo vrednost kazalnika je imela le avstrijska Koroška,
- se je med letoma 2018 in 2021 razvijala hitreje kot Evropska unija, od povprečja Evropske unije se je oddaljila za dodatne tri indekssne točke oziroma se je pomaknila z indeksa 105 na indeks 108,
- se je med letoma 2018 in 2021 glede na povprečni BDP/preb. v Evropski uniji razvijala hitreje kot sosednje regije na ravni NUTS 2 v Avstriji in na Hrvaškem.

4.3. TRETJI SPLOŠNI CILJ REGIONALNE POLITIKE: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

4.3.1 RAZVOJNE RAZLIKE V SLOVENIJI GLEDE NA BRUTO DOMAČI PROIZVOD NA PREBIVALCA

Bruto domači proizvod je najpogosteje uporabljeni kazalnik, s katerim prikazujemo razvojno stanje v državah in regijah. S preračunom na število prebivalcev (BDP/preb.) se izniči velikost prostorskih enot, kar omogoča njihovo medsebojno primerjavo. Slabost kazalnika je poudarjanje gospodarskega vidika razvoja, saj izpostavlja gospodarsko moč, manj pa pove o kakovosti življenja prebivalcev.

Preglednica 23: Kazalniki razvojnih razlik v Sloveniji z bruto domačim proizvodom na prebivalca, 2018–2022

	2018	2019	2020	2021	2022	POVPREČJE 2018–2022
Najnižje vrednosti	Zasavska	Zasavska	Zasavska	Zasavska	n. p.	Zasavska
Najvišje vrednosti	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.	n. p.	Osrednjeslo.
Razmerja vrednosti	1 : 2,695	1 : 2,660	1 : 2,657	1 : 2,752	n. p.	1 : 2,692
Koeficient	0,053472	0,052693	0,050755	0,052125	n. p.	/

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni izračuni.

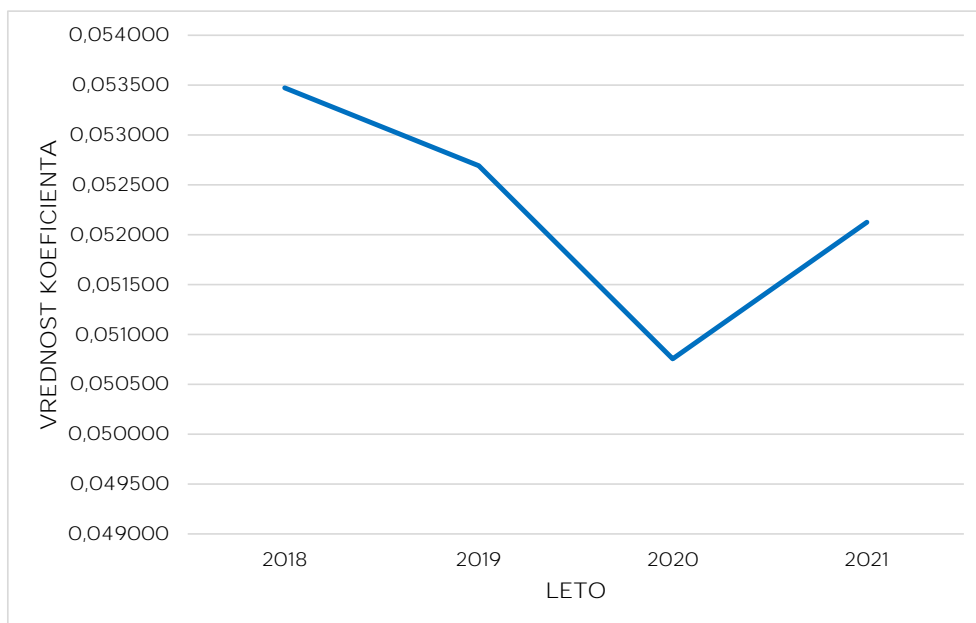
Opomba: Podatki o BDP/preb. za leto 2022 še niso na voljo.

Med letoma 2018 in 2021 je imela najvišjo vrednost BDP/preb. Osrednjeslovenska statistična regija, najnižjo pa Zasavska statistična regija. Razlika med obema statističnima regijama je bila velika. Osrednjeslovenska statistična regija je imela več kot 2,5-kratnik BDP/preb. Zasavske statistične regije. Razlika med obema statističnima regijama se je do vključno leta 2020 zniževala, leta 2021 pa se je opazno povečala. Podobno se je dogajalo tudi z medregionalnimi razlikami: do leta 2020 so se razlike med regijami počasi zmanjševale, z okrevanjem gospodarstva po letu 2020, specifičnem zaradi epidemije covid-19, pa so se razvojne razlike med regijami spet začele povečevati. Največjo spremembo v BDP/preb. so med letoma 2020 in 2021 imele Primorsko-notranjska (14 %), Osrednjeslovenska (13 %) in Podravska statistična regija (12 %). BDP/preb. se je med tema dvema letoma najmanj povečal v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija (7 %), sledijo tri statistične regije z 8-% dvigom vrednosti kazalnika (Gorenjska, Koroška in Obalno-kraška statistična regija).

Vrednost koeficienta se je med letoma 2020 in 2021 povečala za 2,7 % in je pod vrednostjo iz leta 2019, kar še vedno nakazuje šibek trend zmanjševanja razvojnih razlik med statističnimi regijami v Sloveniji. Ta proces pa ne velja za razmerja med Zasavsko in Osrednjeslovensko statistično regijo, saj se je razlika v BDP/preb. leta 2021 povečala bolj kot v predhodnih analiziranih letih.

Razmerje med statističnimi regijami v BDP/preb. na spodnjem delu ranga ostaja v analiziranem obdobju zelo stabilno. V vseh letih sta na zadnjih treh mestih poleg Zasavske še Pomurska in Primorsko-notranjska statistična regija. Od leta 2019 dalje je na drugem mestu gospodarsko najbolj razvitih statističnih regij namesto Obalno-kraške statistične regije statistična regija Jugovzhodna Slovenija. Uvrstitev v rangih je opazno izboljšala Posavska statistična regija, ki je bila leta 2018 in 2019 na sedmem mestu, leta 2020 pa se je povzpela na peto mesto. Leta 2021 je eno mesto spet izgubila.

Slika 18: Vrednosti koeficienta – variance naravnega logaritma bruto domačega proizvoda na prebivalca, 2018–2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023.

- Razvojne razlike med statističnimi regijami, merjene z BDP/preb., kažejo na postopno šibko zmanjševanje razvojnih razlik med statističnimi regijami.
- Osrednjeslovenska statistična regija ima najvišjo vrednost BDP/preb. v celotnem analiziranem obdobju.
- Razlika med statistično regijo z najvišjo (Osrednjeslovenska) in najnižjo vrednostjo BDP/preb. (Zasavska) je zelo velika.
- Razmerja med statističnimi regijami v BDP/preb. na spodnjem delu ranga (Zasavska, Pomurska, Primorsko-notranjska statistična regija) ostajajo v analiziranem obdobju zelo stabilna.
- Leta 2019 je statistična regija Jugovzhodna Slovenija postala statistična regija z drugim najvišjim BDP/preb.
- V letu epidemije covid-19 (leto 2020) so se razvojne razlike med statističnimi regijami še dodatno zmanjšale, vrednosti BDP/preb. so bile nižje kot leto pred tem.
- Gospodarsko okrevanje po letu 2020 je ponovno povečalo razvojne razlike med statističnimi regijami.

4.3.2 RAZVOJNE RAZLIKE V SLOVENIJI GLEDE NA NETO RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK NA PREBIVALCA

Razpoložljivi dohodek na prebivalca prikazuje, kolikšen obseg sredstev imajo prebivalci določene regije na voljo za končno porabo ali varčevanje (Cilji ..., 2019). Na višino razpoložljivega dohodka v največji meri vpliva višina sredstev za zaposlene, ki jih prejema gospodinjstva, dodati pa je treba tudi socialne transferje, s katerimi se blažijo nižji razpoložljivi dohodki gospodinjstev (Pečar, 2020). Dohodki so lahko pridobljeni zunaj regije, na primer v sosednjih ali drugih regijah zaradi dnevne delovne mobilnosti zaposlenih, lahko pa tudi z delom v sosednjih državah, zato se razmerja v vrednosti kazalnika med statističnimi regijami razlikujejo v primerjavi z bruto domačim proizvodom, ki govori o ustvarjeni dodani vrednosti v regijah.

Vrednost kazalnika je izračunana kot neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (v evrih, fiksni tečaj). Podatke zbira Statistični urad Republike Slovenije. Podatki so na voljo letno.

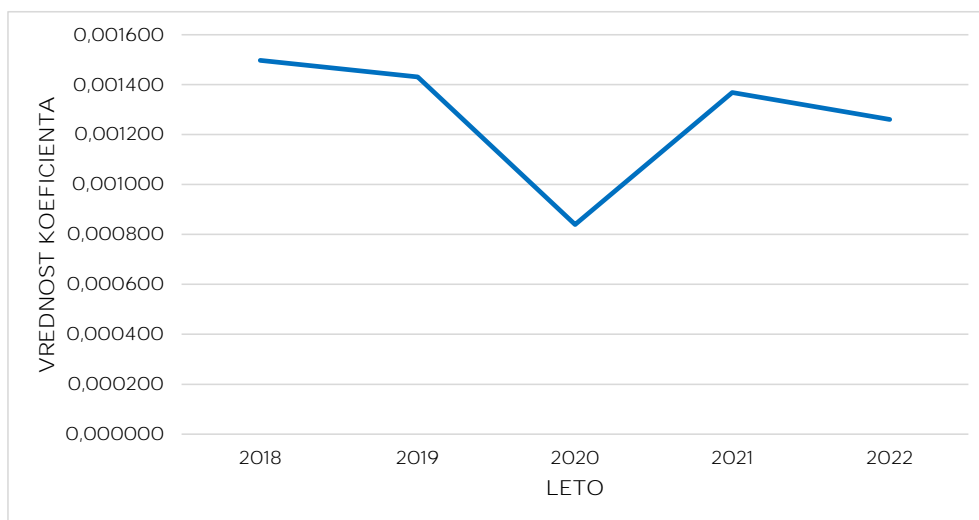
Preglednica 24: Kazalniki razvojnih razlik v Sloveniji z vidika neto razpoložljivega dohodka na prebivalca, 2018–2022

	2018	2019	2020	2021	2022	POVPREČJE 2018–2022
Najnižje vrednosti	Pomurska	Pomurska	Pomurska	Pomurska	Pomurska	Pomurska
Najvišje vrednosti	Koroška	Jugovzhodna Slovenija	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslo.	Jugovzhodna Slovenija	Koroška
Razmerja vrednosti	1 : 1,156	1 : 1,139	1 : 1,099	1 : 1,135	1 : 1,132	1 : 1,125
Koeficient	0,001497	0,001431	0,000840	0,001369	0,001260	/

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni izračuni.

V obdobju 2018–2022 so prebivalci v Pomurski statistični regiji imeli najnižji neto razpoložljivi dohodek. Statistične regije z najvišjimi vrednostmi neto razpoložljivega dohodka na prebivalca so bile v obravnavanem obdobju različne: Koroška statistična regija leta 2018, statistična regija Jugovzhodna Slovenija v letih 2019, 2020 in 2022 ter Osrednjeslovenska statistična regija leta 2021. Razlike med Pomursko statistično regijo in statistično regijo z najvišjimi vrednostmi kazalnika so relativno nizke. Statistične regije z najvišjimi vrednostmi neto razpoložljivega dohodka na prebivalca v posameznem letu so presegale vrednosti v Pomurski statistični regiji le za od 9,9 % leta 2020 do 15,6 % leta 2018. Leta 2022 je statistična regija Jugovzhodna Slovenija presegala vrednost neto razpoložljivega dohodka na prebivalca v Pomurski statistični regiji za 13,2 %.

Slika 19: Vrednosti koeficienta – variance naravnega logaritma neto razpoložljivega dohodka na prebivalca, 2018–2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023.

Relativno majhne razlike v vrednosti neto razpoložljivega dohodka na prebivalca potrjujejo tudi druge statistične analize. Koeficienti – variance naravnega logaritma vrednosti kazalnika so zelo nizke. Razlike med statističnimi regijami so se od leta 2018 do leta 2020 zmanjševale. Velik upad vrednosti koeficienta je bil zabeležen ravno v letu 2020, ko so bili v veljavi številni finančni instrumenti, s katerimi je država poskušala pomagati gospodarstvu in različnim socialnim skupinam zaradi omejitev med epidemijo covid-19. V letu 2021 se je vrednost koeficienta

opazno povečala, a je pod ravno iz let 2018 in 2019, kar nakazuje, da se nadaljuje zmanjševanje razvojnih razlik med statističnimi regijami v neto razpoložljivih dohodkih na prebivalca. Ta razvojni trend potrjuje vrednost koeficienta za leto 2022, saj je njegova vrednost za skoraj 8 % nižja kot leto prej.

- Razlike v neto razpoložljivih dohodkih na prebivalca so med statističnimi regijami relativno majhne.
- Razvojne razlike med regijami so se med letoma 2018 in 2022 nekoliko zmanjšale.
- Pomurska statistična regija v obravnavanem obdobju izstopa kot regija z najnižjim neto razpoložljivim dohodkom na prebivalca .
- V preučevanem petletnem obdobju so se na mestu regije z najvišjim neto dohodkom na prebivalca izmenjale tri statistične regije: Koroška, Osrednjeslovenska in Jugovzhodna Slovenija.
- Leta 2020 so se v času epidemije covid-19 razlike med statističnimi regijami še dodatno zmanjšale, po tem letu pa ponovno povečale, a so medregionalne razlike manjše kot pred letom 2020.

4.3.3 RAZVOJNE RAZLIKE V SLOVENIJI GLEDE NA INDEKS DELOVNE MIGRACIJE

Indeks delovne migracije je kazalnik, ki za posamezno teritorialno enoto (občino, upravno enoto, statistično regijo) povezuje število delovnih mest s številom delovno aktivnih prebivalcev (glede na prebivališče). Meri samo delovne migracije med posameznimi teritorialnimi enotami, ne upošteva pa vseh notranjih delovnih migracij v opazovani teritorialni enoti (Delovne migracije, 2023). Prav tako pa ne upošteva dejstva, da nekateri delovno aktivni prebivalci odhajajo na delo v sosednje prostorske enote in s tem omogočajo, da je delovna migracija v prostorsko enoto še večja od matematičnega izračuna.

Čeprav gre za matematični izračun in kljub metodološkim omejitvam indeks izpostavlja prostorske enote, ki imajo večje število delovnih mest in so zato prostor dela za delavce iz sosednjih ali celo bolj oddaljenih prostorskih enot. Presežek delovnih mest (vrednost indeksa nad 100) označuje visoko gospodarsko moč prostorske enote. Takšni prostorski enoti se pripisuje ugoden regionalni razvoj.

Indeks delovne migracije se izračuna kot razmerje med številom delovno aktivnih prebivalcev (brez kmetov) v določeni prostorski enoti delovnega mesta in številom delovno aktivnih prebivalcev (prav tako brez kmetov) v prostorski enoti prebivališča, pomnoženo s 100. Prostorske enote, ki imajo vrednost indeksa večjo ali enako 96, so zmerno ali celo izrazito delovne. Prostorske enote, ki imajo vrednost indeksa manjšo od 96, so bivalne (Delovne migracije, 2023).

Preglednica 25: Kazalniki razvojnih razlik v Sloveniji z vidika indeksa delovne migracije, 2018–2022

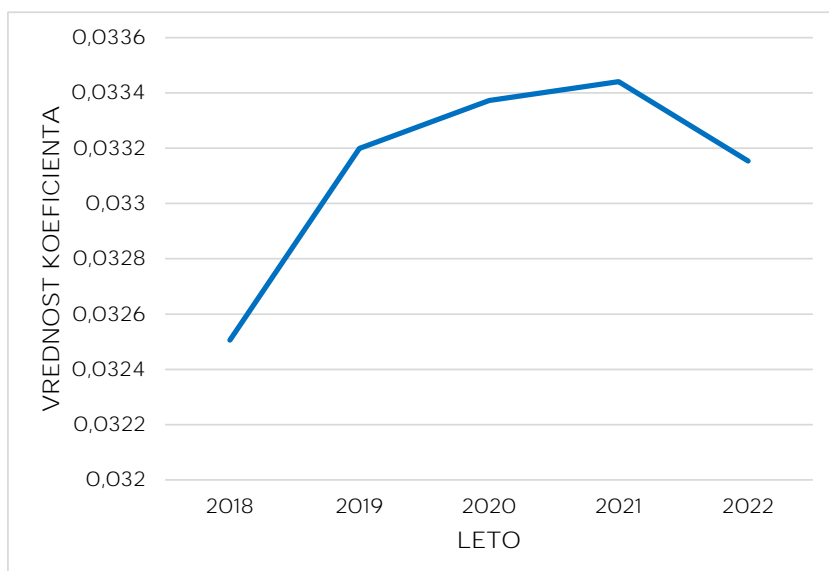
	2018	2019	2020	2021	2022	POVPREČJE 2018–2022
Najnižje vrednosti	Zasavska	Zasavska	Zasavska	Zasavska	Zasavska	Zasavska
Najvišje vrednosti	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.	Osrednjeslo.
Razmerja vrednosti	1 : 2,172	1 : 2,168	1 : 2,197	1 : 2,188	1 : 2,183	1 : 2,182
Koeficient	0,032506	0,033199	0,033373	0,033441	0,033154	/

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni izračuni.

V celotnem preučevanem obdobju je imela najvišjo vrednost indeksa delovne migracije Osrednjeslovenska statistična regija. Vrednosti kazalnika uvrščajo regijo med izrazito delovne statistične regije, saj je imela med letoma 2018 in 2022 vrednosti od 127,9 leta 2019 do 132,8 leta 2021. V tem obdobju nobena druga statistična regija v Sloveniji ni presegala vrednosti indeksa 100, kar pomeni, da je v drugih statističnih regijah prebivalo več delovno aktivnega prebivalstva, kot je bilo tam delovnih mest. Med zmerno delovne regije (vrednost indeksa enaka ali višja od 96) sta se v analiziranem obdobju uvrščali Podravska in Obalno-kraška statistična regija. Blizu tej mejni vrednosti sta bili še Savinjska in Goriška statistična regija. Preostale statistične regije so od meje, ki opredeljuje delovne prostorske enote, že bolj oddaljene. Najnižji indeks je v vseh obravnavanih letih imela Zasavska statistična regija. Z vrednostjo indeksa od 59,0 do 60,8 se je uvrščala med zmerno bivalne regije. Razkorak med to statistično regijo in Osrednjeslovensko statistično regijo je bil zelo velik. Razmerja v vrednosti indeksa so bila v analiziranem obdobju od 1 : 2,168 do 1 : 2,188. To pomeni, da je imela Osrednjeslovenska statistična regija več kot enkrat višji indeks delovne migracije kot Zasavska statistična regija.

Kljub temu, da so vrednosti indeksa delovne migracije v analiziranem obdobju relativno stabilne, koeficient, s katerim merimo stopnjo medregionalnih razvojnih razlik, kaže na postopno povečevanje razkoraka med statističnimi regijami. Ključni prispevek k temu procesu je nadaljnje naraščanje indeksa delovne migracije v Osrednjeslovenski statistični regiji. Ta se je od leta 2018 do leta 2021 povečal s 128,6 na 132,7, kar je za 4,1 indeksne točke. Opazno zvišanje indeksa delovne migracije je bilo zabeleženo še v Posavski statistični regiji (2,4 indeksne točke), a regija ostaja med najmanj delovnimi v Sloveniji. V tem času se je za 4,2 indeksne točke zmanjšal v Obalno-kraški statistični regiji, za več kot dve indeksni točki pa še v Primorsko-notranjski statistični regiji. V preostalih statističnih regijah spremembe niso bile tako izrazite. Kljub tem ugotovitvam so spremembe koeficienta relativno majhne, kar kaže na to, da razlike med regijami ne naraščajo zelo hitro. Izjema je bilo leto 2022, ko koeficient kaže na zmanjšanje razlik med regijami v primerjavi z letom 2021. Leto 2020, ki je bilo zaradi epidemije covid-19 specifično, ne odstopa od evidentiranega razvojnega trenda.

Slika 20: Vrednosti koeficienta – variance naravnega logaritma indeksa delovne migracije, 2018–2022

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023.

- Razvojne razlike med statističnimi regijami, merjene z indeksom delovne migracije, kažejo na postopno naraščanje razvojnih razlik med statističnimi regijami. Sprememba trenda je bila zaznana v letu 2022.
- Osrednjeslovenska statistična regija ima edina indeks delovne migracije nad vrednostjo 100, kar pomeni, da ima več delovnih mest kot tam živečega delovno aktivnega prebivalstva.
- Razlika med statistično regijo z najvišjo (Osrednjeslovenska) in najnižjo vrednostjo indeksa delovne migracije (Zasavska) je zelo velika.
- V analiziranem obdobju se je indeks delovne migracije opazneje povečal le v Osrednjeslovenski in Posavski statistični regiji.
- K naraščanju razvojnih razlik med regijami sta prispevala večja padca vrednosti indeksa delovne migracije v Obalno-kraški in Primorsko-notranjski statistični regiji.

4.3.4 RAZVOJNE RAZLIKE V SLOVENIJI MED OBMEJNIMI PROBLEMSKI OBMOČJI IN NOTRANJOSTJO SLOVENIJE

Analiza se nanaša na vrednotenje doseganja cilja ohranjanja poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij.

Obmejna problemska območja (OPO) se zaradi različnih značilnosti in razlogov soočajo z razvojnim zaostajanjem na več področjih, zaradi česar se vanje usmerjajo dodatni razvojni ukrepi. OPO predstavljajo obmejne občine in občine, ki neposredno mejijo na obmejne občine. Podrobnejša merila za določitev območij opredeljujeta Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2, 2011) in Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij (Uredba ..., 2011). Obmejne občine so občine, v katerih več kakor 50 % prebivalcev živi v desetkilometrskem obmejnem pasu ter ki imajo primanjkljaj delovnih mest in podpovprečno gostoto poselitve. Pri občinah, ki neposredno mejijo na obmejne občine, se kot merilo za vključitev v obmejna problemska območja upošteva več kot 45-minutna povprečna oddaljenost od najbližjega priključka avtoceste ali hitre ceste oziroma visok delež površine, vključene v območje Nature 2000. Med obmejna problemska območja se uvrščajo tudi občine, ki imajo koeficient razvitosti občin po zakonu, ki ureja financiranje občin, manjši od 0,90, če mejijo na obmejne občine ali občine, ki neposredno mejijo na obmejne občine.

Po zadnji spremembi Uredbe iz avgusta 2022 (Uredba ..., 2022) obsegajo obmejna problemska območja 86 občin s skupnim obsegom 48,0 % površine Slovenije in 21,7 % prebivalstva. Obmejna problemska območja vključujejo pomemben del zahodne Slovenije (Posočje, večino hribovitega območja dinarsko-kraške pregrade), Zgornje Pokolpje, Kočevsko, Belo krajino, Zgornjo Savinjsko dolino, večino Koroške, Goričko, del Spodnjega Podravja, Haloze in Posotelje.

Za oceno razvojne vitalnosti obmejnih problemskih območij smo analizirali stanje *gibanja števila prebivalcev, gostoto poselitve, indeks staranja in indeks delovne migracije*. Pri interpretaciji je treba upoštevati dejstvo, da so, z izjemo indeksa staranja, vsi drugi kazalniki posredno ali neposredno uporabljeni že za določitev OPO. Že zaradi tega se vrednosti teh kazalnikov morajo razlikovati od slovenskega povprečja. V analizi obmejna problemska območja primerjamo s Slovenijo in preostalimi občinami, ki jih imenujemo »notranjost Slovenije«, čeprav to ni povsem točno, saj OPO ne zajemajo vseh obmejnih občin in segajo precej različno v notranjost.

Preglednica 26: Primerjava izbranih kazalnikov za obmejna problemska območja, notranjost Slovenije in Slovenijo

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018–2023*
Število prebivalcev (v 1000)							
OPO	454	454	455	462	462	460	+1,4 %
Notranjost Slovenije	1.613	1.627	1.641	1.647	1.646	1.657	+2,7 %
Slovenija	2.067	2.081	2.096	2.109	2.107	2.117	+2,4 %
Gostota poselitve (preb./km²)							
OPO	46,7	46,7	46,8	47,5	47,5	47,3	+1,4 %
Notranjost Slovenije	153	154	155	156	156	157	+2,7 %
Slovenija	102	103	103	104	104	104	+2,4 %
Indeks staranja							
OPO	142	146	149	152	156	160	+12,4 %
Notranjost Slovenije	126	128	130	133	136	138	+10,1 %
Slovenija	129	132	134	137	140	143	+10,6 %
Indeks delovne migracije							
OPO	69,7	69,7	68,5	68,8	69,5	-	-0,3 %
Notranjost Slovenije	108,8	108,9	109,9	110,3	110,2	-	+1,3 %
Slovenija	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	0,0 %

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023.

Opomba: * – Do razlik pri izračunu prihaja zaradi zaokroževanja števil; pri kazalniku indeks delovne migracije se obdobje preučevanja nanaša na obdobje 2018–2022.

Že primerjava deleža površja Slovenije, ki ga obsegajo OPO, in deleža prebivalstva, ki živi na tem območju, daje informacijo, da so te občine podpovprečno goste poseljene. Gostota poselitve je tako več kot pol manjša od povprečja Slovenije in trikrat manjša od notranjosti Slovenije. V proučevanem obdobju je tako v notranjosti Slovenije kot na OPO število prebivalcev naraslo, pri čemer je bil porast nekoliko bolj izrazit v notranjosti (za 1,3 odstotne točke). Razkorak pa ni tako izrazit, kot je bil v obdobju 2008–2019, ko je v OPO število prebivalcev celo upadlo (Pečar, 2020). Indeks staranja se v celotni Sloveniji razmeroma enakomerno povečuje in razlika v stopnji rasti med obmejnimi območji in notranjostjo znaša 2,3 odstotne točke. Je pa indeks staranja v OPO za okoli 16 % višji od indeksa notranjosti Slovenije. Pričakovana precejšnja razlika je tudi pri indeksu delovne migracije, ki je kar okoli 37 % nižji od notranjosti Slovenije in 21 % nižji od povprečja Slovenije. V proučevanem obdobju je indeks na OPO celo rahlo upadel (0,3 odstotne točke), medtem ko je v notranjosti Slovenije za 1,3 odstotne točke narasel. Kljub temu, da se razkorak med OPO in preostalo Slovenijo še vedno povečuje, je to precej manj izrazito, kot je bilo v preteklem proučevanem obdobju.

- Število prebivalcev, ki živijo v OPO, se je med letoma 2018 in 2023 povečalo, a rast je bila nižja kot v notranjosti Slovenije in v celotni Sloveniji.
- Posledično se je nekoliko povišala tudi gostota poselitve v OPO.
- Indeks staranja se je povišal, v OPO nekoliko bolj izrazito.
- Indeks delovne migracije se je v OPO nekoliko znižal, a trend ni bil tako izrazit kot v preteklosti.
- Razkorak med OPO in notranjostjo Slovenije se je med letoma 2018 in 2023 nekoliko povišal, a manj izrazito kot v letih pred 2018.

4.4. ČETRTI SPLOŠNI CILJ REGIONALNE POLITIKE: URESNIČEVANJE RAZVOJNIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Število potrjenih projektov evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS) s slovenskimi projektnimi partnerji je izbrano kot vodilni kazalnik za spremljanje četrtega splošnega cilja regionalne politike (Cilji ..., 2019).

Kazalnik dopolnjuje prve tri splošne cilje z dimenzijo mednarodnega razvojnega povezovanja in sodelovanja. Zaradi podatkovnih omejitev se kazalnik nanaša le na evropsko teritorialno sodelovanje v okviru evropske kohezijske politike (Cilji ..., 2019).

Glede na število projektov, izvedenih v programskem obdobju 2014–2020, ali tistih, ki se izvajajo na začetku novega programskega obdobja 2021–2027, so med statističnimi regijami velike razlike. V obeh obdobjih je bila najbolj uspešna Osrednjeslovenska statistična regija. V programskem obdobju 2014–2020 je izvajala 306 projektov ETS, na začetku novega programskega obdobja 2021–2027 pa ima registriranih že 60 projektov ETS. Sledi ji Podravska statistična regija z bistveno nižjim številom projektov: 144 oziroma 18. Najmanj uspešni sta bili Posavska in Zasavska statistična regija, saj sta v programskem obdobju 2014–2020 imeli le štiri oziroma šest projektov, v novem programskem obdobju pa še nimata registriranih projektov ETS. V aktualnem programskem obdobju glede na zbrane podatke nima nobenega projekta še Koroška statistična regija.

Preglednica 27: Število potrjenih projektov evropskega teritorialnega sodelovanja s slovenskimi projektnimi partnerji

STATISTIČNA REGIJA	ŠTEVILO PROJEKTOV		ŠTEVILO PROJEKTOV NA 10.000 PREB.		ŠTEVILO PROJEKTOV NA 10.000 PREB.	
	2014–2020	2021–2027*	2014–2020	2021–2027*	RANG 2014–2020	RANG 2021–2027*
Gorenjska	47	16	2,3	0,8	7	4–5
Goriška	76	16	6,4	1,4	3	2
Jugovzhodna Slovenija	14	2	1,0	0,1	11	9
Koroška	10	0	1,4	0,0	9	/
Obalno-kraška	85	23	7,3	1,9	1	1
Osrednjeslovenska	306	60	5,5	1,1	4	3
Podravska	144	18	4,4	0,5	5	7
Pomurska	77	9	6,7	0,8	2	4–5
Posavska	4	0	0,5	0,0	12	/
Primorsko-notranjska	16	3	3,0	0,6	6	6
Savinjska	43	5	1,7	0,2	8	8
Zasavska	6	0	1,0	0,0	10	/

Vir podatkov: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2023; Statistični urad Republike Slovenije, 2023; lastni preračuni.

Opomba: * – Stanje na dan 22. 8. 2023.

Standardizacija podatkov na 10.000 prebivalcev omogoča popolnoma drugačen pogled na uspešnost statističnih regij pri mednarodnem razvojnem povezovanju in sodelovanju. Najuspešnejša regija je v tem primeru v obeh programskih obdobjih Obalno-kraška statistična regija. V preteklem programskem obdobju je izvajala 7,3 projekta ETS na 10.000 prebivalcev, na začetku aktualnega pa 1,9 projekta na 10.000 prebivalcev. Med najbolj uspešnimi

statističnimi regijami je tudi Goriška statistična regija. V preteklem programskem obdobju je bila s 6,4 projekta na 10.000 prebivalcev uvrščena na tretje mesto med vsemi statističnimi regijami v Slovenji, v aktualnem programskem obdobju pa je na drugem mestu z 1,4 projekta ETS na 10.000 prebivalcev. Med bolj uspešnimi regijami je tudi Osrednjeslovenska statistična regija, ki se je v preteklem programskem obdobju s 5,5 projekta na 10.000 prebivalcev uvrščala v prvo tretjino najuspešnejših statističnih regij v Sloveniji. V aktualnem programskem obdobju se z 1,1 projekta na 10.000 prebivalcev uvršča takoj za Obalno-kraško in Goriško statistično regijo. V programskem obdobju 2014–2020 so bile pri izvajanju projektov ETS najmanj uspešne Posavska in Zasavska statistična regija ter statistična regija Jugovzhodna Slovenija.

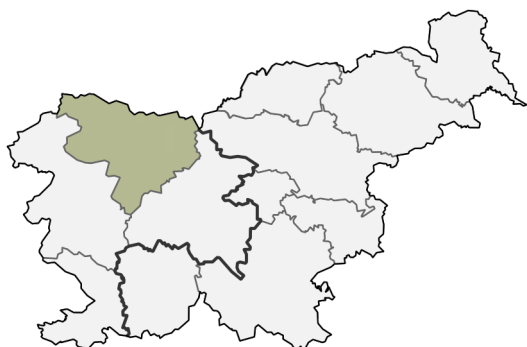
- V programskem obdobju 2014–2020 so bile glede na skupno število projektov ETS najuspešnejše Osrednjeslovenska, Podravska in Obalno-kraška statistična regija.
- Z upoštevanjem standardizacije na 10.000 prebivalcev je bila najuspešnejša Obalno-kraška statistična regija, sledili sta jih Pomurska in Goriška statistična regija.
- Najmanj uspešne statistične regije pri mednarodnem povezovanju so bile v programskem obdobju 2014–2020 Posavska, Zasavska in Koroška statistična regija, z upoštevanjem standardizacije podatkov pa naslednje statistične regije: Posavska, Jugovzhodna Slovenija in Zasavska.
- Dne 22. 8. 2023 v aktualnem programskem obdobju tri statistične regije (Koroška, Posavska, Zasavska) še niso bile vključene v mednarodno razvojno povezovanje in sodelovanje, najuspešneje pa so delovale Obalno-kraška, Goriška in Osrednjeslovenska statistična regija.

5

PREGLED DOSEGANJA CILJEV

REGIONALNE POLITIKE PO STATISTIČNIH REGIJAH

5.1 GORENJSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Zahodna Slovenija

Število prebivalcev: 210.188 (4. mesto)

Površina: 2.137 km² (6. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

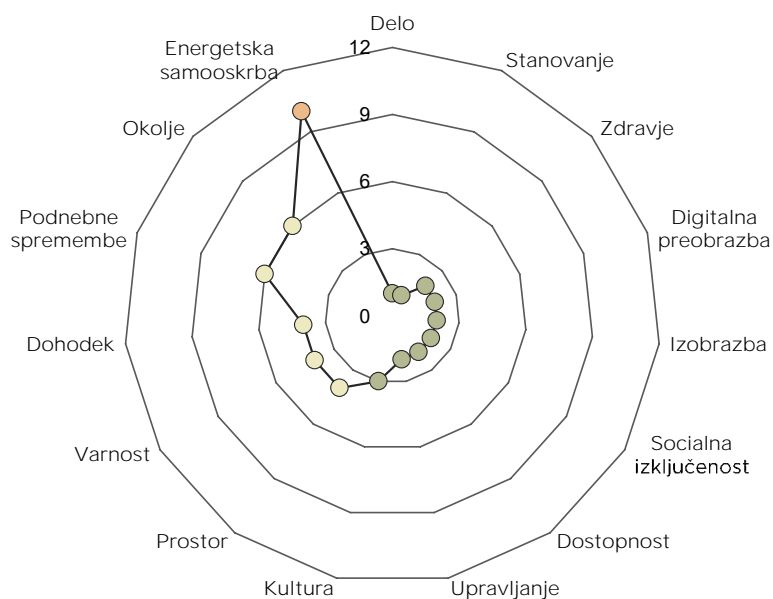
CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 3,4

Vrstni red med regijami: 1. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Gorenjsko statistično regijo kažejo močno nadpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi statističnimi regijami. Kar pri devetih od 15 kazalnikov se regija uvršča med najboljše tri v Sloveniji. Pri dodatnih petih kazalcih je nad povprečjem, le pri enem področju je med najslabšimi tremi v Sloveniji. Povprečni rang znaša 3,4 in je najboljši med vsemi regijami. Približa se ji le Osrednjeslovenska statistična regija s povprečnim rangom 4,4.

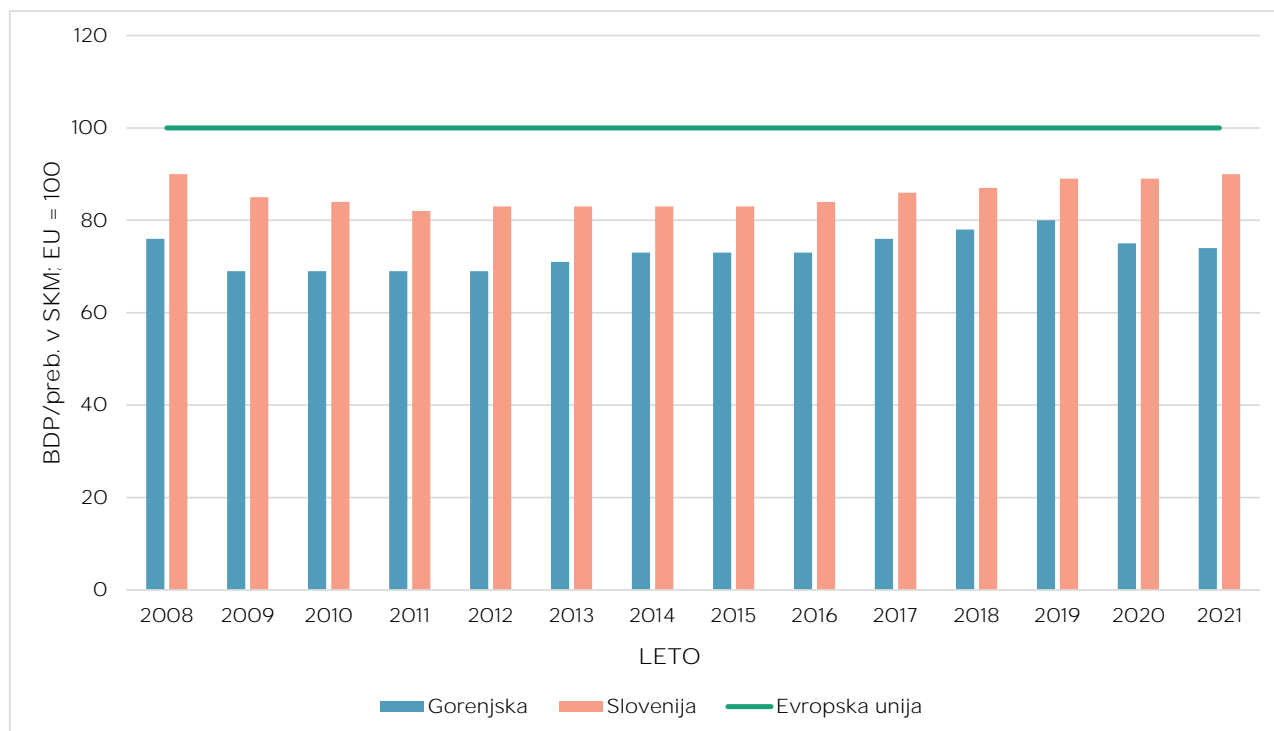
Še posebej dobro stanje izkazuje pri *stopnji delovne aktivnosti* (področje *delo*), ki je najvišja v Sloveniji, in *stopnji stanovanjske prikrajšanosti* (področje *stanovanje*), ki je najnižja v državi. Pri kar šestih kazalnikih se regija uvršča na drugo mesto med slovenskimi statističnimi regijami. To velja za področja *digitalne preobrazbe*, *izobrazbe*, *socialne izključenosti*, *dostopnosti* in *upravljanja*. Pri kar štirih od teh šestih področij zaostaja le za Osrednjeslovensko statistično regijo. Na področju *kulture* se regija uvršča na tretje mesto, na področju *prostora*, *varnosti* in *dohodka* pa na četrto mesto. Najslabše je uvrščena pri dveh okoljskih kazalnikih, kjer zaseda šesto mesto, in na področju *energetske samooskrbe*, kjer zaseda deseto mesto (pred Obalno-kraško in Osrednjeslovensko statistično regijo).

Slika 21: Kakovost življenja v Gorenjski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Leta 2008 je Gorenjska statistična regija dosegala 76 % povprečne razvitosti Evropske unije. V letu 2009 je stopnja razvitosti v primerjavi z Evropsko unijo zaradi gospodarske krize nazadovala za sedem odstotnih točk. Po letu 2013 je povprečje Evropske unije zasledovala hitreje kot Slovenija. Okrevanje na predkrizni razvojni položaj je potekalo do leta 2017, ko je regija ponovno dosegla 76 % razvitosti Evropske unije.

Slika 22: BDP na prebivalca v SKM v Gorenjski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

Gorenjska statistična regija je leta 2021 dosegla 74 % povprečne razvitosti Evropske unije. Vrednosti BDP/preb. v Evropski uniji se je najbolj približala leta 2019, ko je dosegla 80 % povprečja. Leta 2020 se je vrednost kazalnika znižala za pet odstotnih točk, v letu 2021 pa je bilo zabeleženo nazadovanje še za eno odstotno točko. Gorenjska statistična regija se uvršča med tiste statistične regije v Sloveniji, v katerih je gospodarski razvoj po letu 2020 (epidemija covid-19) začel zaostajati za razvojem v Evropski uniji.

Gorenjska statistična regija meji na naslednje regije na ravni NUTS 3: italijansko regijo Videm ter avstrijski regiji Celovec - Beljak in Spodnja Koroška. Vse tri so glede na vrednosti kazalnika bolj razvite od Gorenjske statistične regije. Regiji Videm in Celovec - Beljak sta bili leta 2020 z indeksoma 101 in 126 nad povprečjem Evropske unije. Spodnja Koroška je leta 2020 dosegla 94 % povprečja Evropske unije, kar je 19 odstotnih točk več kot Gorenjska statistična regija istega leta. Glede na razvojne trende med letoma 2018 in 2020 sta si Gorenjska statistična regija in Spodnja Koroška podobni, saj sta obe povečali zaostanek za povprečjem Evropske unije. Regiji Celovec - Beljak in Videm sta v analiziranem obdobju ohranjali razvojni položaj glede na povprečje Evropske unije.

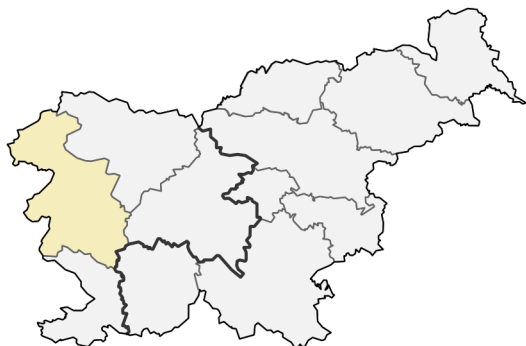
CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK V SLOVENIJI

Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji Gorenjska statistična regija ni bila izpostavljena.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Gorenjska statistična regija je v programskem obdobju 2014–2020 sodelovala pri 47 projektih evropskega teritorialnega sodelovanja. V aktualnem programskem obdobju 2021–2027 je zabeležila že 16 potrjenih prijav. Glede na število projektov na 10.000 prebivalcev se je v preteklem programskem obdobju uvrščala na sredino statističnih regij (rang 7), v aktualnem programskem obdobju pa se uvršča na rang 4–5. Kot obmejna regija ima dobre potencialne za sodelovanje z regijami v sosednjih Italiji in Avstriji.

5.2 GORIŠKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Zahodna Slovenija

Število prebivalcev: 118.436 (7. mesto)

Površina: 2.325 km² (3. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

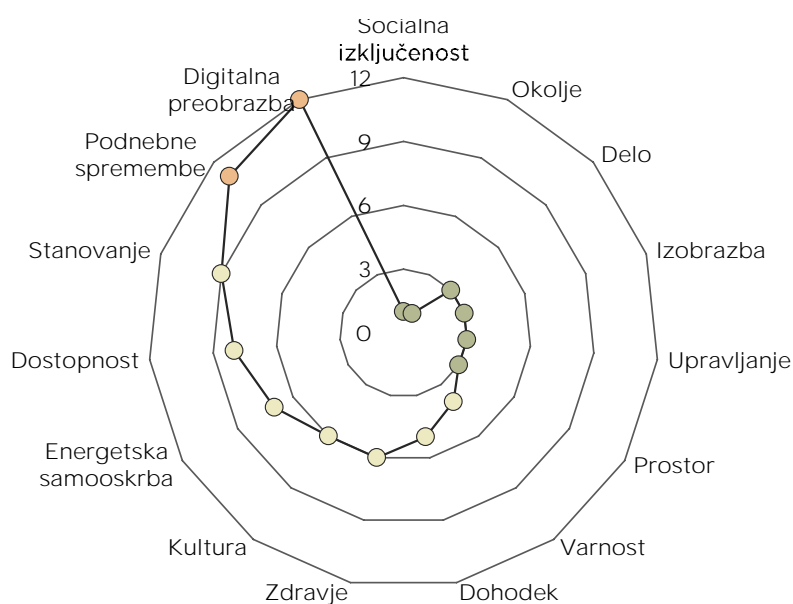
CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 5,5

Vrstni red med regijami: 4. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Goriško statistično regijo kažejo nekoliko nadpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Pri šestih kazalnikih se regija uvršča med najboljše tri, le pri dveh pa med najslabše tri regije. Skupaj to prinaša povprečni rang 5,5 oziroma četrto mesto, ki si ga deli s Primorsko-notranjsko statistično regijo.

Slika 23: Kakovost življenja v Goriški statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

Med vsemi statističnimi regijami je Goriška najboljša na področjih *socialne izključenosti* in *okolja*. *Stopnja tveganja socialne izključenosti* je namreč najnižja in močno pod slovenskim povprečjem, najnižji pa je tudi *ekološki odtis*. Med prve tri regije se uvršča še na področjih *dela*, *izobrazbe*, *upravljanja* in *prostora*. V zgornjo polovico regij pa se uvršča še pri *varnosti*, *dohodku*, *zdravju* in *kulturi*. Pri preostalih petih kazalnikih se uvršča v drugo polovico, pri čemer le dva izraziteje negativno izstopata. *Izpusti toplogrednih plinov* so precej nad slovenskim povprečjem in so višji le v Savinjski statistični regiji. Zelo izrazito negativno pa regija izstopa pri *dostopnosti širokopasovne internetne povezave*, kjer je daleč pod slovenskim povprečjem. V Goriški statistični regiji ta delež namreč znaša 60 %, medtem ko je povprečje za Slovenijo 82 %, v Posavski regiji, ki je druga najslabša, pa 71 %.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

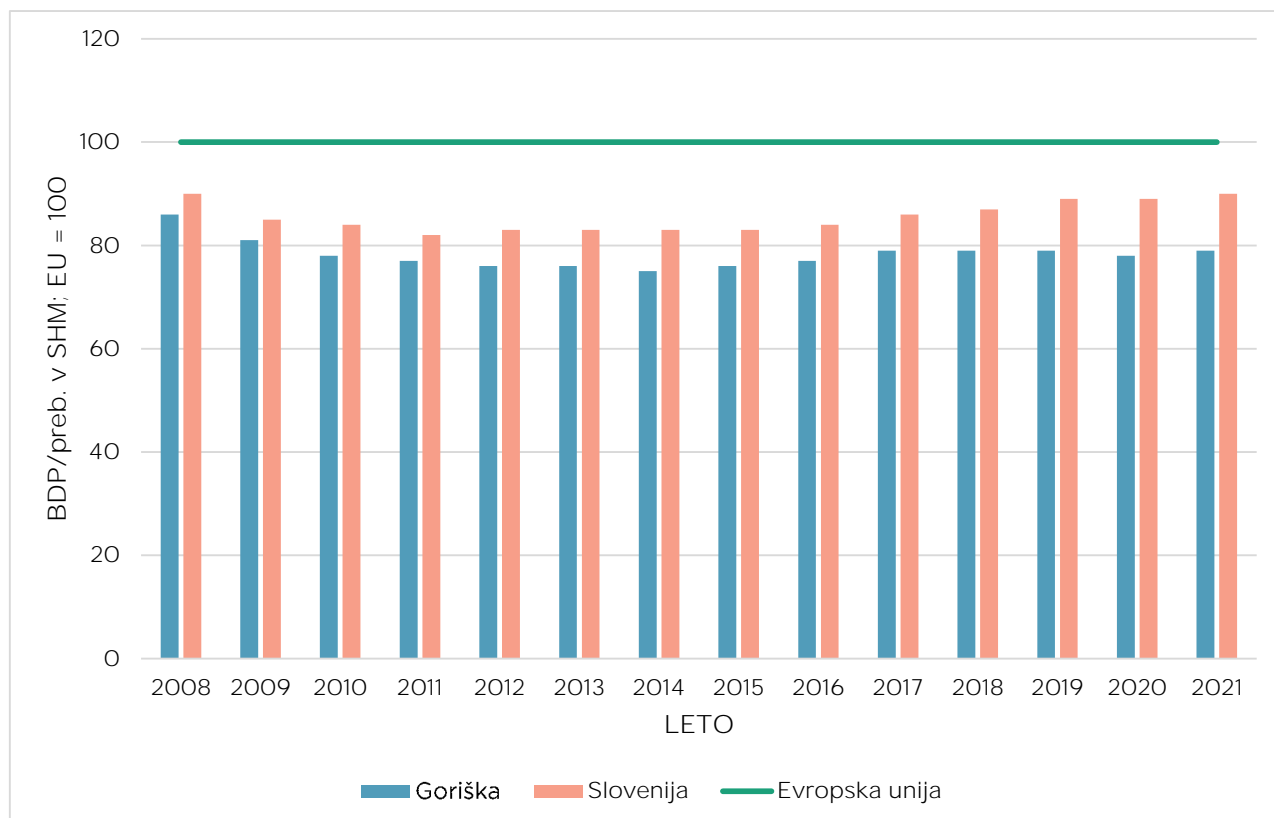
Leta 2008 je Goriška statistična regija dosegala 86 % povprečne razvitosti Evropske unije. Po tem letu se je začelo nazadovanje za razvojnimi trendi v Evropski uniji. Najnižjo vrednost kazalnika je regija dosegla leta 2014, ko je dosegala 75 % vrednosti BDP/preb. v Evropski uniji. V šestih letih se je relativni položaj Goriške statistične regije znižal za enajst odstotnih točk. Nekoliko hitrejši razvoj regije je bil zabeležen od leta 2015 dalje. Leta 2017 je

dosegla 79 % povprečne razvitosti Evropske unije. Od tega leta dalje delež stagnira, kar pomeni, da se je proces konvergence v regiji ustavil.

Goriška statistična regija je leta 2021 dosegala 79 % povprečne razvitosti Evropske unije. Med letoma 2018 in 2021 je ohranjala takšno razmerje do povprečja Evropske unije, izjema je bilo leto 2020, ko se je vrednost kazalnika znižala za eno odstotno točko. Regija po letu 2018 zaostaja za rastjo BDP/preb. v Sloveniji, tako da se razkorak do državnega povprečja postopoma povečuje.

Slika 24: BDP na prebivalca v SKM v Goriški statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

Goriška statistična regija meji na italijanski regiji na ravni NUTS 3 Videm in Gorica. Obe regiji sta bolj razviti kot Goriška statistična regija. Videm po razvitosti nekoliko presega povprečje Evropske unije, leta 2020 za eno odstotno točko, a v zadnjih letih tako kot Goriška statistična regija izkazuje ohranjanje razmerja do povprečne razvitosti Evropske unije. Regija Gorica ne dosega povprečja Evropske unije in se je v letu 2020 soočila z večjim razvojnem nazadovanjem (vrednost kazalnika se je v primerjavi z letom 2019 zmanjšala za sedem odstotnih točk), vseeno pa je vrednost kazalnika v letu 2020 za devet odstotnih točk presegala Goriško statistično regijo.

CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji Goriška statistična regija ni bila izpostavljena.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Goriška statistična regija se glede mednarodnega medregionalnega povezovanja in sodelovanja uvršča med najuspešnejše statistične regije v Sloveniji. V programskem obdobju 2014–2020 je sodelovala v 76 projektih evropskega teritorialnega sodelovanja, v aktualnem programskem obdobju pa sodeluje že v 16 projektih. S takšnim številom projektov se pri standardizaciji kazalnika na 10.000 prebivalcev uvršča na tretje in drugo mesto med statističnimi regijami v Sloveniji. Kot obmejna regija dobro izkorišča zgodovinsko povezanost s čezmejnimi regijami in razvojnimi partnerji.

5.3 STATISTIČNA REGIJA JUGOVZHODNA SLOVENIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 147.088 (5. mesto)

Površina: 2.676 km² (1. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 7,0

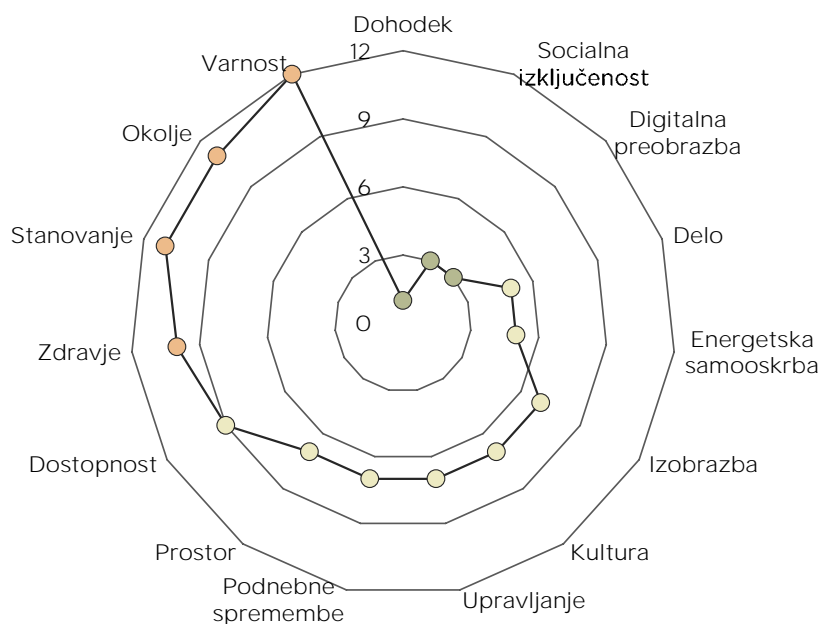
Vrstni red med regijami: 7. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za statistično regijo Jugovzhodna Slovenija kažejo podpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Pri petih kazalnikih se regija uvršča v zgornjo polovico, pri desetih pa v spodnjo. Med najboljše tri spada na treh področjih, med najslabše tri pa na štirih področjih. S povprečnim rangom 7,0 se regija uvršča na sedmo mesto.

Razpoložljivi dohodek na prebivalca je v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija najvišji med vsemi regijami, vendar razlike niso zelo velike. Visoka je tudi *dostopnost širokopasovnega interneta*, ki je boljša le v Osrednjeslovenski in Gorenjski statistični regiji. V regiji je tudi nizka *stopnja tveganja socialne izključenosti*, kjer se regija prav tako uvršča na tretje mesto. V zgornjo polovico regij spada na področjih *dela in energetske samooskrbe*, okoli povprečja pa pri *izobrazbi, kulturi, upravljanju, podnebnih spremembah in prostoru*. *Dostopnost* v regiji je slaba (deveto mesto), še slabše pa je stanje na področjih *zdravja, stanovanj, okolja in varnosti*, kjer spada regija med najslabše tri.

Najslabše je stanja prav na področju *varnosti*, saj je *delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem*, najvišji med vsemi regijami in precej nad slovenskim povprečjem.

Slika 25: Kakovost življenja v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija

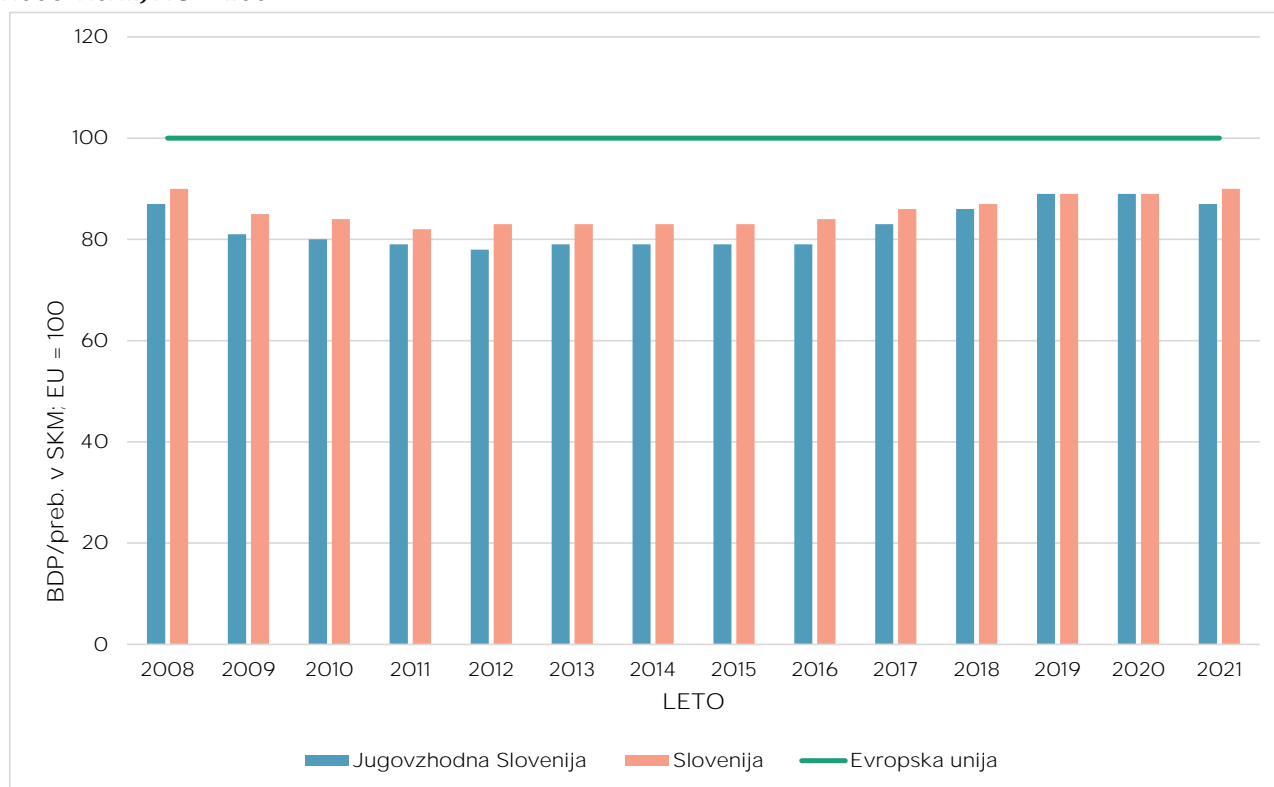
Vir: lastni izračuni.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Leta 2008 je statistična regija Jugovzhodna Slovenija dosegala 87 % povprečne razvitosti Evropske unije. Že naslednje leto se je začel trend zaostajanja za gospodarskim razvojem v Evropski uniji. Med letoma 2011 in 2016 je njen relativni razvojni položaj stagniral na 79 % povprečja BDP/preb. Evropske unije. V letu 2017 se je začelo prehitevanje povprečnega razvoja v Evropski uniji, tako da je leta 2019 in 2020 dosegala 89 % povprečne razvitosti Evropske unije. Leta 2021 je zabeležen upad za dve odstotni točki na 87 % razvitosti, a je še vedno na ravni kazalnika v letu 2008.

Regija meji na tri hrvaške regije na ravni NUTS 3: Primorsko-goransko, Karlovško in Zagrebško županijo. Vse tri so slabše razvite od statistične regije Jugovzhodna Slovenija. Statistična regija Jugovzhodna Slovenija je leta 2020 dosegala 89 % povprečja razvitosti Evropske unije, Karlovška županija 46 %, Zagrebška 55 % in Primorsko-goranska 70 % povprečne razvitosti Evropske unije. So se pa regije razlikovale v hitrosti približevanja povprečni razvitosti Evropske unije. Med letoma 2018 in 2020 je Primorsko-goranska županija povečala zaostanek za povprečjem Evropske unije za osem odstotnih točk. Najhitreje se je razvijala Zagrebška županija, povprečju Evropske unije se je namreč približala za štiri odstotne točke. Karlovška županija je podobno kot statistična regija Jugovzhodna Slovenija v obravnavanem obdobju ohranjala razvojni položaj.

Slika 26: BDP na prebivalca v SKM v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

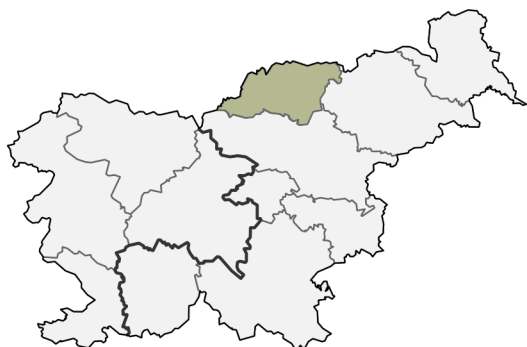
CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Statistična regija Jugovzhodna Slovenija je omenjena pri medregionalni analizi kazalnika *neto razpoložljivi dohodek na prebivalca*. V letih 2019, 2020 in 2022 je bila glede na vrednosti kazalnika uvrščena na najvišje mesto: prebivalci v statistični regiji so imeli v teh letih v povprečju najvišji neto razpoložljivi prihodek. Glede te značilnosti lahko ocenimo, da je blagostanje prebivalstva v regiji kljub slabšim uvrstitvam na drugih področjih kakovosti življenja (*varnost, okolje, stanovanja, prostor, zdravje*) relativno visoko. K temu delno prispeva naraščanje gospodarske moči regije v zadnjih letih, saj se je po ravneh kazalnika BDP/preb. izenačila s stanjem v Sloveniji in se od leta 2019 dalje uvršča na drugo mesto med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Statistična regija se glede mednarodnega medregionalnega povezovanja in sodelovanja uvršča med najslabše statistične regije v Sloveniji. V programskem obdobju 2014–2020 je sodelovala pri 14 projektih evropskega teritorialnega sodelovanja, s čimer se je ob standardizaciji kazalnika uvrstila na predzadnje mesto med vsemi statističnimi regijami. V novem programskem obdobju 2021–2027 zaenkrat sodeluje le pri dveh projektih, kar jo uvršča na zadnje mesto med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji, ki so v novem programskem obdobju že sklenile vsaj en projekt evropskega teritorialnega sodelovanja. Kot regija, ki meji na tri hrvaške regije na ravni NUTS 3, ima relativno dobre potenciale za izboljšanje izkoriščanja priložnosti čezmejnega sodelovanja.

5.4 KOROŠKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 70.718 (10. mesto)

Površina: 1.041 km² (10. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

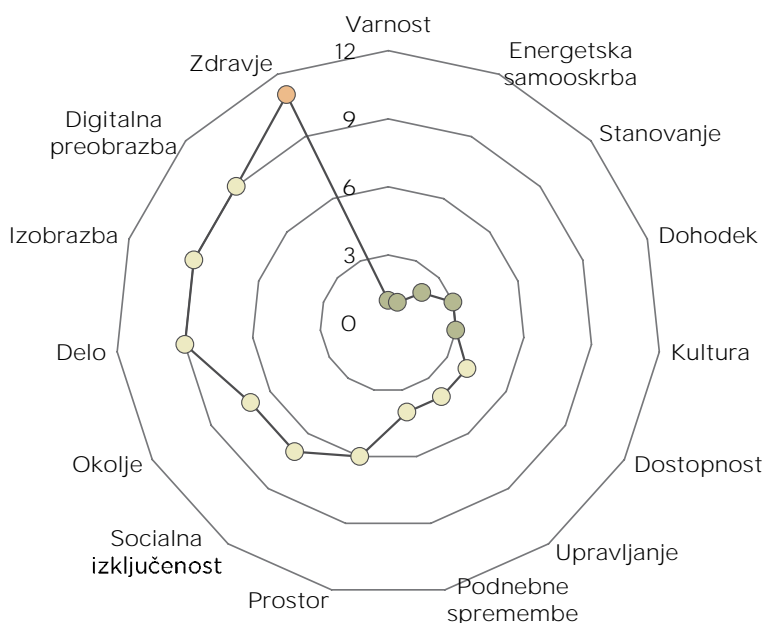
CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 5,3

Vrstni red med regijami: 3. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Koroško statistično regijo kažejo nadpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Pri petih kazalnikih se regija uvršča med najboljše tri, pri dodatnih treh pa na četrto mesto. Med najslabše tri je uvrščena le na enem področju. Povprečni rang regije je 5,3 in je tretji najboljši med vsemi regijami ter najboljši v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija.

Slika 27: Kakovost življenja v Koroški statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

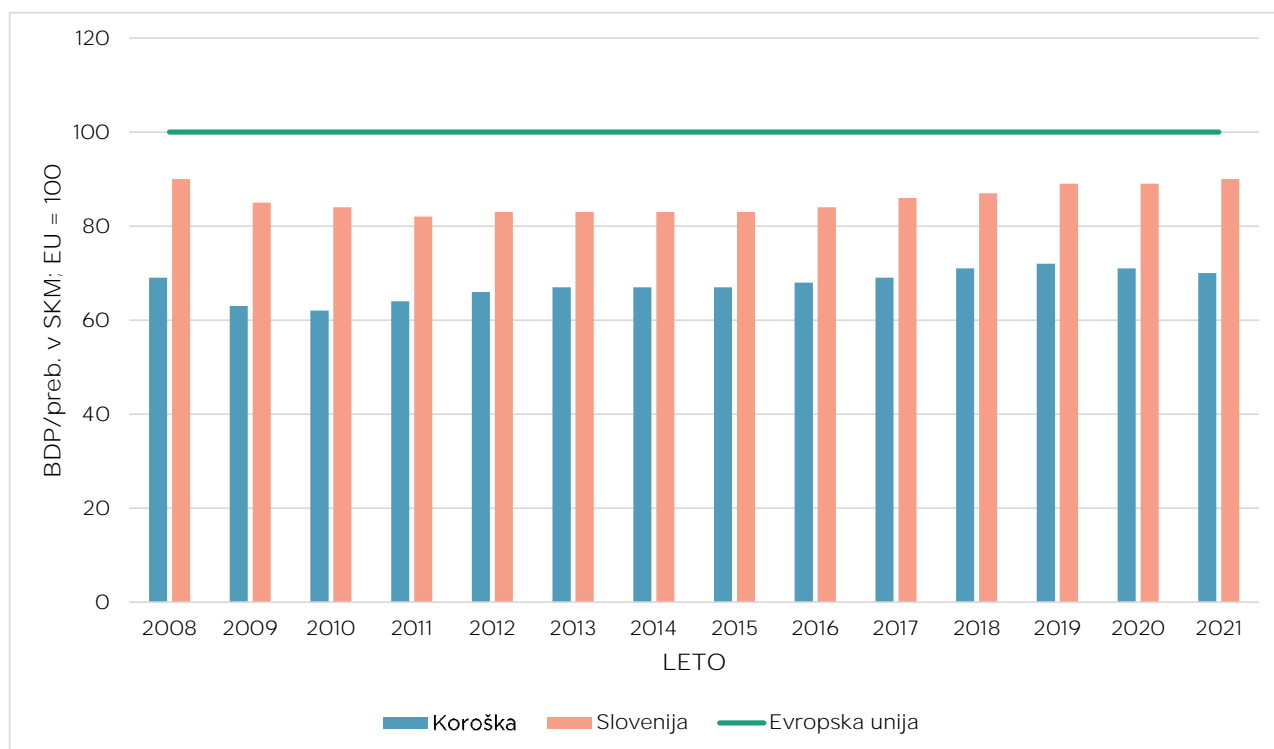
V Koroški statistični regiji je najmanjši *delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom* (področje *varnost*), med vsemi regijami. Prav tako je bilo v tej regiji izplačanih največ *nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca*. Med prve tri se regija uvršča še na področjih *stanovanj, dohodka in kulture*. Na četrto mesto pa pri *dostopnosti, upravljanju in podnebnih spremembah*. Blizu srednjih vrednosti (šesto in sedmo mesto) je na področjih *prostora, socialne izključenosti in okolja*, na devetem mestu pa pri *delu, izobrazbi in digitalni preobrazbi*. Najslabše stanje izkazuje pri *pričakovanih letih zdravega življenja ob rojstvu*, kjer je precej pod slovenskim povprečjem in boljša le od Zasavske statistične regije.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Leta 2008 je Koroška statistična regija dosegala 69 % povprečne razvitosti Evropske unije. Zaradi gospodarske krize v poznejših letih je razvoj Koroške statistične regije glede na povprečni razvoj Evropske unije zaostajal. Dno je bilo doseženo leta 2011. Od tega leta dalje je bil razvoj Koroške statistične regije nekoliko hitrejši od povprečnega razvoja Evropske unije, tako da je leta 2019 dosegla 72 % povprečnega BDP/preb. v Evropski uniji. V letih 2020 in 2021 se je razvojno stanje spet nekoliko poslabšalo, zato je začela regija ponovno beležiti nižje stopnje rasti kot Evropska unija in Slovenija.

Koroška statistična regija meji na avstrijski regiji na ravni NUTS 3 Spodnja Koroška ter Zahodna in Južna Štajerska. Obe sosednji avstrijski regiji sta glede na indeks BDP/preb. bolj razviti kot Koroška statistična regija. Spodnja Koroška je leta 2020 dosegla 94 % povprečne razvitosti Evropske unije in je tako Koroško presegala za 23 indeksnih točk, a je razvojni položaj v primerjavi z letom 2018 poslabšala za štiri odstotne točke. Regija Zahodna in Južna Štajerska je leta 2020 presegala razvitost Koroške statistične regije za 17 indeksnih točk, obe regiji pa se po letu 2018 nista približevali povprečni razvitosti Evropske unije.

Slika 28: BDP na prebivalca v SKM v Koroški statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

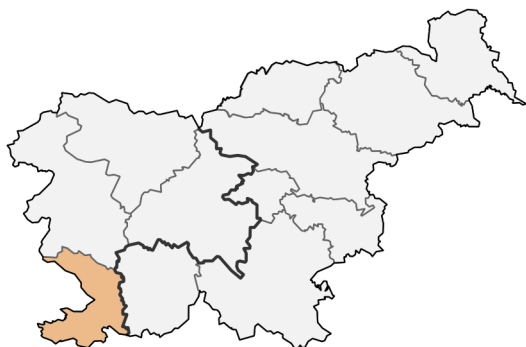
CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Koroška statistična regija je omenjena pri medregionalni analizi kazalnika *neto razpoložljivi dohodek na prebivalca*. V letu 2018 je bila glede na vrednosti kazalnika uvrščena na najvišje mesto. Najvišje mesto je dosegla tudi pri izračunu povprečja v vrednosti kazalnika za obdobje 2018–2022. Glede te značilnosti lahko ocenimo, da je blagostanje prebivalstva v regiji kljub nekoliko slabšim uvrstitvam na nekaterih drugih področjih kakovosti življenja (*zdravje, digitalna preobrazba, izobrazba in delo*) relativno visoko. K temu delno prispeva zaposlovanje prebivalcev v zaposlitvenih središčih v sosednji Avstriji.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Koroška statistična regija pri evropskem teritorialnem sodelovanju ni zelo aktivna. V programskem obdobju 2014–2020 je sodelovala pri 14 projektih oziroma je izvajala en projekt na 10.000 prebivalcev. S takšnimi vrednostmi se je uvrstila na začetek zadnje tretjine statističnih regij v Sloveniji. V aktualnem programskem obdobju 2021–2027 še ni zabeležila potrjenega projekta evropskega teritorialnega sodelovanja. Kot obmejna regija ima določene potenciale za večjo aktivnost na področju mednarodnega medregionalnega povezovanja in sodelovanja.

5.5 OBALNO-KRAŠKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Zahodna Slovenija

Število prebivalcev: 119.056 (6. mesto)

Površina: 1.043 km² (9. mesto)

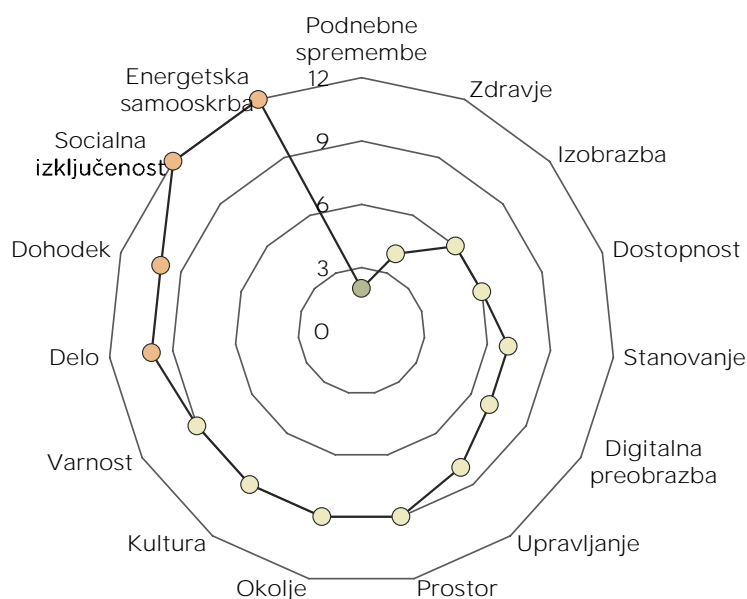
(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 8,0

Vrstni red med regijami: 11. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Obalno-kraško statistično regijo kažejo močno podpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Kar pri enajstih kazalnikih se uvršča v spodnjo polovico regij, med temi pri štirih med najslabše tri regije. Le pri enem kazalniku pa je med najboljšimi tremi. S povprečnim rangom 8,0 zaseda enajsto mesto med vsemi statističnimi regijami (le pred Posavsko) in je daleč najslabša znotraj kohezijske regije Zahodna Slovenija.

Slika 29: Kakovost življenja v Obalno-kraški statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

Obalno-kraška statistična regija pozitivno izstopa le na področju *podnebnih sprememb*, izpusti toplogrednih plinov v regiji so namreč drugi najmanjši (za Pomursko). Nad povprečjem pa je še na področjih *zdravja*, *izobrazbe* in *dostopnosti*. Pri vseh preostalih kazalnikih se uvršča v spodnjo polovico regij. Med vsemi slovenskimi regijami izkazuje najslabše stanje na področjih *socialne izključenosti* in *energetske samooskrbe*. *Tveganje socialne izključenosti* v regiji je daleč najvišje med vsemi regijami in je doživelo neobičajno velik porast v zadnjem letu. Tudi *višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada* je precej nižja od slovenskega povprečja. Med najslabše tri pa se regija uvršča še na področjih *dela* in *dohodka*.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

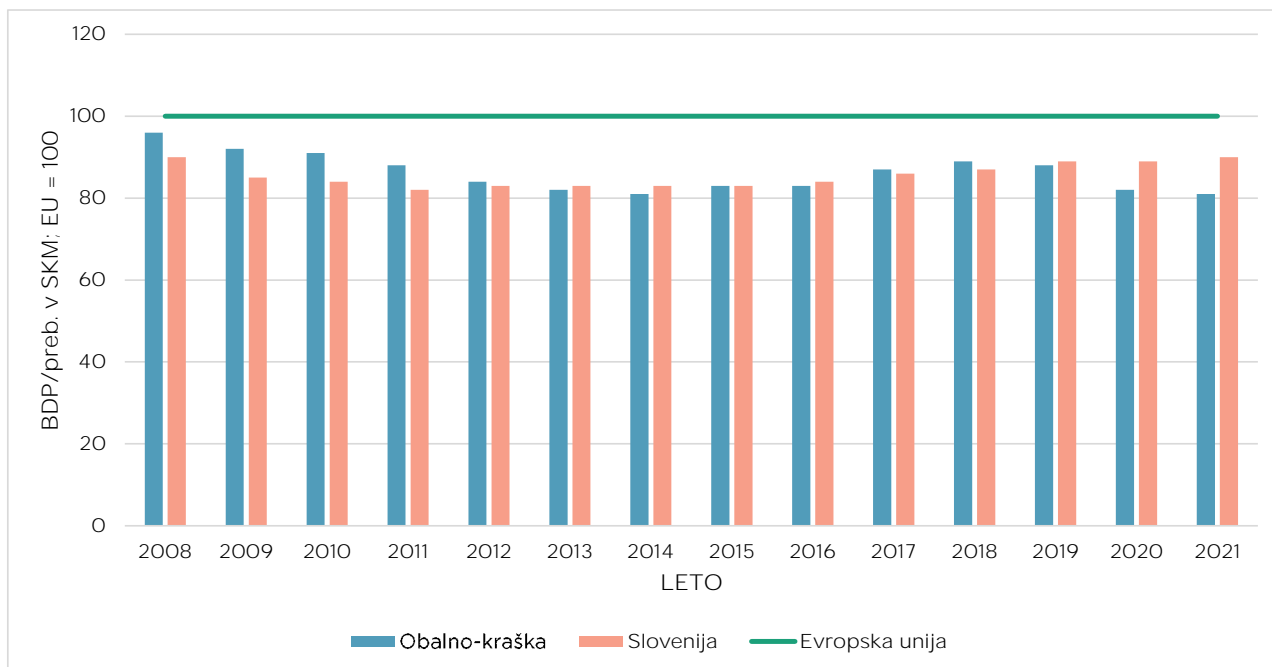
Obalno-kraška statistična regija je leta 2008 dosegala 96 % povprečne stopnje razvitosti Evropske unije. V času gospodarske krize 2009–2013 je regija izgubila svoj razvojni zagon in zaostala tako za povprečjem Evropske unije kot tudi za slovenskim povprečjem. Statistična regija še ni okrevala na razvojne ravni iz leta 2008. Leta 2018 je dosegla 89 % povprečnega BDP/preb. v Evropski uniji, nato pa je v času gospodarskih omejitev zaradi epidemije covid-19 ponovno razvojno zaostajala. Leta 2021 je dosegala le še 81 % evropskega povprečja. Obalno-kraška statistična regija se uvršča med tiste statistične regije v Sloveniji, v katerih je gospodarski razvoj po letu 2020 začel zaostajati za razvojem v Evropski uniji in razvojem v Sloveniji.

Obalno-kraška statistična regija meji na hrvaško regijo na ravni NUTS 3 Istrska županija in italijansko regijo na ravni NUTS 3 Trst. Istrska županija je glede na podatke o BDP/preb. manj razvita kot Obalno-kraška statistična regija. Zaradi razvojnih izzivov, s katerimi se je v času gospodarske krize srečevala Obalno-kraška statistična regija, sta se indeksa, ki prikazujeta stopnjo doseganja razvoja v Evropski uniji, leta 2016 približala na tri indeksne točke. Istrska županija je bila prav tako zelo razvojno omejena zaradi epidemije covid-19 v letu 2020. V primerjavi z letom 2019 se je vrednost kazalnika znižala za dvanajst odstotnih točk, kar jo je glede na razvojni položaj vrnilo pred leto 2012. Italijanska regija Trst je bolj razvita od Obalno-kraške statistične regije. Regija presega vrednosti evropskega

BDP/preb. za do 15 %. Obalno-kraška statistična regija je leta 2020 zaostajala za regijo Trst kar za 33 indeksnih točk. Čezmejno območje mesta Trst je torej bistveno bolj razvito kot Obalno-kraška statistična regija, obe regiji pa izkazujeta stagnacijo pri doseganju povprečne razvitosti Evropske unije.

Slika 30: BDP na prebivalca v SKM v Obalno-kraški statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji Obalno-kraška statistična regija ni bila izpostavljena.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJNIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Obalno-kraška regija je glede na število prebivalcev najbolj aktivna pri *izvajanju projektov evropskega teritorialnega sodelovanja* med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. V programskem obdobju 2014–2020 je bila udeležena v 85 projektih oziroma 7,3 projekta na 10.000 prebivalcev. V aktualnem programskem obdobju 2021–2027 je zabeležila že 23 sodelovanj oziroma 1,9 projekta na 10.000 prebivalcev. Zaradi obmorske in obmejne lege tako proti Hrvaški kot tudi Italiji ima zelo dobre predpogoje za aktivno delovanje na mednarodnem medregionalnem povezovanju in sodelovanju.

5.6 OSREDNJESLOVENSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Zahodna Slovenija

Število prebivalcev: 561.407 (1. mesto)

Površina: 2.335 km² (2. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

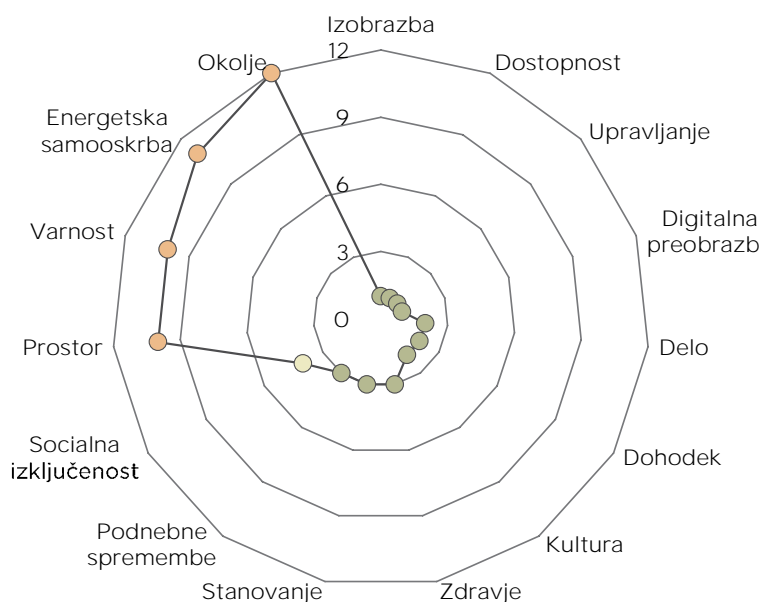
CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 4,4

Vrstni red med regijami: 2. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Osrednjeslovensko statistično regijo kažejo močno nadpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Kar pri desetih od 15 kazalnikov se uvršča med najboljše tri statistične regije v Sloveniji, od tega kar pri štirih zaseda prvo mesto. Hkrati pa se pri štirih kazalnikih uvršča med najslabše tri, kar pomeni, da je povprečni rang (4,4) nekoliko slabši kot pri Gorenjski in se s tem regija uvršča na drugo mesto.

Slika 31: Kakovost življenja v Osrednjeslovenski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

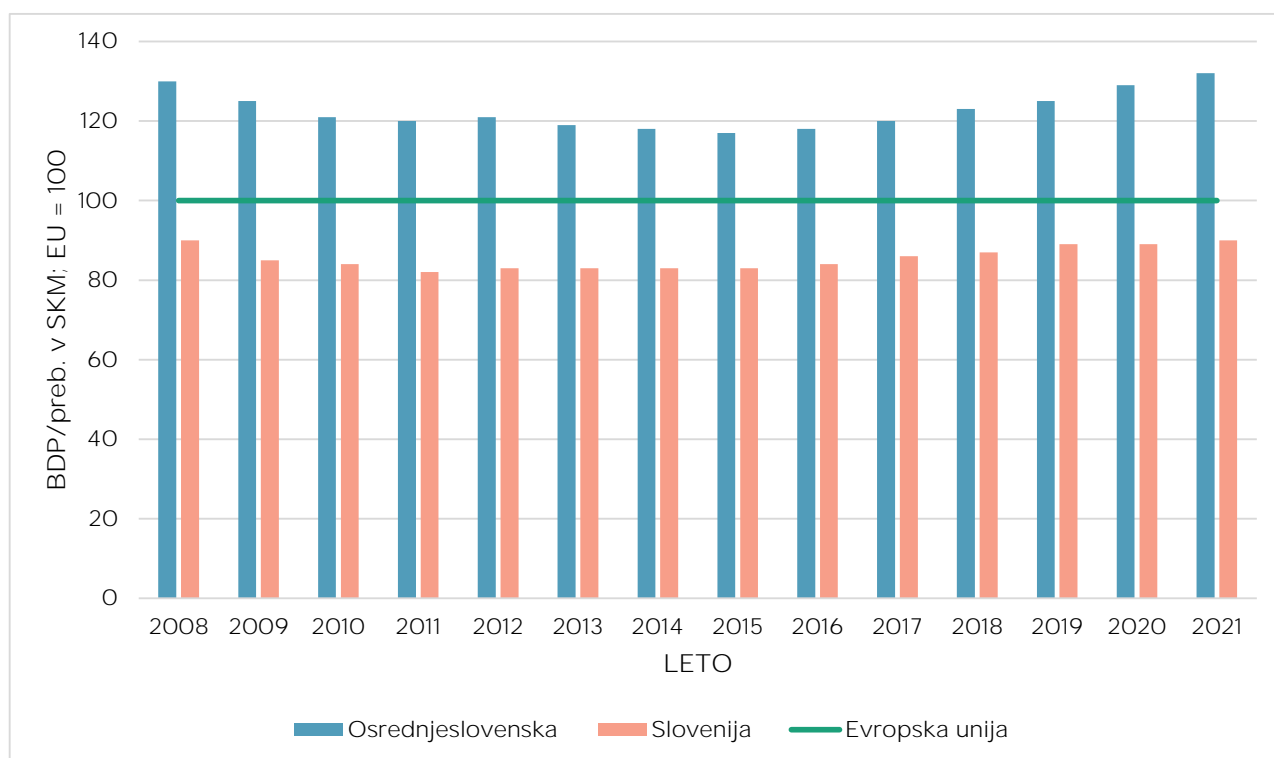
Med vsemi statističnimi regijami se Osrednjeslovenska najboljše odreže na področjih *izobrazbe*, *dostopnosti*, *upravljanja* in *digitalne preobrazbe*. Tudi pri večini drugih socioekonomskih kazalnikov se uvršča med najboljše tri.

Trikrat na drugo mesto (*delo, dohodek in kultura*), trikrat pa na tretje mesto (*zdravje, stanovanje in podnebne spremembe*). Tudi na področju *socialne izključenosti* je boljša od slovenskega povprečja. Zato pa je na zadnjem mestu po vrednosti *ekološkega odtisa (okolje)*, predzadnjem pri *energetski samooskrbi* in na desetem mestu na področju *varnosti in prostora*. Ta štiri področja torej izrazito izstopajo in vplivajo na povprečje vseh kazalnikov.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Osrednjeslovenska statistična regija ni obmejna regija, vseeno pa njen skrajni severni del sodi v desetkilometrski obmejni pas proti Avstriji. Leta 2008 je za 30 % presegala poprečno stopnjo razvitosti Evropske unije, merjene z BDP/preb. Zaradi gospodarske krize 2009–2013 je nato do leta 2015 zaostajala v razvoju za povprečnim razvojem Evropske unije, potem pa se je začela pokrizna rast. Leta 2021 je presegla vrednost kazalnika iz leta 2008 za dve indeksi točki. Leta 2020 je z indeksom 129 presegala razvitost vseh obmejnih regij na ravni NUTS 3 v sosednjih državah. Primerljivo razvojno stanje je bilo zabeleženo le v avstrijski regiji na ravni NUTS 3 Celovec – Beljak z indeksom 126. Osrednjeslovenska statistična regija je bila do leta 2018 manj razvita kot omenjena regija. Leta 2019 pa je prvič presegla vrednost kazalnika avstrijske regije in tako prevzela primat v razvitosti. Postopno razvojno nazadovanje regije Celovec – Beljak se je začelo že po letu 2012. Leta 2020 sta poleg Osrednjeslovenske statistične regije in regije Celovec – Beljak le še italijanski regiji na ravni NUTS 3 Trst in Videm presegali evropsko povprečje v BDP/preb., in sicer prva za 15 %, druga pa za 1 %.

Slika 32: BDP na prebivalca v SKM v Osrednjeslovenski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

Osrednjeslovenska statistična regija je zaradi lokacije glavnega mesta Slovenije primerljiva z regijo na ravni NUTS 3 Mesto Zagreb. Leta 2020 je hrvaška regija z glavnim mestom Zagreb razvojno povprečje Evropske unije

presejala za 22 %, Osrednjeslovenska statistična regija pa za 29 %. Tudi primerjalna analiza predhodnih let kaže, da Osrednjeslovenska statistična regija v vseh letih za nekaj indeksnih točk presega hrvaško regijo z glavnim mestom. Dosežena stopnja regionalnega razvoja, merjenega z odstopanjem od povprečnega evropskega BDP/preb., je Osrednjeslovensko statistično regijo leta 2020 umeščala v skupino regij na ravni NUTS 3 večjih mest v širši okolici Slovenije, na primer italijanskih regij Bologna (indeks 132) in Padova (indeks 110) ter avstrijske regije Innsbruck (indeks 130). Regije na ravni NUTS 3 Budimpešta (indeks 155), Dunaj (indeks 146), Gradec (indeks 146) in Salzburg (indeks 149) izkazujejo višjo stopnjo razvitosti kot Osrednjeslovenska statistična regija.

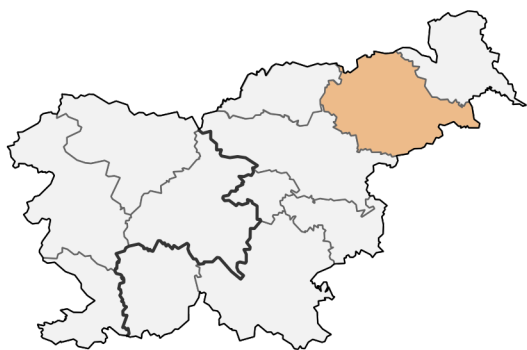
CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Ob analizi podatkov s področja socioekonomskega razvoja in gospodarske moči na ravni statističnih regij Osrednjeslovenska statistična regija pogosto odstopa od podatkov drugih statističnih regij. Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji je bila tako pri kazalniku *indeks delovne migracije* kot tudi pri kazalniku BDP/preb. v celotnem obdobju 2018–2021/2022 najbolj razvita regija. Osrednjeslovenska statistična regija je edina statistična regija v Sloveniji z vrednostjo indeksa delovne migracije nad 100, kar pomeni, da je v statistični regiji več delovnih mest kot tam živečega delovno aktivnega prebivalstva. Gre torej za izrazito delovno regijo. Indeks delovne migracije se je med letoma 2018 in 2022 povečal z 128,6 na 132,7. Podobni razvojni trendi so zabeleženi tudi na področju kazalnika BDP/preb., pri čemer je ta vrednost več kot 2,5-kratnik najmanj razvite Zasavske statistične regije. Osrednjeslovenska statistična regija je tudi edina, ki presega povprečno razvitost Evropske unije, in to za kar 30 %. Med letoma 2018 in 2021 se je *indeks bruto domačega proizvoda na prebivalca*, merjenega v standardu kupne moči (EU = 100), povišal s 123 na 132, kar nakazuje hiter gospodarski razvoj regije. V letu 2021 so prebivalci v regiji imeli tudi najvišji *neto razpoložljivi dohodek*. Statistična regija zelo prispeva h gospodarski uspešnosti države, a hkrati zaradi hitrega gospodarskega razvoja tudi k naraščanju medregionalnih razvojnih razlik v Sloveniji.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Osrednjeslovenska statistična regija je v obeh programskih obdobjih zabeležila največje *število projektov evropskega teritorialnega sodelovanja*. V programskem obdobju 2014–2020 je izvajala 306 projektov oziroma 5,5 projekta na 10.000 prebivalcev, kar jo je uvrstilo na četrto mesto med statističnimi regijami v Sloveniji. V aktualnem programskem obdobju 2021–2027 sodeluje v 60 projektih, kar jo postavlja na tretje mesto med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. Kljub temu, da Osrednjeslovenska statistična regija ni obmejna, lahko sodeluje v različnih oblikah medregionalnega povezovanja in sodelovanja.

5.7 PODRAVSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 329.014 (2. mesto)

Površina: 2.170 km² (5. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

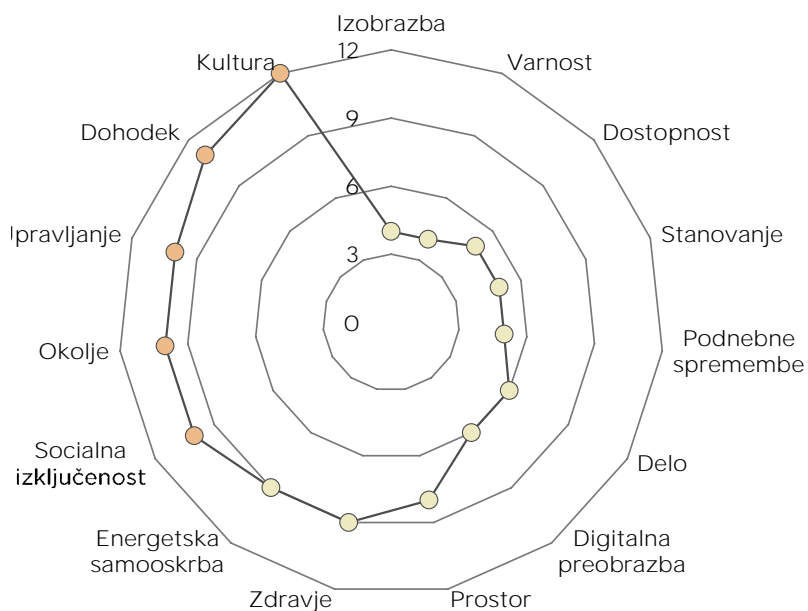
CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 7,6

Vrstni red med regijami: 9. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Podravsko statistično regijo kažejo podpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Gre za edino regijo, ki se niti pri enem kazalniku ne uvršča med najboljše tri, pri sedmih pa se uvršča v zgornjo polovico regij. Zato pa se pri kar petih uvršča med najslabše tri regije, kar je bolje le od Pomurske in Posavske statistične regije. Povprečni rang tako znaša 7,6 in regijo s tem uvršča na deveto mesto med vsemi slovenskimi regijami.

Slika 33: Kakovost življenja v Podravski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

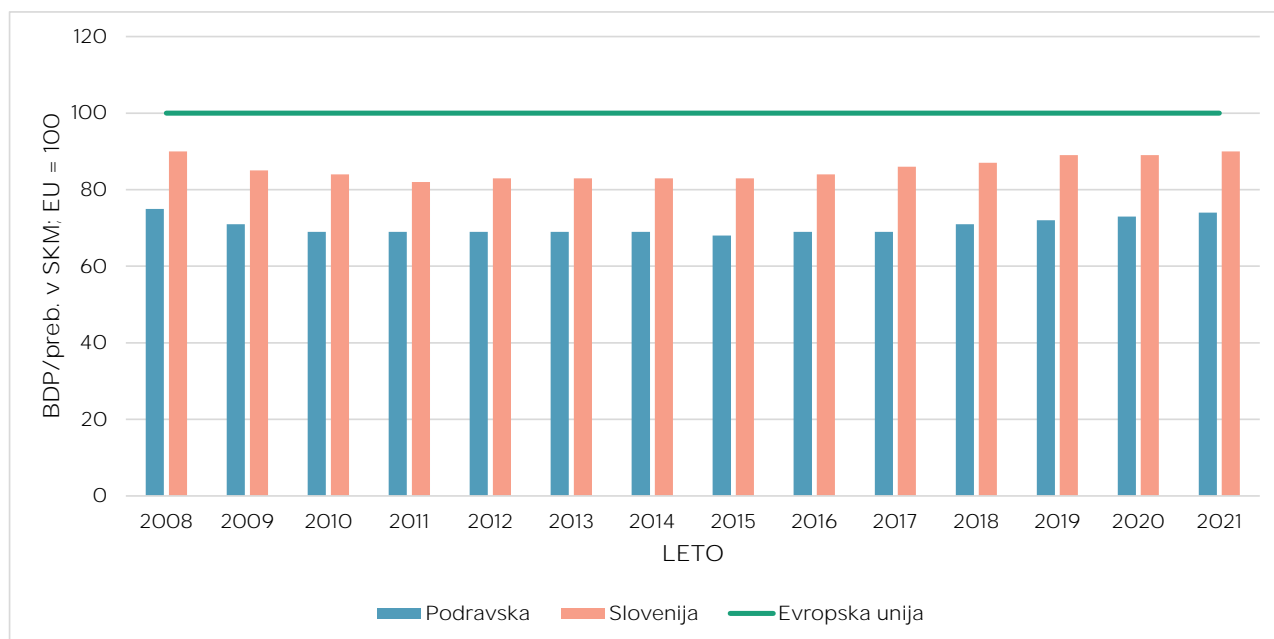
Najboljše stanje v Podravski statistični regiji izkazujejo podatki na področjih *izobrazbe* in *varnosti*, pri katerih se regija uvršča na četrto mesto, kljub temu pa velja omeniti, da je po *deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo* regija vseeno pod slovenskim povprečjem (vpliv velikega odstopanja v Osrednjeslovenski statistični regiji). V zgornjo polovico regij se uvršča še pri *dostopnosti, stanovanjih, podnebnih spremembah, delu* in *digitalni preobrazbi*. Na področju *prostora* zaseda osmo mesto, na področjih *zdravja* in *energetske samooskrbe* pa deveto mesto. Pri preostalih petih kazalnikih je uvrščena med tri najslabše regije. V Podravski statistični regiji je *število obiskov splošnih knjižnic* najmanjše med vsemi regijami. Pri *razpoložljivem dohodku na prebivalca* je Podravska statistična regija boljša le od ene statistične regije (Zasavske). Na področjih *upravljanja, okolja* in *socialne izključenosti* pa zaseda deseto mesto.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Podravska statistična regija je leta 2008 dosegala 75 % vrednosti BDP/preb. Evropske unije. Razkorak do povprečne razvitosti Evropske unije se je leta 2010 povečal za šest odstotnih točk na 69 %. Podravska statistična regija je takšno stopnjo razvitosti ohranjala do leta 2017. Leta 2018 se je vrednost kazalnika ponovno povišala nad 70 %. Obdobje od leta 2018 do 2021 označuje nekoliko hitrejši razvoj v regiji kot v povprečju v Evropski uniji, tako da je leta 2021 dosegla 74 % povprečne razvitosti Evropske unije. To je še vedno za eno odstotno točko manj kot leta 2008.

Podravska statistična regija meji na dve avstrijski regiji na ravni NUTS 3: Zahodna in Južna Štajerska ter Vzhodna Štajerska. Obe regiji sta bolj razviti kot Podravska statistična regija. Vzhodna Štajerska se je leta 2020 približala evropskemu razvojnemu povprečju na pet odstotnih točk. Zahodna in Južna Štajerska je s stopnjo doseženega razvoja na nižjih razvojnih ravneh kot njena soseda Vzhodna Štajerska, a je leta 2020 z vrednostjo indeksa 88 vseeno prehitevala Podravske statistično regijo za 15 indeksnih točk. Hitrost približevanja povprečju Evropske unije je bila podobna v vseh treh regijah.

Slika 34: BDP na prebivalca v SKM v Podravski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

Podravska statistična regija meji tudi na tri hrvaške regije na ravni NUTS 3: Medžimursko, Varaždinsko in Krapinsko-zagorsko županijo. Vse tri regije so manj razvite od Podravske statistične regije. Leta 2020 je bila najbližje Podravski statistični regiji Varaždinska županija, ki je dosegala 60 % povprečne razvitosti Evropske unije, kar je za 13 odstotnih točk manj kot Podravska statistična regija. Med letoma 2018 in 2020 sta se Medžimurska in Varaždinska županija razvijali hitreje kot Podravska statistična regija, Krapinsko-zagorska županija pa s podobno stopnjo kot Podravska statistična regija.

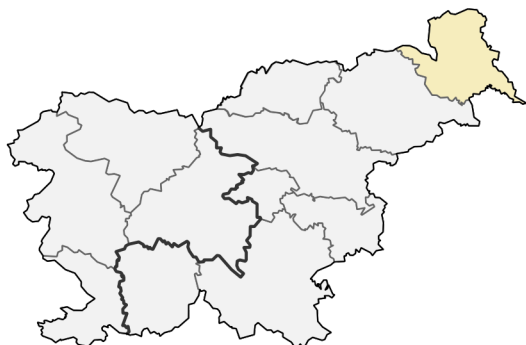
CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji Podravska statistična regija ni bila izpostavljena.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Podravska statistična regija je v programskem obdobju 2014–2020 sodelovala v 144 projektih evropskega teritorialnega sodelovanja, kar jo uvršča za Osrednjeslovensko statistično regijo na drugo mesto med statističnimi regijami v Sloveniji. To je pomenilo 4,4 projekta na 10.000 prebivalcev in četrto mesto med vsemi statističnimi regijami. V novem programskem obdobju za sedaj sodeluje v 18 projektih, kar je manj intenzivno kot v prejšnjem programskem obdobju. Ker meji na dve državi (Avstrija, Hrvaška), so predpogoji

5.8 POMURSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 114.104 (8. mesto)

Površina: 1.336 km² (8. mesto)

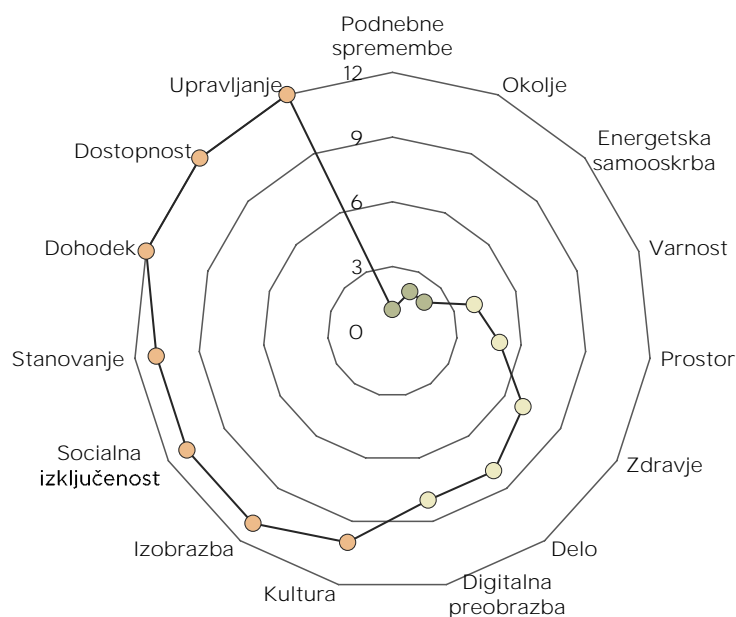
(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 7,7

Vrstni red med regijami: 10. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Pomursko statistično regijo kažejo podpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Povprečni rang znaša 7,7, kar regijo uvršča na deseto mesto, takoj za Podravsko regijo. Pri sedmih kazalnikih se regija uvršča med najslabše tri v Sloveniji, kar je bolje le od Posavske statistične regije. Od povprečja je boljša pri petih kazalnikih, vendar je kar pri treh od teh uvrščena med najboljše tri regije.

Slika 35: Kakovost življenja v Pomurski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

Splošno podobo precej popravljajo trije okoljski kazalniki, kjer se regija uvršča na prvo ali drugo mesto. Na prvo mesto se uvršča na področju *podnebnih sprememb*, medtem ko je na področjih *okolja* in *energetske samooskrbe* na drugem mestu. V zgornjo polovico regij se Pomurska statistična regija uvršča še na področju *varnosti*, kjer zaseda četrto mesto, blizu povprečja je regija na področjih *prostora*, *zdravja*, *dela* in *digitalne preobrazbe*, kjer zaseda peto, sedmo ali osmo mesto. Pri vseh preostalih področjih spada regija med najslabše tri slovenske statistične regije. Po številu obiskov splošnih knjižnic na prebivalca (*kultura*) je boljša le od dveh statističnih regij, na področjih *stanovanj*, *izobrazbe* in *socialne izključenosti* pa od ene. Najslabša med vsemi statističnimi regijami pa je na področjih *dostopnosti*, *upravljanja* in *dohodka*.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Pomurska statistična regija je leta 2008 dosegala 57 % povprečne razvitosti Evropske unije. Ta delež se v času gospodarske krize po tem letu ni bistveno znižal. Najnižjo vrednost kazalnika je imela leta 2010 (indeks 54), nato pa je bil razvoj nekoliko hitrejši kot v povprečju v Evropski uniji. Predkrizni razvojni položaj je dosegla leta 2013. Leta 2010 je regija dosegala 61 % BDP/preb. Evropske unije. Leta 2020 upad vrednosti kazalnika ni bil zabeležen.

Pomursko statistično regijo označuje izrazito obmejna lega. Meji na skupaj pet regij na ravni NUTS 3: po dve avstrijski in madžarski ter eno hrvaško. Obe avstrijski regiji (Vzhodna Štajerska in Južna Gradiščanska) sta glede na vrednosti kazalnika bolje razviti kot Pomurska statistična regija. Vzhodna Štajerska skoraj dosega povprečno razvitost Evropske unije (95 % leta 2020), Južna Gradiščanska pa je nekoliko manj razvita, a je leta 2020 imela vrednost kazalnika 18 indeksnih točk višje od Pomurske statistične regije. Južna Gradiščanska je med letoma 2018 in 2020 nekoliko povečala razvojni zaostanek za povprečjem Evropske unije, Vzhodna Štajerska in Podravska statistična regija pa sta se približevali povprečju Evropske unije s podobnimi stopnjami rasti.

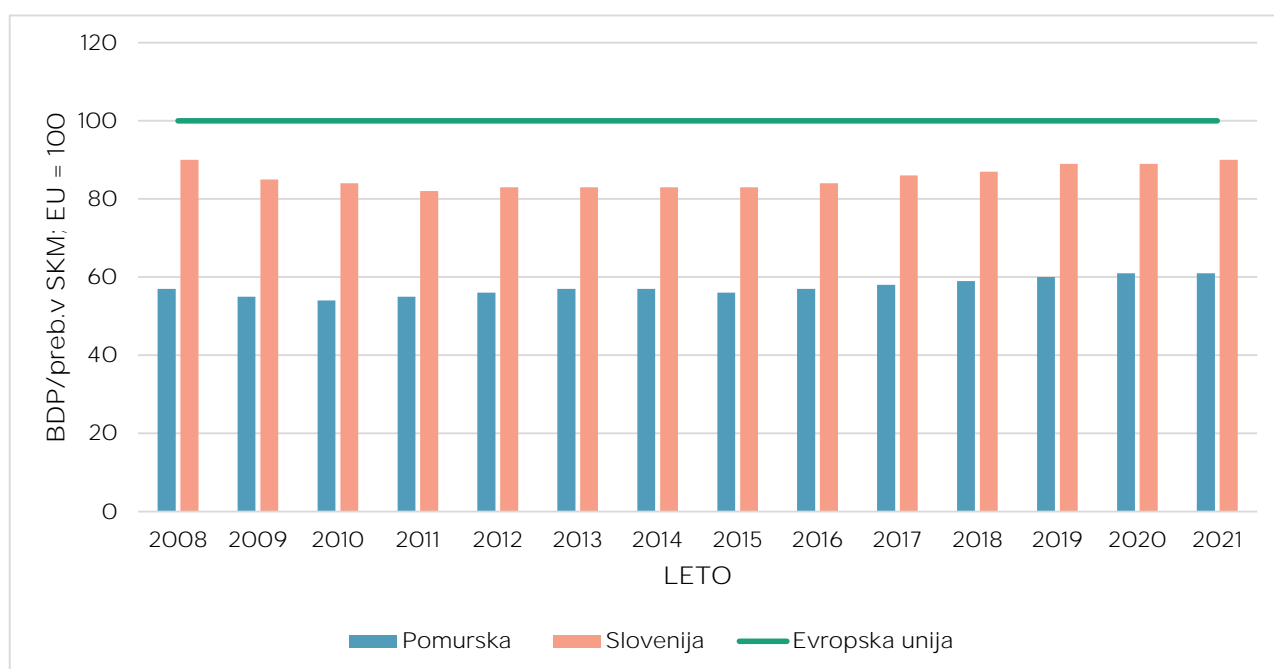

Madžarska regija na ravni NUTS 3 Vas dosega podobne ravni razvoja, merjenega z indeksom BDP/preb. (EU = 100), kot Pomurska statistična regija, a je med letoma 2018 in 2021 povečevala razvojni zaostanek za povprečjem Evropske unije. Regija na ravni NUTS 3 Zala je še manj razvita. Leta 2021 je dosegala 54 % povprečne razvitosti Evropske unije ter takšen razvojni položaj ohranjala tudi v obdobju 2018–2021.

Medžimurska županija je dosegala nekoliko nižje ravni razvitosti kot Pomurska statistična regija, a je po podatkih za leto 2020 imela vrednost kazalnika 58, kar je za tri indekzne točke manj kot Pomurska statistična regija. Razvojno napredovanje županije je bilo med letoma 2018 in 2020 enako kot v Pomurski statistični regiji: obe sta se povprečju Evropske unije približali za dve odstotni točki.

Pomurska statistična regija je torej obkrožena z regijami na ravni NUTS 3, ki so bolj razvite (obe avstrijski regiji) ali podobno razvite.

Slika 36: BDP na prebivalca v SKM v Pomurski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

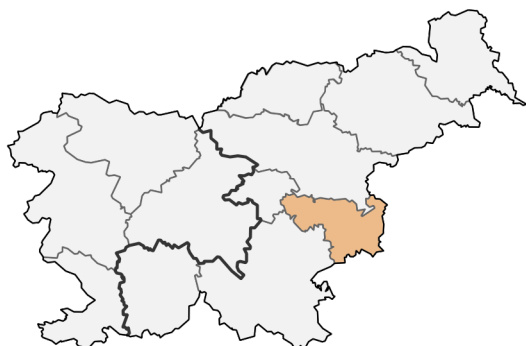
CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Pomurska statistična regija se po številnih socioekonomskih kazalnikih uvršča med najmanj razvite statistične regije v Sloveniji. Pri analizi stopnje razvojnih razlik med statističnimi regijami v Sloveniji je bila izpostavljena pri kazalniku *neto razpoložljivi dohodek na prebivalca*. V celotnem analiziranem obdobju 2018–2022 je namreč imela najnižje vrednosti tega kazalnika med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. Razlike v vrednosti kazalnika med statističnimi regijami so zelo majhne, kar dokazuje tudi le 13-% povprečno odstopanje od statistične regije z najvišjimi vrednostmi neto razpoložljivega dohodka na prebivalca.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Pomurska statistična regija je izrazito obmejna regija, saj meji na Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško. Obmejnost se odraža tudi v številu projektov evropskega teritorialnega sodelovanja. V programskem obdobju 2014–2020 je bila vključena v 77 projektov. S tem številom se uvršča med najuspešnejše statistične regije v Sloveniji. Večje število projektov so izvajale samo še Osrednjeslovenska, Podravska, in Obalno-kraška statistična regija. Ob standardizaciji kazalnika na 10.000 prebivalcev se je Pomurska statistična regija uvrstila na drugo mesto. V aktualnem programskem obdobju je zaenkrat vključena v devet projektov, kar jo uvršča na četrto do peto mesto.

5.9 POSAVSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 75.987 (9. mesto)

Površina: 968 km² (11. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

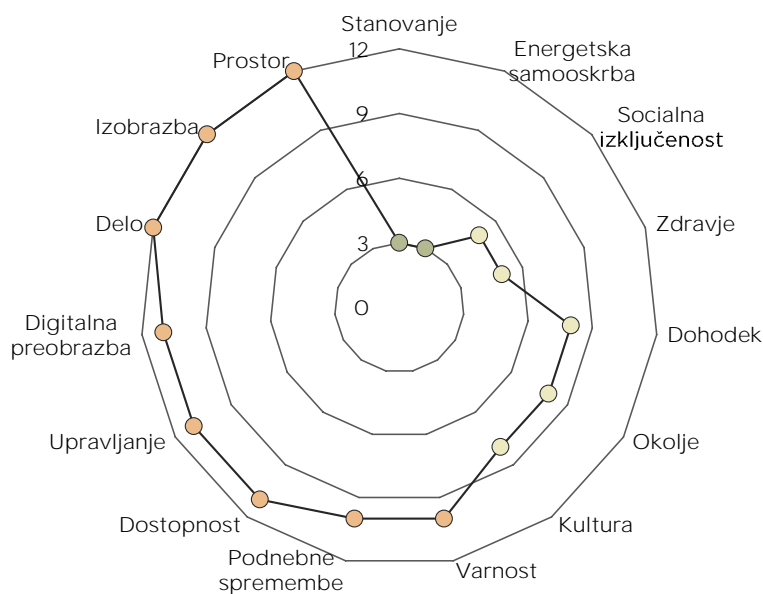
CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 8,6

Vrstni red med regijami: 12. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Posavsko statistično regijo kažejo močno podpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Čeprav se regija pri dveh kazalnikih uvršča med najboljše tri, pa se pri več kot polovici kazalnikov (osem) uvršča med najslabše tri, kar je tudi največ med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. S povprečnim rangom 8,6 tako močno negativno odstopa od vseh preostalih regij in posledično zaseda zadnje, dvanajsto mesto.

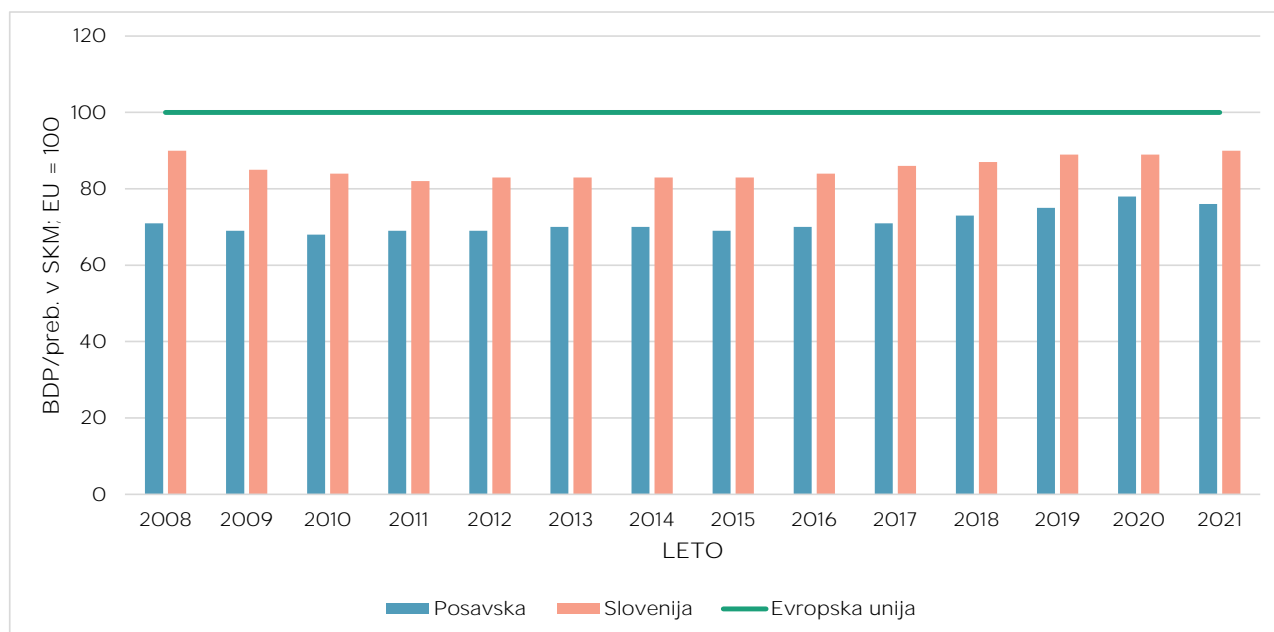
V zgornjo polovico regij se Posavska statistična regija uvršča le pri štirih kazalnikih. Najbolje med temi pri *stopnji stanovanjske prikrajšanosti*, kjer sta boljši le Gorenjska statistična regija in statistična regija Jugovzhodna Slovenija, ter pri *višini izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca*, kjer sta boljši Pomurska in Koroška statistična regija. Med prvih šest regij se Posavska statistična regija uvršča še pri *socialni izključenosti* in *zdravju*. Pri *dohodku*, *okolju* in *kulturi* zaseda osmo mesto, na vseh preostalih področjih pa je med najslabšimi tremi. Kar pri treh kazalnikih je tudi najslabša med vsemi regijami. *Povprečna velikost in število funkcionalno razvrednotenih območij* je več kot enkrat večje od povprečja za Slovenijo, *delež prebivalcev s terciarno izobrazbo* pa je najnižji v Sloveniji. Daleč najnižja je tudi *stopnja delovne aktivnosti*. Na področjih *varnosti* in *podnebnih sprememb* zaseda regija deseto mesto, na področjih *dostopnosti*, *upravljanja* in *digitalne preobrazbe* pa enajsto mesto.

Slika 37: Kakovost življenja v Posavski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Posavska statistična regija je leta 2008 dosegala 71 % povprečne razvitosti Evropske unije. Zaradi gospodarske krize v letih 2009–2013 se je razkorak do povprečnega razvojnega stanja v Evropski uniji, merjenega z BDP/preb., nekoliko povečal, največ za tri indeksne točke leta 2010. Do enake stopnje razvoja v primerjavi s povprečnim stanjem v Evropski uniji je Posavska statistična regija prišla leta 2017. Od takrat razvoj v regiji poteka hitreje kot v povprečju v Evropski uniji, leta 2021 je namreč dosegala 76 % BDP/preb. Evropske unije. Leta 2020 je bila vrednost kazalnika za dve indeksni točki višja, kar pomeni, da se regija ni soočala z zastojem gospodarstva v času epidemije covid-19, ampak leto dni pozneje.

Slika 38: BDP na prebivalca v SKM v Posavski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

Posavska statistična regija meji na dve hrvaški županiji: Zagrebško in Krapinsko-zagorsko. Obe hrvaški regiji na ravni NUTS 3 sta glede na kazalnik slabše razviti kot Posavska statistična regija. Največji razkorak do povprečnega razvojnega stanja v Evropski uniji izkazuje Krapinsko-zagorska županija, saj je leta 2020 dosegala le 42 % povprečja, kar je bistveno manj kot Posavska statistična regija z 78 %. Zagrebška županija je v nekoliko boljšem razvojnem položaju, a je še vedno leta 2020 dosegala le 55 % povprečja Evropske unije. Vse tri regije na ravni NUTS 3 so po letu 2015 pospešile dohitevanje evropskega povprečja, saj so se vrednosti kazalnika postopoma povečevale.

CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji Posavska statistična regija ni bila izpostavljena.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJNIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Tudi Posavska statistična regija je obmejna. Kljub temu pa ni zelo uspešna na področju mednarodnega medregionalnega povezovanja in sodelovanja. V preteklem programskem obdobju je bila vključena v štiri projekte evropskega teritorialnega sodelovanja oziroma 0,5 projekta na 10.000 prebivalcev, kar je bila najnižja vrednost kazalnika med statističnimi regijami v Sloveniji. V aktualnem programskem obdobju aktivnosti na tem področju še ni izkazala.

5.10 PRIMORSKO-NOTRANJSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 53.751 (12. mesto)

Površina: 1.456 km² (7. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 5,5

Vrstni red med regijami: 4. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Primorsko-notranjsko statistično regijo kažejo nekoliko nadpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Med najboljše tri se regija uvršča pri petih kazalnikih, med najslabše pa le pri enem. Povprečni rang regije je 5,5 in je (skupaj z Goriško) četrti najboljši med vsemi regijami in drugi najboljši med regijami kohezijske regije Vzhodna Slovenija.

Slika 39: Kakovost življenja v Primorsko-notranjski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

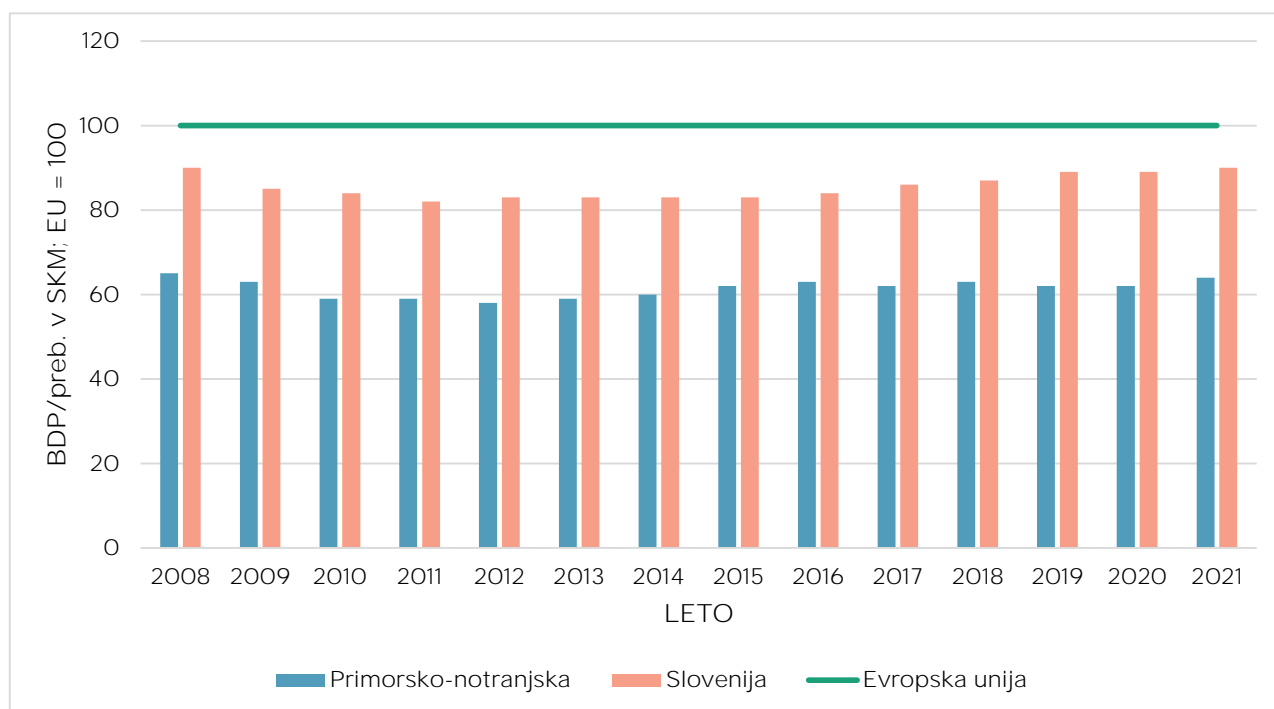
Najbolje se Primorsko-notranjska statistična regija odreže na področjih *zdravja* in *kulture*. *Pričakovana leta zdravega življenja* so v tej regiji najvišja v celotni Sloveniji (kar 4,1 leta več od povprečja). Še bolj pa izstopa *število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca*, ki je prav tako najvišje med vsemi statističnimi regijami. Med prve tri se uvršča še na področjih *prostora*, *varnosti* in *okolja*, v zgornjo polovico regij pa pri *delu*, *digitalni preobrazbi* in *dohodku*. Pri kar štirih področjih se uvršča na osmo mesto (*izobrazba*, *socialna izključenost*, *podnebne spremembe* in *energetska samooskrba*), na sedmem mestu je pri *stanovanjih*, na devetem mestu pa pri *upravljanju*. Med najslabše tri regije spada le pri *dostopnosti*, ki je boljša le od Pomurske in Posavske statistične regije in je precej pod slovenskim povprečjem.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Primorsko-notranjska statistična regija je leta 2008 dosegala 65 % povprečne razvitosti Evropske unije. Do leta 2012 je bil razvoj v regiji počasnejši kot v povprečju v Evropski uniji. Tega leta je dosegala 58 % BDP/preb. Evropske unije oziroma se je doseganje evropskega povprečja znižalo za sedem odstotnih točk. Do leta 2016 je razvoj v statistični regiji nekoliko presegal povprečne stopnje rasti v Evropski uniji in dosegel 63 % povprečnega razvojnega stanja v Evropski uniji. Sledilo je obdobje, ko Primorsko-notranjska statistična regija v odnosu do evropskega povprečja ni več bistveno pridobila.

Primorsko-notranjska statistična regija meji na hrvaško Primorsko-goransko županijo. Slednja je glede na indeks BDP/preb. z osnovo BDP/preb. v Evropski uniji bolj razvita kot Primorsko-notranjska statistična regija. Leta 2020 je Primorsko-goranska županija dosegala 70 % povprečne razvitosti Evropske unije, medtem ko je Primorsko-notranjska statistična regija dosegala 62 %. Razvojni razkorak med obema regijama na ravni NUTS 3 je bil v korist Primorsko-goranske županije v preteklosti še večji. Leta 2012 je namreč dosegala 80 % povprečne razvitosti Evropske unije, nato pa je bil njen razvoj po krajši stagnaciji počasnejši kot v povprečju v Evropski uniji. Med letoma 2018 in 2020 je poslabšala razvojni položaj v primerjavi s povprečjem Evropske unije za osem odstotnih točk, medtem ko ga je v istem časovnem obdobju Primorsko-notranjska statistična regija v povprečju ohranjala.

Slika 40: BDP na prebivalca v SKM v Primorsko-notranjski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji Primorsko-notranjska statistična regija ni bila izpostavljena.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Primorsko-notranjska statistična regija se glede na *število projektov evropskega teritorialnega sodelovanja* uvršča med manj aktivne regije v Sloveniji. V programskem obdobju 2014–2022 je bila aktivna pri 16 projektih, na začetku programskega obdobja 2021–2027 pa so deležniki iz regije vključeni v tri projekte. Glede na razmeroma majhno število prebivalcev v regiji se z 3,0 in 0,6 projekta na 10.000 prebivalcev uvršča na sredino med statističnimi regijami v Sloveniji.

5.11 SAVINJSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 260.132 (3. mesto)

Površina: 2.301 km² (4. mesto)

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

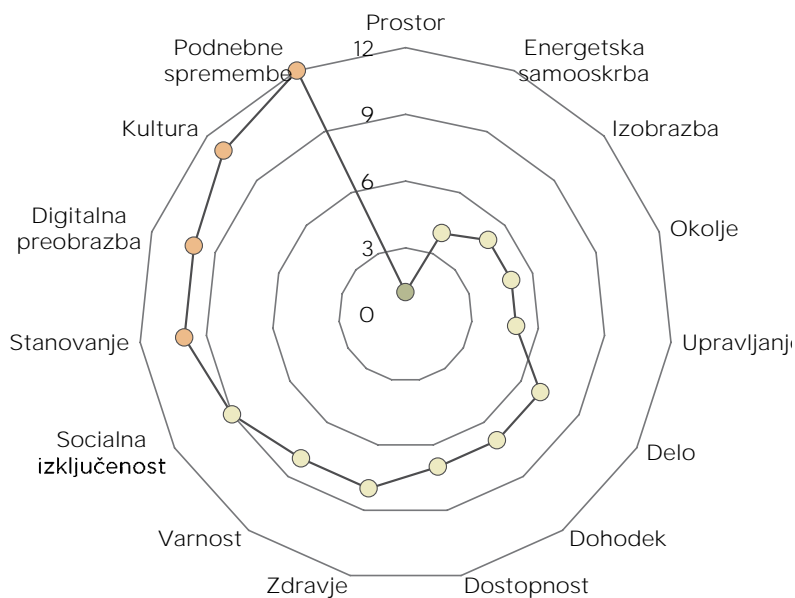
CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 7,3

Vrstni red med regijami: 8. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Savinjsko statistično regijo kažejo podpovprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi statističnimi regijami. Le pri petih kazalnikih se regija uvršča v zgornjo polovico regij, od tega je pri enem najboljša med vsemi statističnimi regijami. Pri preostalih je pod povprečjem, od tega pri štirih tudi med najslabšimi tremi. Tako znaša povprečni rang 7,3 in regijo s tem uvršča na osmo mesto.

Slika 41: Kakovost življenja v Savinjski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

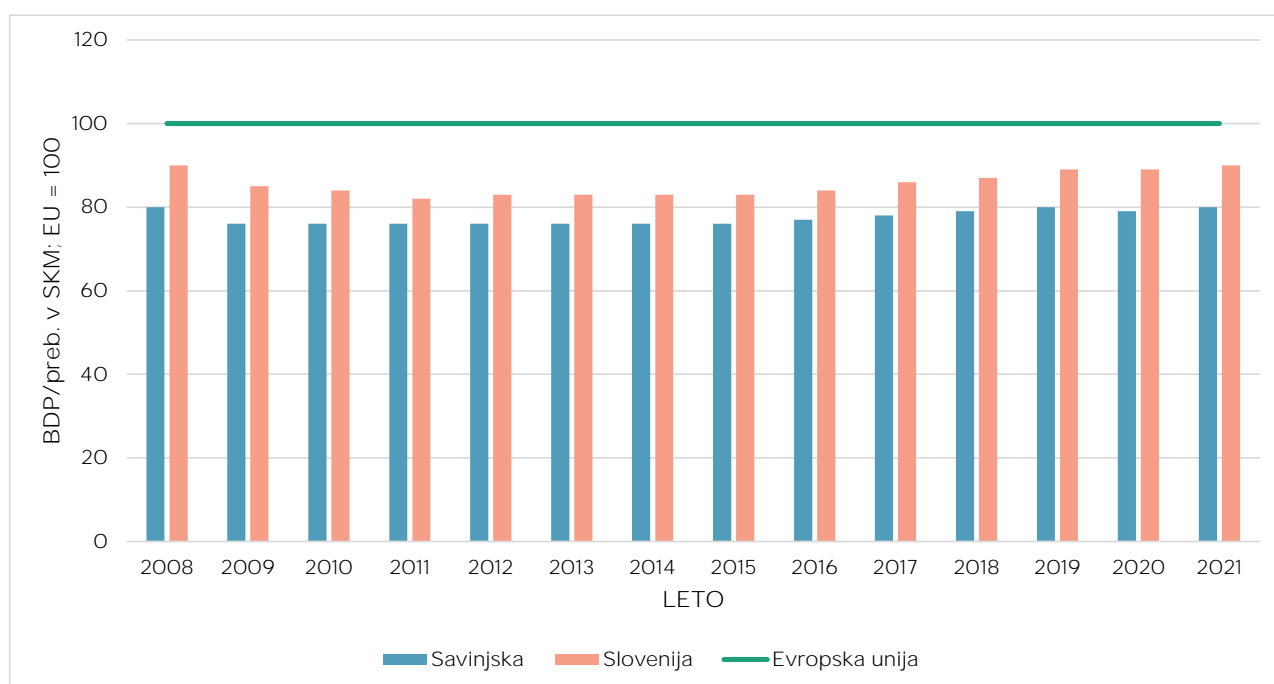
V Savinjski statistični regiji je *velikost funkcionalno razvrednotenih območij* najmanjša v Sloveniji. V zgornjo polovico se regija uvršča še na področjih *energetske samooskrbe, izobrazbe, okolja in upravljanja*. Pri *delu, dohodku, dostopnosti, zdravju, varnosti in socialni izključenosti* je podpovprečna, vendar ne izstopajoče. To pa je bolj očitno za področja *stanovanj, digitalne preobrazbe, kulture in podnebnih sprememb*, kjer spada med najslabše tri statistične regije. Zelo negativno izstopajoči so predvsem visoki *izpusti toplogrednih plinov*, ki so skoraj dvakrat tolikšni od regije z drugo najvišjo vrednostjo (Goriška statistična regija). Zelo nizka sta *število obiskov splošnih knjižnic* (slabša le Podravska statistična regija) in *dostopnost širokopasovnega interneta* (slabši Goriška in Posavska statistična regija). *Stopnja stanovanjske prikrajšanosti* je tretja najvišja v Sloveniji in nižja le od Pomurske statistične regije in statistične regije Jugovzhodna Slovenija.

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Savinjska statistična regija je leta 2008 dosegala 80 % povprečne razvitosti Evropske unije. Že leta 2009 se je ta delež zmanjšal za štiri odstotne točke na 76 %. Takšno razvojno razmerje do povprečnega BDP/preb. v Evropski uniji je vztrajalo do leta 2015. Od leta 2016 dalje je bil razvoj v Savinjski statistični regiji nekoliko hitrejši kot v Evropski uniji, tako da je do leta 2019 postopno spet dosegla stanje iz leta 2008, to je 80-% povprečno stopnjo razvitosti Evropske unije. Od tega leta dalje je Savinjska statistična regija ohranila takšen razvojni položaj v primerjavi s povprečnim stanjem v Evropski uniji.

Savinjska statistična regija na severozahodu meji na avstrijsko regijo na ravni NUTS 3 Spodnja Koroška. Avstrijska regija glede na BDP/preb. ne dosega povprečja Evropske unije, a je bolj razvita kot Savinjska statistična regija. Leta 2020 je Savinjsko presegala za 15 odstotnih točk. Če se je Savinjska statistična regija po letu 2018 razvijala s podobno stopnjo razvoja kot v povprečju Evropska unija, se je koroška regija soočala z razvojnim zaostajanjem, vrednost kazalnika se je namreč znižala z indeksa 98 na indeks 94 oziroma za štiri indeksne točke.

Slika 42: BDP na prebivalca v SKM v Savinjski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

Na vzhodni strani Savinjska statistična regija meji na manj razvito hrvaško Krapinsko-zagorsko županijo. Ta je leta 2020 dosegala 42 % povprečne razvitosti Evropske unije oziroma 37 odstotnih točk manj kot Savinjska statistična regija. Razvojni trendi v Krapinsko-zagorski županiji so podobni kot v Savinjski statistični regiji: postopno približevanje povprečnemu BDP/preb. v Evropski uniji po letu 2015 in nato ohranjanje razvojnega položaja v primerjavi s povprečnim razvojnem stanjem v Evropski uniji po letu 2018.

CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Pri analizi regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji Savinjska statistična regija ni bila izpostavljena.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Savinjska statistična regija je v programskem obdobju 2014–2020 sodelovala v 43 projektih evropskega teritorialnega sodelovanja oziroma 1,7 projekta na 10.000 prebivalcev. To regijo uvršča na osmo mesto med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. Novo programsko obdobje je Savinjska statistična regija začela s petimi projekti oziroma 0,2 projekta na 10.000 prebivalcev, kar jo uvršča na predzadnje mesto med regijami v Sloveniji, ki so do sedaj že izkazale aktivnost na tem področju.

5.12 ZASAVSKA STATISTIČNA REGIJA

Osnovni podatki

Kohezijska regija: Vzhodna Slovenija

Število prebivalcev: 57.091 (11. mesto)

Površina: 485 km² (12. mesto)

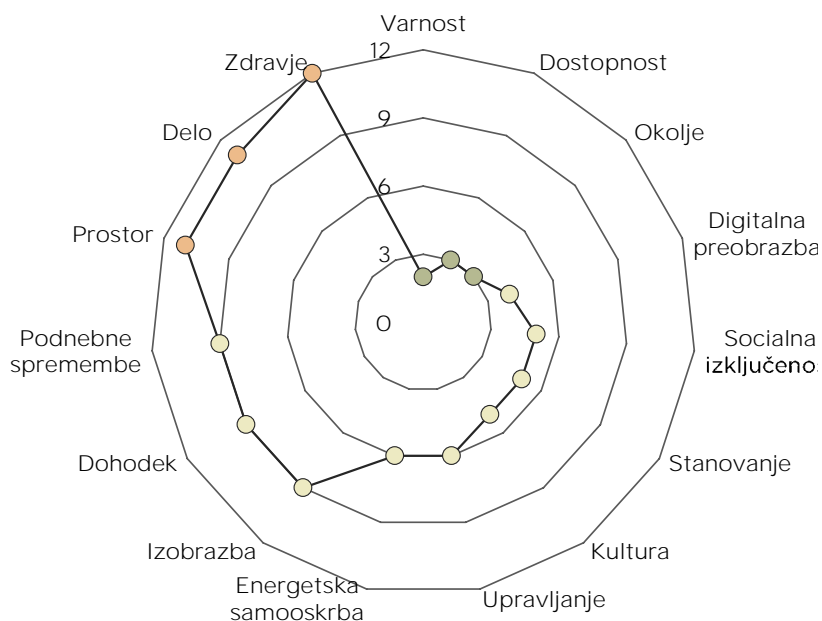
(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2023)

CILJ 1: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V REGIJI

Povprečni rang kazalnikov: 6,7

Vrstni red med regijami: 6. mesto

Kazalniki, ki merijo doseganje cilja 1 regionalne politike, za Zasavsko statistično regijo kažejo povprečno stanje v primerjavi s preostalimi slovenskimi regijami. Pri treh kazalnikih se regija uvršča med najboljše tri, pri treh med najslabše tri, pri preostalih pa je okoli povprečja. Povprečni rang regije je tako 6,7, kar regijo uvršča na šesto mesto med vsemi statističnimi regijami in na tretje mesto v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija.

Slika 43: Kakovost življenja v Zasavski statistični regiji

Vir: lastni izračuni.

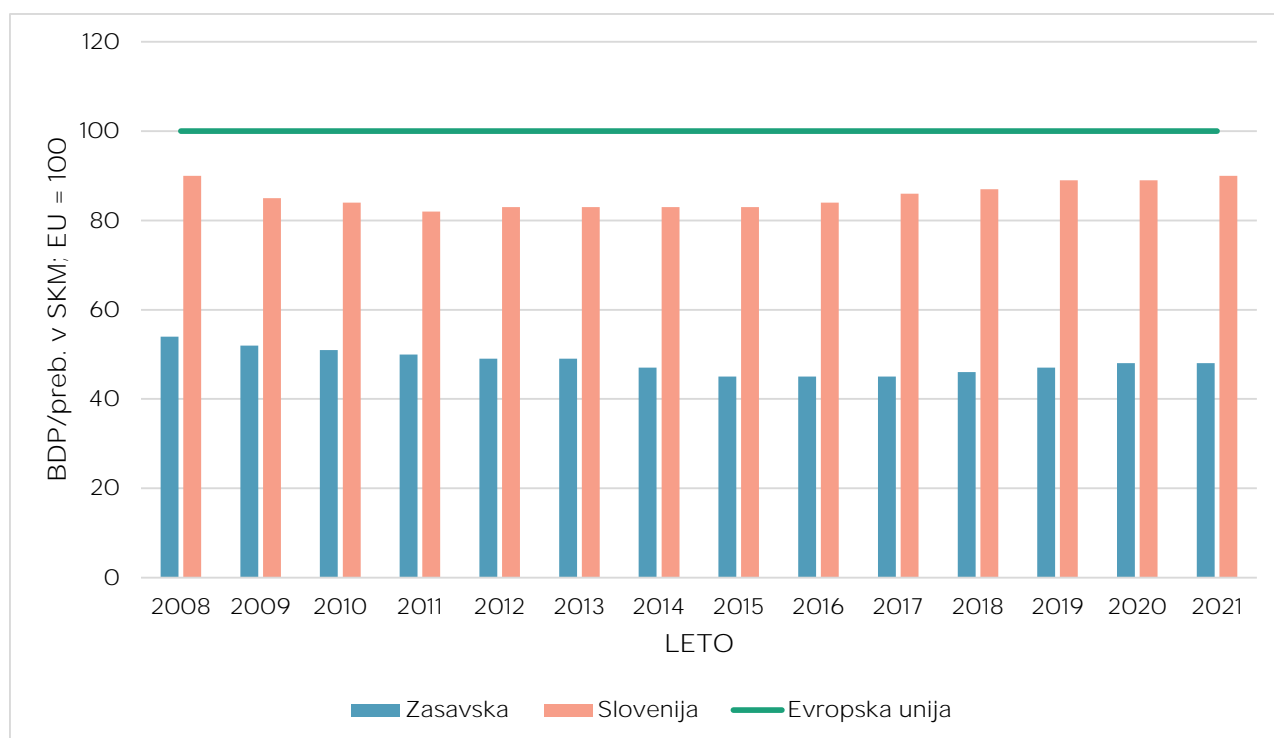
V zgornjo polovico regij se Zasavska statistična regija uvršča pri devetih kazalnikih, od tega med najboljše tri na področjih *varnosti*, *dostopnosti* in *okolja*. Najbolje od teh na področju *varnosti*, kjer je *delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom*, pol manjši kot v Sloveniji in višji le od deleža Koroške statistične regije. Visok je tudi *delež prebivalcev z dostopom do postajališča javnega potniškega prometa*, ki je nižji le od deležev Osrednjeslovenske in Gorenjske statistične regije. *Ekološki odtis* pa je višji le od tistih v Pomurski in Goriški statistični regiji. V spodnjo polovico statističnih regij se Zasavska uvršča na šestih področjih, pri treh med temi na deveto mesto (*izobrazba*, *dohodek*, *podnebne spremembe*). *Stopnja delovne aktivnosti* v regiji je druga najnižja v državi (nižja le v Posavski statistični regiji). Najslabše stanje v regiji je na področju *zdravja*, saj so *pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu* za skoraj sedem let nižja kot je slovensko povprečje in skoraj enajst let nižja kot v najboljši regiji (Primorsko-notranjska statistična regija).

CILJ 2: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

Zasavska statistična regija je leta 2008 dosegala 54 % povprečne razvitosti Evropske unije. Ta delež se je v prihodnjih letih še zniževal in leta 2015 dosegel 45 % povprečja. Za obdobje 2008–2015 velja, da je regija še dodatno zaostala za povprečnimi razvojnimi procesi v Evropski uniji. Od leta 2018 dalje se je razvojna dinamika nekoliko izboljšala, tako da se je do leta 2021 zaostajanje za povprečno vrednostjo BDP/preb. Evropske unije zmanjšalo za tri odstotne točke na 48 %. Kljub nekoliko hitrejšemu razvoju od evropskega povprečja Zasavska statistična regija še ni dosegla razvojnega položaja v odnosu do razvoja v Evropski uniji iz leta 2008.

Zasavska statistična regija ni obmejna, torej ne meji na nobeno regijo na ravni NUTS 3 iz sosednjih držav.

Slika 44: BDP na prebivalca v SKM v Zasavski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100

Vir podatkov: Eurostat, 2023.

CILJ 3: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Na področju gospodarske moči je Zasavska statistična regija najmanj razvita statistična regija v Sloveniji. Pri analizi razvojnega stanja statističnih regij in njihovih medsebojnih razmerij je bila izpostavljena kot najmanj razvita statistična regija v Sloveniji tako pri kazalniku *bruto domači proizvod na prebivalca* kot tudi pri kazalniku *indeks delovne migracije*. Bruto domači proizvod na prebivalca je v najbolj razviti, to je Osrednjeslovenski statistični regiji več kot 2,5-kratnik Zasavske statistične regije. Podobno velja tudi za indeks delovne migracije. Glede na slednjega se uvršča med zmerno bivalne regije v Sloveniji. Glede na način izračuna kazalnika je v regiji velik primanjkljaj delovnih mest glede na število tam živečega delovno aktivnega prebivalstva: skoraj polovica si jih mora poiskati delo v kateri od drugih statističnih regij, predvsem v Osrednjeslovenski statistični regiji, ki ima velik presežek delovnih mest nad tam živečim delovno aktivnim prebivalstvom. Vrednosti analiziranih kazalnikov za Zasavsko statistično regijo kažejo na to, da regija z velikim odstopanjem tako od povprečja kot tudi najbolj razvite regije pomembno prispeva k večanju razvojnih razlik med statističnimi regijami.

CILJ 4: URESNIČEVANJE RAZVOJIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Kljub temu, da Zasavska statistična regija ni obmejna regija, je bila v programskem obdobju 2014–2020 udeležena v šestih projektih evropskega teritorialnega sodelovanja. Z enim projektom na 10.000 prebivalcev se je uvrstila na deseto mesto med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. V aktualnem programskem obdobju aktivnosti na tem področju še ni izkazala.

5.13 SKUPNI PREGLED UVRSTITVE STATISTIČNIH REGIJ PO PODROČJIH PRVEGA SPLOŠNEGA CILJA SLOVENSKE REGIONALNE POLITIKE

Za namen grobe primerjave rangov vseh regij po vseh kazalnikih hkrati smo izdelali tudi skupno matriko. V njej so regije predstavljene po stolpcih, kazalniki pa po vrsticah. V vsaki celici matrike je zapisan rang, v katerega se uvršča regija, celica pa je obarvana glede na ta rang po predhodno predstavljenem sistemu. Regije so ločene glede na pripadnost kohezijski regiji, znotraj te delitve pa razvrščene od najboljše proti najslabši. Enak vrstni red regij je uporabljen tudi v nadaljevanju pri predstavitvi posameznih regij.

Iz pregleda regij lahko ugotovimo, da statistične regije, ki so del kohezijske regije Zahodna Slovenija, v splošnem izkazujejo precej boljše rezultate na področju kakovosti življenja kot tiste iz kohezijske regije Vzhodna Slovenija. Izjema pri tem je Obalno-kraška statistična regija, ki se uvršča na enajsto mesto med vsemi regijami. Gorenjska, Osrednjeslovenska in Goriška statistična regija so uvrščene na prvo, drugo in četrto mesto. Tudi če pogledamo uvrščanje statističnih regij iz kohezijske regije Zahodna Slovenija med najboljše tri regije pri posameznih kazalnikih, to precej presega pričakovano vrednost, saj ta delež znaša kar 43 % (pri statističnih regijah iz kohezijske regije Vzhodna Slovenija le 18 %). Še posebej izrazito je to pri Osrednjeslovenski in Gorenjski statistični regiji, ki se med najboljše tri uvrščata kar pri 67 % oziroma 60 % kazalnikov. Na drugi strani izstopata Posavska in Pomurska statistična regija, ki se med najslabše tri uvrščata pri 53 % oziroma 47 % kazalnikov.

Preglednica 28: Matrika z rangi vseh statističnih regij za vsa področja cilja 1

KOHEZIJSKA REGIJA	ZAHODNA				VZHODNA							
	GORENJSKA	OSREDNJESLOVENSKA	GORIŠKA	OBALNO-KRAŠKA	KOROŠKA	PRIMORSKO-NOTRANJSKA	ZASAVSKA	JUGOVZHODNA SLOVENIJA	SAVINJSKA	PODRAVSKA	POMURSKA	POSAVSKA
Delo	1	2	3	10	9	4	11	5	7	6	8	12
Izobrazba	2	1	3	6	9	8	9	7	5	4	11	12
Dohodek	4	3	5	10	3	6	9	1	7	11	12	8
Socialna izključenost	2	4	1	12	7	8	5	3	9	10	11	5
Zdravje	2	3	6	4	11	1	12	10	8	9	7	5
Dostopnost	2	1	8	6	4	10	3	9	7	5	12	11
Prostor	4	10	3	9	6	2	11	7	1	8	5	12
Stanovanje	1	3	9	7	2	7	5	11	10	5	11	3
Okolje	6	12	1	9	7	3	3	11	5	10	2	8
Kultura	3	2	6	9	3	1	5	7	11	12	10	8
Upravljanje	2	1	3	8	4	9	6	7	5	10	12	11
Varnost	4	10	4	9	1	2	2	12	8	4	4	10
Podnebne spremembe	6	3	11	2	4	8	9	7	12	5	1	10
Digitalna preobrazba	2	1	12	7	9	5	4	3	10	6	8	11
Energetska samooskrba	10	11	7	12	1	8	6	5	4	9	2	3
Povprečni rang	3,4	4,4	5,5	8,0	5,3	5,5	6,7	7,0	7,3	7,6	7,7	8,6
Končna uvrstitev (rang)	1	2	4	11	3	4	6	7	8	9	10	12

Kohezijska regija Vzhodna Slovenija je z vidika kakovosti življenja notranje bolj raznolika kot kohezijska regija Zahodna Slovenija. V tej kohezijski regiji prevladujejo statistične regije, ki se uvrščajo v zadnji del končne razvrstitve. Na drugi strani pa z relativno visokimi ocenami na področju kakovosti življenja odstopajo Koroška, Primorsko-notranjska in Zasavska statistična regija. Kadar se razvoj teh regij ocenjuje na podlagi gospodarske moči, so pogosto uvrščene na zadnja mesta med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. To pomeni, da je kakovost življenja lahko tudi v gospodarsko manj razvitih regijah relativno ugodna. Gospodarska moč in razvoj zato nista zadostno merilo za ocenjevanje regionalnega razvoja.

6

KLJUČNE UGOTOVITVE

6.1 DOSEGANJE CILJEV REGIONALNE POLITIKE 2021–2027 V OBDOBJU 2018–2022

PRVI SPLOŠNI CILJ: DVIG KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V VSEH REGIJAH Z URAVNOTEŽENIM GOSPODARSKIM, DRUŽBENIM IN OKOLJSKIM RAZVOJEM, KI TEMELJI NA NAČELIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Spremljanje doseganja prvega splošnega cilja slovenske regionalne politike poteka po 15 področjih kakovosti življenja. V nadaljevanju povzemamo ključne ugotovitve in ocenjujemo napredek pri dvigu kakovosti življenja v statističnih regijah. Podrobnejši rezultati analiz so prestavljeni v ustreznem analitičnem poglavju.

Preglednica 29: Doseganje prvega splošnega cilja regionalne politike po področjih kakovosti življenja

PODROČJE	KAZALNIK	REGIJE DOSEGAJO	REGIJE NE DOSEGAJO	SKUPNA OCENA DOSEGANJA
Delo	Stopnja delovne aktivnosti	Goren, Goriš, JVSlo, Kor, Obal, Osr, Pod, Pom, Prim, Sav, Zas	Posa	da
Izobrazba	Delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo	vse		da
Dohodek	Razpoložljivi dohodek na prebivalca	vse		da
Socialna izključenost	Stopnja tveganja socialne izključenosti	Goren, Goriš, JVSlo, Kor, Osr, Pod, Pom, Posa, Sav, Zas	Obal, Prim	da
Zdravje	Pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu	Goren, Osr, Pom, Prim, Sav	Goriš, JVSlo, Kor, Obal, Pod, Posa, Zas	ne
Dostopnost	Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče JPP s primerno frekvenco	vse		delno ¹⁾
Prostor	Povprečna velikost in število funkcionalno degradiranih območij	Goren, JVSlo, Obal, Osr, Pom, Posa, Sav	Goriš, Kor, Pod, Prim, Zas	delno
Stanovanje	Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja	vse		da
Okolje	Ekološki odtis			2)
Kultura	Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca		vse	ne
Upravljanje	Udeležba na državnoborskih volitvah			2)
Varnost	Delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju	Goren, Goriš, JVSlo, Kor, Obal, Osr, Pod, Prim, Sav, Zas	Pom, Posa	delno ¹⁾
Podnebne spremembe	Izpust toplogrednih plinov (CO ₂) po virih izpustov			2)
Digitalna preobrazba	Širokopasovne povezave z vsaj 100 Mb/s v % pokritosti gospodinjstev	vse		da
Energetska samooskrba	Višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca	Goriš, JVSlo, Kor, Pod, Pom, Posa, Sav, Zas	Goren, Obal, Prim, Osr	delno

Opombe:

Statistične regije: Goren – Gorenjska, Goriš – Goriška, JVSlo – Jugovzhodna Slovenija, Kor – Koroška, Obal – Obalno-kraška, Osr – Osrednjeslovenska, Pod – Podravska, Pom – Pomurska, Posa – Posavska, Prim – Primorsko-notranjska, Sav – Savinjska, Zas – Zasavska.

1) Nazadovanja ni bilo, večinoma stagnacija ali skromne spremembe.

2) Ni mogoče vrednotiti.

Napredek na področju kakovosti življenja je bil zabeležen pri šestih področjih. Pri dveh področjih napredek ni bil zabeležen, in sicer pri področjih *zdravje* in *kultura*. Pri štirih področjih je prišlo med letoma 2018 in 2022 do delnega dviga kakovosti življenja v regijah. Razlog za takšno oceno je v tem, da je v pomembnem delu statističnih regij prišlo do zmanjševanja kakovosti življenja ali je prišlo le do stagnacije stanja oziroma skromne spremembe. Na treh področjih dviga kakovosti življenja ni bilo mogoče oceniti, ker podatki niso omogočili medletnih primerjav (področji *okolje* in *podnebne spremembe*) ali te primerjave niso smiselne (*upravljanje*). **Prvi splošni cilj regionalne politike v Sloveniji je bil v pomembni meri dosežen.**

Ključna razvojna področja, na katera je smiselno usmeriti nadaljnja razvojna prizadevanja, so izboljšanje zdravja prebivalcev, izboljšanje dostopnosti javnega potniškega prometa s primerno frekvenco, sanacija, ožvitev in preprečevanje nastajanja novih funkcionalno razvrednotenih območij, zmanjšanje ekološkega (ogljivega) odtisa ter spodbujanje investicij na področju energetske samooskrbe. Predlagana področja so ključna za napredek na področju ključnih razvojnih izzivov, s katerimi se srečujejo statistične regije v Sloveniji: zeleni prehod, podnebne spremembe in energetska kriza.

DRUGI SPLOŠNI CILJ: RAZVOJNO DOHITEVANJE EVROPSKIH REGIJ

V okviru drugega splošnega cilja regionalne politike so določeni trije specifični cilji: hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij (NUTS 3) od povprečnega v EU ter hitrejši razvoj kohezijske regije Vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 2), prav tako pa hitrejši razvoj kohezijske regije Zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 2).

Na podlagi analize kazalnika *indeks bruto domačega proizvoda na prebivalca*, merjenega v standardu kupne moči (EU = 100), lahko povzamemo, da večina statističnih regij v obdobju 2018–2021 ni gospodarsko rastle hitreje kot Evropska unija, ampak so sledile podobnemu razvojnemu trendu. V analiziranem obdobju so zmanjšale razkorak do povprečne razvitosti Evropske unije le Osrednjeslovenska, Podravska in Zasavska statistična regija. Zaostajanje je bilo zabeleženo pri Obalno-kraški in Gorenjski statistični regiji. Od ciljne vrednosti leta 2030 (povprečje Evropske unije) so najbolj oddaljene Zasavska, Pomurska in Primorsko-notranjska statistična regija. Osrednjeslovenska statistična regija je v analiziranem obdobju nad ciljno vrednostjo SRS 2030. **Specifični cilj hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU je bil dosežen le v Osrednjeslovenski, Podravski in Zasavski statistični regiji.**

Kohezijska regija Vzhodna Slovenija je leta 2021 dosegla 74 % povprečne razvitosti Evropske unije. V primerjavi s sosednjimi regijami na ravni NUTS 2 se je po razvitosti uvrščala v njihovo sredino. Med letoma 2018 in 2021 se je približala povprečju Evropske unije za dve indeksni točki oziroma se pomaknila z indeksa 72 na indeks 74. Razvijala se je hitreje kot sosednje regije na ravni NUTS 2 v Avstriji in na Madžarskem, njen razvoj pa je zaostajal za kohezijsko regijo Zahodna Slovenija in hrvaškimi regijami na ravni NUTS 2, razen za regijo Jadranska Hrvaška, ki se ji je vrednost kazalnika prav tako povečala za dve odstotni točki. **Specifični cilj hitrejši razvoj kohezijske regije Vzhodna Slovenija od sosednjih regij na ravni NUTS 2 je bil delno dosežen.**

Kohezijska regija Zahodna Slovenija je leta 2021 dosegla 108 % povprečja BDP/preb. Evropske unije. V primerjavi s sosednjimi regijami na ravni NUTS 2 se je po razvitosti uvrščala med najbolj razvite, višjo vrednost kazalnika je imela le avstrijska regija Koroška. Med letoma 2018 in 2021 se je razvijala hitreje kot Evropska unija, od povprečja Evropske unije se je oddaljila za dodatne tri indeksne točke oziroma se pomaknila z indeksa 105 na

indeks 108. **Kohezijska regija Zahodna Slovenija se je razvijala hitreje kot sosednje regije na ravni NUTS 2 v Avstriji in na Hrvaškem, kar pomeni, da je bil specifični cilj dosežen.**

TRETJI SPLOŠNI CILJ: ZMANJŠANJE REGIONALNIH RAZVOJNIH RAZLIK

Regionalna politika si v okviru tretjega cilja prizadeva za dva specifična cilja: zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji ter ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij.

Doseganje prvega specifičnega razvojnega cilja, zmanjšanje razvojnih razlik v Sloveniji, smo analizirali z opredelitvijo najbolj in najmanj razvite statistične regije, razmerjem med najbolj in najmanj razvito regijo ter izračunom koeficienta - variance logaritmiranih vrednosti za izbrane kazalnike: *bruto domači proizvod na prebivalca*, *neto razpoložljivi dohodek na prebivalca* in *indeks delovne migracije*.

Analiza kazalnika *bruto domači proizvod na prebivalca* kaže na ohranjanje velikega razvojnega razkoraka med najbolj (Osrednjeslovenska statistična regija) in najmanj razvito regijo (Zasavska statistična regija). Najbolj razvita regija ima približno 2,5-kratnik vrednosti kazalnika najmanj razvite regije, a se razlike malenkostno zmanjšujejo. Kljub velikim razlikam med obema regijama, je v Sloveniji v primerjavi z večino evropskih držav razmerje v BDP/preb. med najbolj razvito regijo in najmanj razvito regijo na ravni NUTS3 relativno nizko. Na Hrvaškem je imela v letu 2019 (pred epidemijo Covida) po podatkih Eurostata (2023) najbolj razvita regija na ravni NUTS 3 Mesto Zagreb 3,49-kratnik vrednosti BDP/preb. v najmanj razviti Virovitiško-podravski županiji. Podobno razmerje je bilo tudi v Italiji: regija na ravni NUTS 3 Milano je imela 3,55-kratnik vrednosti BDP/preb. v najmanj razviti regiji Agrigento. Na madžarskem je to razmerje še višje: regija na ravni NUTS 3 Budimpešta ima 4,74-kratnik BDP/preb. regije Nograd. V njihovem nasprotju pa ima Avstrija razmerje podobno Sloveniji: regija na ravni NUTS 3 Salzburg z okolico ima 2,33-kratnik BDP/preb. regije Weinviertel.

Relativni položaj (rangi) statističnih regij, še posebej v spodnjem delu ranžirne vrste, izkazuje stabilnost. V zgornjem delu pa smo zabeležili napredek statistične regije Jugovzhodna Slovenija, ki je glede na BDP/preb. postala druga najbolj razvita statistična regija v Sloveniji, medtem ko je Obalno-kraška statistična regija nazadovala na tretje mesto. Razvojne razlike med statističnimi regijami v Sloveniji so se med analiziranim obdobjem nekoliko zmanjšale. Dodatno zmanjšanje je bilo prisotno v letu 2020 (epidemija covid-19). Okrevanje v letu 2021 je pomenilo povečanje razvojnih razlik, a so na nižji ravni kot leta 2019. **S kazalnikom BDP/preb. lahko v določeni meri potrdimo doseganje tretjega splošnega cilja regionalne politike.**

Razlike v *neto razpoložljivem dohodku* na prebivalca so med statističnimi regijami relativno majhne in so se med letoma 2018 in 2022 še dodatno zmanjšale. Razmerje med najmanj (Pomurska statistična regija) in najbolj razvito regijo (v analiziranem obdobju so se na tem mestu izmenjale tri statistične regije: Koroška, Osrednjeslovenska in Jugovzhodna Slovenija) so majhne in dosegajo le okrog 13 %. Razlike so se v letu 2020 še dodatno zmanjšale, a leta 2021 spet povečale, niso pa dosegle ravni iz leta 2019. **S kazalnikom neto razpoložljivi dohodek na prebivalca lahko potrdimo doseganje tretjega splošnega cilja regionalne politike.**

Podobno kot smo ugotovili pri analizi kazalnika BDP/preb., lahko tudi za kazalnik *indeks delovne migracije* ugotovimo, da so razmerja med najmanj (Zasavska statistična regija) in najbolj razvito regijo (Osrednjeslovenska statistična regija) zelo velika. Rezultati analize ne presenečajo, saj sta kazalnika vsebinsko med seboj povezana: v regijah z nizkim indeksom delovne migracije, kot sta Zasavska in Primorsko-notranjska statistična regija, veliko delavcev dnevno odhaja v bolj razvite regije (v Osrednjeslovensko statistično regijo) in tam ustvarjajo dodano vrednost, ki se upošteva pri izračunu bruto domačega proizvoda. Osrednjeslovenska statistična regija je edina regija v Sloveniji, ki

ima vrednost indeksa delovne migracije nad 100. Presežek delovnih mest nad delovno aktivnim prebivalstvom živečega v regiji zapolnjujejo delavci iz drugih statističnih regij. Gravitacijsko zaledje Ljubljane pokriva večji del Slovenije, zlasti območja ob avtocestnem križu.

Do leta 2021 so se razvojne razlike merjene z indeksom delovne migracije med statističnimi regijami postopno povečevale, na kar je najbolj vplivalo naraščanje vrednosti indeksa v Osrednjeslovenski statistični regiji ter zmanjšanje vrednosti kazalnika v Obalno-kraški in Primorsko-notranjski statistični regiji. V letu 2022 je bil zabeležen obraten trend, to je zmanjšanje razvojnih razlik. A kljub temu **s kazalnikom indeks delovne migracije ne moremo potrditi doseganja tretjega splošnega cilja regionalne politike**. Kljub postopni centralizaciji delovnih mest v Osrednjeslovenski statistični regiji tudi ostale statistične regije primerno izkoriščajo svoje endogene razvojne potencialne, kar se kaže v obravnavanem delnem zmanjšanju razvojnih razlik v BDP/preb. med regijami.

Drugi specifični cilj se nanaša na ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij. Pri primerjavi podatkov za obmejna problemska območja in notranjost Slovenije smo uporabili štiri kazalnike: *število prebivalcev*, *gostota poselitve* (število prebivalcev na kvadratni kilometer), *indeks staranja* in *indeks delovne migracije*. Število prebivalcev, ki živijo v OPO, se je med letoma 2018 in 2023 povečalo, a rast je bila nižja kot v notranjosti Slovenije in v celotni Sloveniji. Posledično se je nekoliko povežala tudi gostota poselitve v OPO. Staranje prebivalstva je prisotno v obeh problemskih tipih Slovenije, a je nekoliko bolj izrazito v OPO. Razmerje med delovnimi mesti in delovno aktivnim prebivalstvom se je v OPO nekoliko poslabšalo, a trend ni bil tako izrazit kot v prejšnjih letih. Glede na analizo kazalnikov ocenjujemo, da je bilo **doseganje specifičnega cilja ohranjanja poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij delno uspešno**, saj se razkorak med problemskimi območji in notranjostjo Slovenije povečuje manj izrazito kot pred letom 2018.

ČETRTI SPLOŠNI CILJ: URESNIČEVANJE RAZVOJNIH POTENCIALOV IN IZKORIŠČANJE GLOBALNIH PRILOŽNOSTI Z MEDNARODNIM MEDREGIONALNIM POVEZOVANJEM IN SODELOVANJEM

Doseganje cilja smo ocenili z analizo kazalnika *število potrjenih projektov evropskega teritorialnega sodelovanja s slovenskimi projektnimi partnerji*. Način vrednotenja četrtega splošnega cilja ne omogoča **opredelitve splošne ocene njegovega doseganja**, saj niso določene referenčne vrednosti, časovna primerjava pa ob podatkih za eno zaključeno programsko obdobje (2014–2020) in prvi dve nepolni leti izvajanja novega programskega obdobja (2021–2027) **ni mogoča**. Glede na standardizirano vrednost kazalnika so najuspešnejše regije na področju izvajanja projektov evropskega teritorialnega sodelovanja Obalno-kraška, Goriška, Osrednjeslovenska in Pomurska statistična regija. Potencialov za mednarodno medregionalno povezovanje in sodelovanje niso najbolj uspešno izkoristile Posavska in Zasavska statistična regija ter statistična regija Jugovzhodna Slovenija. Del razlogov za to stanje lahko pripišemo tudi nižjim stopnjam razvitosti regij na ravni NUTS 3 na hrvaški strani meje.

6.2 OCENA VPLIVA EPIDEMIJE COVIDA-19 NA REGIONALNI RAZVOJ

Epidemija covid-19 je z omejitvami družbenega življenja pomembno vplivala na kakovost življenja v statističnih regijah v Sloveniji. V letu 2020 smo zabeležili izrazitejše zmanjšanje vrednosti kazalnikov, s katerimi opredeljujemo kakovost življenja. Do okrevanja je prišlo že v letu 2021, v letu 2022 so se vrednosti kazalnikov največkrat že vrnila na predkrižne ravni, a se med regijami pojavljajo tudi razlike. Kot najbolj robustna področja kakovosti

življenja, na katera koronakriza ni imela večjega vpliva, so se izkazala *izobrazba (delež prebivalstva s terciarno izobrazbo)*, *dohodek (razpoložljivi dohodek na prebivalca)*, stanovanje (*stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja*) in *energetska samooskrba (višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca)*. Največji upad je bil zabeležen na področju *kultura*, kjer se je *število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca* dramatično zmanjšalo z nadaljnjim trendom upada. Del razlogov za takšen trend lahko pripišemo poudarjeni digitalizaciji tudi na področju izposoje knjig.

Kriza, povezana z epidemijo covid-19 leta 2020, je prispeva k zmanjšanju razvojnih razlik med statističnimi regijami. Z okrevanjem leta 2021 so se razvojne razlike ponovno hitro povečale, a praviloma na takšnih ravneh, da se nadaljujejo predhodni razvojni trendi. Krizno leto 2020 je bilo torej le vmesna prekinitev makro razvojnih trendov v statističnih regijah v Sloveniji. Pri posameznih statističnih regijah je lahko prihajalo do določenih razlik, kar pa je opisano v obeh analitičnih poglavjih Poročila o regionalnem razvoju.

Gospodarske posledice epidemije covid-19 v letu 2020 niso bistveno vplivale na razvojno zaostajanje za povprečjem Evropske unije, razen v Gorenjski in Obalno-kraški statistični regiji, ki še nista okrevali oziroma nadaljujeta z negativnimi razvojnimi trendi.

Nadaljnji vpliv epidemije covid-19 bi se lahko neposredno odrazil le na področju kakovosti življenja *zdravje*. Ocenjujemo, da so v letu 2020 sprejeti ukrepi pomembno prispevali k spremembam, povezanim z *digitalnim prehodom*.

6.3 OCENA ENERGETSKE KRIZE NA REGIONALNI RAZVOJ

Ocene vpliva energetske krize na regionalni razvoj in doseganja ciljev slovenske regionalne politike v obdobju 2018–2022 z obstoječim sistemom kazalnikov nismo mogli izvesti. Ravni gospodarskega razvoja v statističnih regijah ne kažejo na sistematično znižanje vrednosti BDP/preb. Opazili pa smo zmerno povišanje *stopnje tveganja socialne izključenosti* v letu 2022 v posameznih statističnih regijah, kar bi lahko pripisali energetske krizi oziroma izživom na področju zagotavljanja dostopnosti cenovno ustreznih energentov. Večje spremembe, ki bodo regionalno specifične, pričakujemo zaradi prizadevanj za zeleni prehod. S posebej velikimi izzivi bi se lahko srečali v pomembni meri industrijski Goriška in Savinjska statistična regija.

6.4 OCENA PODNEBNIH SPREMEMB NA REGIONALNI RAZVOJ

Glede na geografsko raznolikost Slovenije lahko pričakujemo velik vpliv podnebnih sprememb na regionalni razvoj. Obstoječi sistem spremljanja in vrednotenja regionalnega razvoja ne omogoča ustrezne obravnave te problematike. Predlagamo, da se na področju kakovosti življenja kot pomembna informacija poleg analize *izpusta toplogrednih plinov (CO₂) po virih izpustov*, ki prikazuje ukrepanje in prilagajanje na podnebne spremembe, uporabi tudi ocena stroškov zaradi naravnih nesreč, ki so v pretežni meri posledica podnebnih sprememb.

6.5 DRUGI IZZIVI, KI VPLIVAJO NA REGIONALNI RAZVOJ

Analiza doseganja ciljev regionalne politike v Sloveniji v premajhni meri naslavlja problematiko demografskih sprememb, ki se kažejo v naraščanju deleža starejšega prebivalstva in pomanjkanju delovne sile. Poznavanje demografske strukture in razvojnih procesov v regijah, še posebej v problemskih območjih, bo pomembno vplivalo na ustrezno oblikovanje instrumentov regionalne politike v prihodnje, saj bodo morali biti prilagojeni dejanski demografski strukturi in potrebam specifičnih skupin prebivalstva.

7 SKLEP

Na podlagi analize **doseganja splošnih in specifičnih ciljev regionalne politike v Sloveniji za obdobje 2018–2022** ugotavljamo naslednje:

1. prvi splošni cilj regionalne politike v Sloveniji (dvig kakovosti življenja v vseh regijah) je bil v pomembni meri dosežen,
2. specifični cilj drugega splošnega cilja regionalne politike v Sloveniji (hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU) je bil dosežen le v Osrednjeslovenski, Podravski in Zasavski statistični regiji,
3. specifični cilj drugega splošnega cilja regionalne politike v Sloveniji (hitrejši razvoj kohezijske regije Vzhodna Slovenija od sosednjih regij na ravni NUTS 2) je bil delno dosežen,
4. specifični cilj drugega splošnega cilja regionalne politike v Sloveniji (hitrejši razvoj kohezijske regije Zahodna Slovenija od sosednjih regij na ravni NUTS 2) je bil dosežen,
5. tretji splošni cilj regionalne politike v Sloveniji (zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik) je bil delno dosežen,
6. doseganje specifičnega cilja ohranjanja poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij je bilo delno doseženo,
7. doseganja četrtega splošnega cilja slovenske regionalne politike (uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem) ni bilo mogoče oceniti.

Ključna razvojna **področja, na katera je** zaradi neugodnega stanja in razvojnih trendov ali potrebe po odzivanju na ključne (globalne) razvojne izzive **smiselno usmeriti nadaljnja razvojna prizadevanja**, so:

1. izboljšanje zdravja prebivalcev,
2. izboljšanje dostopnosti javnega potniškega prometa s primerno frekvenco,
3. sanacija, oživitev in preprečevanje nastajanja novih funkcionalno razvrednotenih območij,
4. zmanjšanje ekološkega (ogljirnega) odtisa,
5. spodbujanje investicij na področju energetske samooskrbe,
6. okrepitev razvojnih prizadevanj na problemskih območjih,
7. staranje prebivalstva,
8. spodbujanje mednarodnega medregionalnega povezovanja in sodelovanja.

Epidemija covid-19 je z omejitvami družbenega življenja pomembno vplivala na kakovost življenja v statističnih regijah v Sloveniji in na gospodarsko moč statističnih regij. V letu 2020 smo zabeležili izrazitejšo zmanjšanje vrednosti kazalnikov. Do okrevanja je prišlo že v letu 2021, v letu 2022 so se vrednosti kazalnikov največkrat že vrnile na predkrizne ravni, a se med regijami pojavljajo tudi razlike.

Na osnovi izkušenj pri pripravi Poročila o regionalnem razvoju 2018–2022 podajamo naslednja **priporočila za oblikovanje in izvajanje sistema vrednotenja pri doseganju ciljev regionalne politike in spremljanju regionalnega razvoja** v Sloveniji:

1. cilji regionalne politike naj bodo zapisani v ustreznem strateškem razvojnem dokumentu (npr. strategiji regionalnega razvoja Slovenije), da imajo ustrezno normativno vrednost;
2. doseganje ciljev naj podpirajo instrumenti regionalne politike;
3. izbrani kazalniki naj omogočajo medletno primerjavo, kar pomeni, da mora biti zagotovljena ustrezna dostopnost in primerljivost podatkov;
4. okrepi zastopanost kazalnikov, ki bodo omogočali analizo demografske strukture in procesov ter podnebnih sprememb;
5. cilji regionalne politike naj po zasnovi sledijo konceptu planerskih ciljev, da jih je mogoče povezati s sistemom kazalnikov in spremljati njihovo uresničevanje;
6. podatki za izračun kazalnikov naj v čim večji meri izhajajo iz obstoječega nabora registrskih virov, ki zajemajo celotno populacijo; podatki, ki so rezultat anketnega pridobivanja, so z vidika analiz na ravni statističnih regij manj zanesljiv vir, saj na medletne primerjave lahko vplivata način vzorčenja in velikost vzorca iz posamezne statistične regije;
7. potreben je sistematičen razvoj novih kazalnikov, posebej za novejša področja regionalnih analiz in regionalne politike, kot so zeleni prehod, digitalna preobrazba, trajnostni razvoj, kakovost življenja, blaginja prebivalstva, demografski procesi in struktura; nove kazalnike je treba smiselno vključiti v obstoječe sisteme zbiranja podatkov na Statističnem uradu Republike Slovenije ali drugih nosilcev zbiranja in urejanja podatkov;
8. prednost dajemo enostavnim kazalnikom, ki jih je naknadno mogoče združevati in na njihovi podlagi izračunavati koeficiente ali drugo vrsto relativnih števil; sestavljeni kazalniki so problematični z vidika ponovljivosti izračunov, interpretacije, medregionalnih primerjav in izračunavanja relativnih števil;
9. za obravnavo regionalnega razvoja in doseganja ciljev regionalne politike v Sloveniji v aktualnem programskem obdobju 2021–2027 naj se izhaja iz obstoječega nabora kazalnikov; spreminjanje sistema za spremljanje regionalnega razvoja med programskim obdobjem ni smiselno in onemogoča *ex post* vrednotenje po koncu programskega obdobja;
10. ob prihodnjem razvoju sistema kazalnikov za potrebe regionalne politike v Sloveniji predlagamo oblikovanje dveh nizov sistema kazalnikov: prvi niz naj vsebuje nespremenljive kazalnike, ki omogočajo spremljanje regionalnega razvoja in razvojne dinamike regij v daljšem časovnem obdobju; drugi niz naj bo neposredno povezan s spremljanjem ciljev regionalne politike, ki pa se spreminjajo pogosteje;
11. ob morebitni spremembi ciljev regionalne politike v novem programskem obdobju 2028–2034 naj se pravočasno oblikuje tudi sistem kazalnikov z ustrežno opredelitvijo načina zajema podatkov in dostopnosti podatkov (metapodatki – metodološki listi);
12. za uspešno delovanje sistema spremljanja in vrednotenja ciljev regionalne politike in regionalnega razvoja bi bilo treba uvesti obveznost poročanja ter določiti nosilce in periodiko spremljanja regionalnega razvoja na državni ravni in v razvojnih regijah;
13. nabor kazalnikov o regionalnem razvoju je treba razširiti tudi s podatki o alokaciji razvojnih sredstev, za kar pa je treba opredeliti obveznost sprotnega poročanja vseh relevantnih deležnikov ter oblikovati ustrezno platformo za poročanje;

14. smiselna je povezava sistema spremljanja regionalnega razvoja in sistema prostorskih podatkov, ki jih za podporo odločanja oblikuje in podpira ministrstvo, pristojno za prostor; to bi omogočilo v večji meri vključevati prostorske podatke v sistem vrednotenja regionalnega razvoja;
15. povezati se je treba z odgovornimi v sosednjih državah, da bodo za potrebe vrednotenja regionalnega razvoja in doseganja ciljev regionalne politike odgovornim na državni ravni in v razvojnih regijah na voljo tudi osnovni podatki o razvoju čezmejnih regij na ravneh NUTS 2 in NUTS 3, saj določeni razvojni problemi in procesi segajo čez meje ter jih je treba za ustreznejše razumevanje razvojne dinamike tudi ustrezno identificirati in ovrednotiti;
16. poročilo o regionalnem razvoju je mogoče nadgraditi z razvojno tipizacijo regij, ki je lahko osnova za ciljno usmerjene instrumente regionalne politike, smiselno pa je tudi poiskati nove načine analiz in infografike, ki bodo omogočili ustreznejšo predstavitev ključnih ugotovitev.

8

VIRI IN LITERATURA

LITERATURA

1. Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027. 2019. Ljubljana, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, 54 str.
2. Delovne migracije. Metodološko pojasnilo.
Medmrežje: <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8147> (citirano 25. 10. 2023).
3. Lapuh, L., 2018. Socio-economic characteristics of resilient localities: experiences from Slovenia. *Regional studies, regional science*, 5-1, str. 149–156.
4. Lin, D., Iha, K., Wambersie, L., Galli, A., Wackernagel, M., Bobovnik, N., Vintar Mally, K., Hanscom, L., 2020. Slovenia's Ecological Footprint. Technical Report on the Ecological Footprint and Biocapacity of 12 Slovenian Regions. Global Footprint Network.
Medmrežje: http://nfp-si.eionet.europa.eu/publikacije/Datoteke/Regional%20ecological%20footprint/Technical%20Report_Ecological%20footprint%20of%20Slovenian%20Statistical%20regions1.pdf (citirano 24. 10. 2023).
5. Pečar, J., 2020. Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027. Delovni zvezek UMAR, 3, 76 str.
6. Pečar, J., Kovač, M., 2021. Ekološki odtis v statističnih regijah v Sloveniji. *Kratke analize*. Ljubljana, Urad za Makroekonomske analize in razvoj, 11 str.
7. Poročilo o razvoju 2020. 2020. Ljubljana, Urad za makroekonomske analize in razvoj, 181 str.
8. Poročilo o razvoju 2023. 2023. Ljubljana, Urad za makroekonomske analize in razvoj, 231 str.
9. Razvoj kazalcev o ekološkem odtisu za 12 statističnih regij: razvoj metodologije, izračun in verifikacija – dopolnjeno poročilo. 2022. Bovec, Stritih, svetovanje in trajnostni razvoj, d.o.o., 33 str.
10. Strategija razvoja Slovenije 2030. 2017. Ljubljana, Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 66 str.
11. Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij. Uradni list Republike Slovenije, št. 22/11.
12. Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij. Uradni list Republike Slovenije, št. 112/22.
13. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2). Ljubljana, Uradni list Republike Slovenije, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23.
14. Zdrava leta življenja. Metodološko pojasnilo.
Medmrežje: https://podatki.nijz.si/docs/1_Zdrava_leta_%C5%BEivljenja_Metodolo%C5%A1ko_pojasnilo.pdf (citirano 7. 8. 2023).

VIRI PODATKOV

1. Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO), 2023: izpusti toplogrednih plinov (CO₂) 2018 po virih izpustov (v tonah).
2. Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (AKOS), 2023: širokopasovne povezave z vsaj 100 Mbt/s (delež pokritosti gospodinjstev).
3. CARE4CLIMATE, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, 2023: delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa s primerno in zadovoljivo frekvenco (v odstotkih).
4. Državna volilna komisija (DVK), 2023: udeležba na državnoborskih volitvah (v odstotkih).
5. EKO sklad, 2023: višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca.
6. Eurostat, 2023: bruto domači proizvod na prebivalca v SKM (NUTS2, NUTS3).
7. Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2023: število potrjenih projektov evropskega teritorialnega sodelovanja s slovenskimi projektnimi partnerji.
8. Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2023: leta pričakovanega zdravega življenja ob rojstvu (v številu let).
9. Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK), 2023: število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca.
10. Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2023: evidenca funkcionalno razvrstjenih območij.
11. Statistični urad Republike Slovenije, 2023 (različne baze podatkov).
12. Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Aktivno in neaktivno prebivalstvo, 2023.
13. Statistični urad Republike Slovenije, raziskovanje Življenjski pogoji (EU-Silc), 2023.

SEZNAM SLIK

Slika 1: Stopnja delovne aktivnosti (v odstotkih), statistične regije, Slovenija, leto 2022	15
Slika 2: Delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo (v odstotkih), statistične regije, Slovenija, leto 2022	18
Slika 3: Neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (v evrih, fiksni tečaj), statistične regije, Slovenija, leto 2022	22
Slika 4: Stopnja tveganja socialne izključenosti (v odstotkih), statistične regije, Slovenija, leto 2022	24
Slika 5: Pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu, število let, po spolu, statistične regije, Slovenija, leto 2022	27
Slika 6: Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa s primerno in zadovoljivo frekvenco, v odstotkih, statistične regije, leto 2021	30
Slika 7: Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanj, v odstotkih, statistične regije, Slovenija, leto 2022	36
Slika 8: Ekološki odtis, globalni hektarji na prebivalca, statistične regije, Slovenija, leto 2018	38
Slika 9: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca, statistične regije, Slovenija, leto 2021	40
Slika 10: Udeležba na državnoborskih volitvah, v odstotkih, statistične regije, Slovenija, leto 2022	42
Slika 11: Delež gospodinjstev, ki imajo težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v okolišu, kjer bivajo, v odstotkih, statistične regije, Slovenija, leto 2020	44
Slika 12: Skupni izpusti CO ₂ na prebivalca, statistične regije, 2018	47
Slika 13: Pokritost gospodinjstev s širokopasovno povezavo z vsaj 100 Mb/s, delež, statistične regije, leto 2022	49
Slika 14: Višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada, na prebivalca, statistične regije, Slovenija, leto 2022	51
Slika 15: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, statistične regije, Slovenija, indeksi, 2021, EU = 100	54
Slika 16: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, 2021, indeksi, EU = 100	57
Slika 17: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, 2021, indeksi, EU = 100	59
Slika 18: Vrednosti koeficienta – variance naravnega logaritma bruto domačega proizvoda na prebivalca, 2018–2022.....	61
Slika 19: Vrednosti koeficienta – variance naravnega logaritma neto razpoložljivega dohodka na prebivalca, 2018–2022	62
Slika 20: Vrednosti koeficienta – variance naravnega logaritma indeksa delovne migracije, 2018–2022	64
Slika 21: Kakovost življenja v Gorenjski statistični regiji	70
Slika 22: BDP na prebivalca v SKM v Gorenjski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100	70
Slika 23: Kakovost življenja v Goriški statistični regiji.....	72
Slika 24: BDP na prebivalca v SKM v Goriški statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100	73
Slika 25: Kakovost življenja v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija	75
Slika 26: BDP na prebivalca v SKM v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100	76
Slika 27: Kakovost življenja v Koroški statistični regiji	77
Slika 28: BDP na prebivalca v SKM v Koroški statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	78
Slika 29: Kakovost življenja v Obalno-kraški statistični regiji	80
Slika 30: BDP na prebivalca v SKM v Obalno-kraški statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100	81
Slika 31: Kakovost življenja v Osrednjeslovenski statistični regiji	82
Slika 32: BDP na prebivalca v SKM v Osrednjeslovenski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	83
Slika 33: Kakovost življenja v Podravski statistični regiji	85
Slika 34: BDP na prebivalca v SKM v Podravski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	86
Slika 35: Kakovost življenja v Pomurski statistični regiji	88
Slika 36: BDP na prebivalca v SKM v Pomurski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	89
Slika 37: Kakovost življenja v Posavski statistični regiji	91
Slika 38: BDP na prebivalca v SKM v Posavski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	91
Slika 39: Kakovost življenja v Primorsko-notranjski statistični regiji	93
Slika 40: BDP na prebivalca v SKM v Primorsko-notranjski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	94
Slika 41: Kakovost življenja v Savinjski statistični regiji	95
Slika 42: BDP na prebivalca v SKM v Savinjski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	96
Slika 43: Kakovost življenja v Zasavski statistični regiji	98
Slika 44: BDP na prebivalca v SKM v Zasavski statistični regiji, Sloveniji in Evropski uniji, 2008–2021, EU = 100.....	99

SEZNAM PREGLEDNIC

Preglednica 1: Razvojni cilji Strategije razvoja Slovenije 2030	7
Preglednica 2: Kazalniki, ki merijo doseganje prvega splošnega cilja regionalne politike	10
Preglednica 3: Stopnja delovne aktivnosti (v odstotkih)	15
Preglednica 4: Delež prebivalstva (25–64 let) s terciarno izobrazbo (v odstotkih)	18
Preglednica 5: Neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (v evrih, fiksni tečaj)	21
Preglednica 6: Stopnja tveganja socialne izključenosti (v odstotkih)	23
Preglednica 7: Pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu (v številu let)	26
Preglednica 8: Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa s primerno in zadovoljivo frekvenco (v odstotkih)	29
Preglednica 9: Funkcionalno razvrednotena območja: število in površina (v hektarjih)	32
Preglednica 10: Standardizirane vrednosti števila in površine funkcionalno razvrednotenih območij (v hektarjih na 100 kvadratnih kilometrov)	32
Preglednica 11: Stopnja stanovanjske prikrašnanosti po kakovosti stanovanj (v odstotkih)	35
Preglednica 12: Ekološki odtis statističnih regij v Sloveniji, globalni hektarji na prebivalca, 2018	37
Preglednica 13: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca	39
Preglednica 14: Udeležba na državnoborskih volitvah (v odstotkih)	41
Preglednica 15: Delež gospodinjstev, ki imajo težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v okolišu, kjer bivajo (v odstotkih)	43
Preglednica 16: Izpusti toplogrednih plinov (CO ₂) 2018 po virih izpustov (v tonah)	46
Preglednica 17: Izpusti toplogrednih plinov (CO ₂) iz prometa (v tonah)	47
Preglednica 18: Širokopasovne povezave z vsaj 100 Mb/s (delež pokritosti gospodinjstev)	48
Preglednica 19: Višina izplačanih nepovratnih sredstev EKO sklada na prebivalca	50
Preglednica 20: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, statistične regije, indeksi, EU = 100	53
Preglednica 21: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, indeksi, EU = 100	56
Preglednica 22: Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM, izbrane regije na ravni NUTS 2, indeksi, EU = 100	58
Preglednica 23: Kazalniki razvojnih razlik v Sloveniji z bruto domačim proizvodom na prebivalca, 2018–2022	60
Preglednica 24: Kazalniki razvojnih razlik v Sloveniji z vidika neto razpoložljivega dohodka na prebivalca, 2018–2022	62
Preglednica 25: Kazalniki razvojnih razlik v Sloveniji z vidika indeksa delovne migracije, 2018–2022	63
Preglednica 26: Primerjava izbranih kazalnikov za obmejna problemska območja, notranjost Slovenije in Slovenijo	66
Preglednica 27: Število potrjenih projektov evropskega teritorialnega sodelovanja s slovenskimi projektnimi partnerji	67
Preglednica 28: Matrika z rangi vseh statističnih regij za vsa področja cilja 1	100
Preglednica 29: Doseganje prvega splošnega cilja regionalne politike po področjih kakovosti življenja	102